

דברי הכנסת

הישיבה השלושים-וחמש של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, י"ד בכסליו התשנ"ג (9 בדצמבר 1992)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

תוכן העניינים

שאלות בעל-פה	
מספר הנפגעים באינתיפאדה	
צילומי רצח בעיתונות	
תנאי היסוד בתהליך המשא-ומתן הרב-צדדי	
שאלות ותשובות	
ייבוא מוצרים לא-כשרים	
שיווק מוצרי טרפה	
פיצוי מגדלי ההדורים על נזקי מלחמת-המפרץ	
עומס תיקים בבתי-המשפט	
מינויו של מר יורם גונן לשופט	
סירוב לאשר בקשה לפשיטת רגל	
הצעה לסדר-היום	
תא הסטודנטים הערבים באוניברסיטת חיפה	
הצעה לסדר-היום	
יום זכויות האדם הבין-לאומי	
הצעה לסדר-היום	
זכויות אדם בשטחים	
הצעה לסדר-היום	
העומס על בתי-המשפט במדינת ישראל	
הצעה לסדר-היום	
חקירת השר דרעי	
הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת ילדים מהביטוח הלאומי, התשנ"ב–1992	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992	
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992	
(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)	
הצעות לסדר-היום	
מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח	
הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת ילדים מהביטוח הלאומי, התשנ"ב–1992; הצעות חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992 (הצעות חברי הכנסת)	
הצעות לסדר-היום	
מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח	
הצעות לסדר-היום	

הוספת חברים לממשלה

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, י"ד בכסליו התשנ"ג, 9 בדצמבר 1992, בהרכב: שני שרים הפעם, יושב-ראש ועדת הפנים ושני חברי הכנסת. אני בטוח שהמספר יגדל עוד מעט.

יוסף בא-גד (מולדת):

שלושה חברי כנסת.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו שלושה.

אנחנו עוברים לסדר-היום. השר חיים רמון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 58, שהוגשה לשר הביטחון, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי, בנושא: מספר הנפגעים באינתיפאדה.

חבר הכנסת זאבי, בבקשה.

מספר הנפגעים באינתיפאדה

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, דובר צה"ל פרסם הודעה מטעמו ובה סיכום לגבי מספר הנפגעים באינתיפאדה, ולפיה מספר החללים שלנו בה הוא 29 אזרחים ישראלים, יהודים, דרוזים וערבים, ועוד 19 חיילים.

על-פי רישומים מדויקים שבידי, הכוללים את השם, הכתובת, מקום הרצח והתאריך, נפלו באינתיפאדה 130 אזרחים וחיילים ישראלים – אני חייב לתקן את המספר, מאז הגשתי את השאלתא המספר הוא 133 חללים, לצערי – ובתוכם שלושה דרוזים וערבי אחד. כלומר, הפער הוא של 90 חללים.

ברצוני לשאול:

1. מה הנתון הנכון?

2. על דעת מי נעשה הפרסום של דובר צה"ל?

3. האם היו שיקולים להסתיר נתונים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, תשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלות 1, 2 ו-3: דובר צה"ל פרסם הודעה מטעמו ובה סיכום לגבי מספר הנפגעים. רק באזורי יהודה, שומרון ורצועת-עזה, שבתחום אחריותו, המספר הוא 48 הרוגים. שאר הנתונים הם נתונים המתייחסים לתחום "הקו הירוק", והם 78 הרוגים – ואחריות ריכוזם נתונה בידי משטרת ישראל, שביטחון הפנים נמצא בתחום אחריותה. אין שום מגמה להסתיר נתונים מתושבי מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, תודה על תשובתך. גם שר החוץ, שהשיב אתמול כממלא-מקום ראש הממשלה, האיר את עינינו שהכוונה היא רק לחללים שלנו בתחומי יש"ע. אבל אין ממשלה בישראל? מי שנותן את התמונה לציבור צריך להגיד לנו ביום ההולדת החמישי של האינתיפאדה מה היקף החללים שהעם הזה שילם במלחמה הזאת, וההיקף הוא 133 חללים, לעומת 48 שדובר צה"ל הודיע עליהם והם הובלטו כפי שהובלטו בתקשורת. יש פה הטעיה מכוונת של הציבור, וכדי להזים את זה אתם צריכים להוכיח. זה כאילו צו-על-תנאי נגדכם, שתסבירו איך אתם לא אומרים לעם את הצירוף של שני המספרים.

ענה לי השר פרס אתמול: על שטחי הפנים תדווח המשטרה. א. היא לא דיווחה על שטחי הפנים; ב. מי מאחד את שני המספרים? ענה השר פרס: אתה. כלומר, אני. ואילו מי שצריך לאחד את המספרים ולתת לעם את התמונה זה אתם, הממשלה. מדוע אינכם נותנים תמונה על מספר החללים האמיתי שיש לנו, והוא עומד על 133 חללים? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת יהושע מצא, כל אחד במסגרת דקה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, מה מסתתר מאחורי אי-פרסום הצירוף של שני הנתונים? גם בוועדת החוץ והביטחון אכן נמסר הנתון שמסרת כאן, אבל אין שום סיבה, לפי דעתי, שלא לאחד את שני הנתונים ולומר שאלה החללים שנפלו בתקופת האינתיפאדה, גם ביהודה, בשומרון ובעזה, גם בתוך מדינת ישראל. אני חושב שהדבר הזה ייתן יותר ביטחון באינפורמציה ובנתונים שמדינת ישראל מוסרת, ולא יאפשר לכל מיני חברים שלא לקבל את הנתונים כנתוני אמת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מצא מוותר, ולכן – שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד. בבקשה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, צפיתי אתמול בתוכנית הטלוויזיה באותו דיאלוג בין אמהות ונשות חללים, גם ישראלים וגם פלשתינים, ואני חושב שכל מי שראה את התוכנית התייחס אליה בכובד ראש. מובן שהדבר נגע ללב. אני מדבר על זה במיוחד בסיום השנה החמישית לאינתיפאדה ועם תחילת השנה השישית. אני חושב שהעם בישראל אינו רוצה להמשיך לספור חללים – – –

היו"ר ש' וייס:

מה השאלה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף אשאל.

היו"ר ש' וייס:

הזמן עבר.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני חושב שהעם רוצה איזה פתרון סופי לכל הבעיה הזאת של ספירת חללים משני הצדדים.

האם, אדוני השר, אינך חושב שהפתרון הוא מעבר לספירה, והוא יותר פתרון כולל של הבעיה, כדי להפסיק לספור חללים?

היו"ר ש' וייס:

מה שחבר הכנסת האשם מחאמיד שואל זה האם התשובה שלו נכונה. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני ביקשתי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, השיטה היא: שני שואלים נוספים.

רחבעם זאבי (מולדת):

משני חלקי הבית.

יוסף בא-גד (מולדת):

מצא ויתר.

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה להסביר: פשוט מצביעים. אנחנו רושמים את המצביעים על-פי הסדר, מתוך הנחה שהמזכיר או סגנית המזכיר או סגן המזכיר לא טועים. כולנו בני אדם. בתוך זה יש כבר מערכת שיקולים ממוסדת במינהל. היחידים שהצביעו היו אלה שהיו לפני, שהצביעו בזמן, מייד אחרי ששאלו את השאלתא.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל חבר הכנסת מצא איננו.

היו"ר ש' וייס:

הסברתי, חבר הכנסת בא-גד, ויש לי הצעה: זו ממש לא בושה להיכנס בהזדמנות למזכיר הכנסת כדי שיבהיר את כללי המשחק לגבי חברי הכנסת שעדיין לא התנסו בהם. אני יודע שחבר הכנסת זאבי עושה את זה בכל הזדמנות, לומד את התקנון. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט חושב שהשאלה של חבר הכנסת האשם מחאמיד, כפי שניסח זאת היושב-ראש, היא התשובה. אנחנו מצווים כממשלה לעשות הכול על מנת שהמספרים האלה והמניין הנורא הזה, כשמאחורי כל מספר קיים עולם ומלואו, יחדל וייפסק. זו המשימה של הממשלה הזאת, והיא עושה את זה בשתי דרכים: דרך אחת היא הדרך המדינית, שמנסה לקדם תהליך שלום ולהגיע להסכם, והדרך השנייה היא מלחמה ללא פשרות נגד הטרור.

לגבי המספרים עצמם: אני מצטער שמנסים להציג איזו תמונה, כאילו מישהו מנסה להטעות. במדינה כמו שלנו כל הרוג וכל אדם שנרצח מתפרסמים, לא באותיות קטנות, ובצדק, על פני כל העיתונים ובכל אמצעי התקשורת. הכול ידוע, ואין איש שרוצה להסתיר ולהציג תמונה, כאילו האינתיפאדה היא פחות ממה שהיא. גם במצבה הנוכחי היא דבר נורא.

השאלה נשאלה לגבי שר הביטחון, ושר הביטחון משיב לגבי מה שקורה באזורי יהודה ושומרון. לו הופנתה השאלה לראש הממשלה – כמה אנשים נרצחו, כמה אנשים נפגעו בכל יהודה ושומרון ובתחומי "הקו הירוק", היתה מתקבלת תשובה. התשובה הזאת גם ניתנה, גם כאן, ואם מישהו קשה לו לעשות את הסיכום – ובאמת קשה לעשות את הסיכום – הרי נאמר בתשובתי, ש-48 נהרגו בשטחי יהודה, שומרון ועזה ו-78 נהרגו בתחומי "הקו הירוק". סך הכול – שאיש לא יבוא בטענה – 126 הרוגים.

רחבעם זאבי (מולדת):

לצערי, 133, ויש לי השמות כאן.

שר הבריות ח' רמון:

חבר הכנסת זאבי, אלה הנתונים – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אלה אנשים, אלה לא נתונים.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שמדובר על אנשים, כדאי אולי לסיים את עניין המספרים.

שר הבריות ח' רמון:

חבר הכנסת זאבי, מכיוון שמדובר על אנשים, אני מציע שלא לנהל אתי דו-שיח סטטיסטי. אדם נרצח, ולדעתי זה ויכוח חסר משמעות לחלוטין אם הפער הוא של ארבעה הרוגים ואם זה כתוצאה מהאינתיפאדה או לא. אתה בוודאי תסכים אתי, שגם לפי מנייך אין שום הבדל לגבי ארבעה הרוגים, ואין כאן כל מגמה להסתיר דבר וחצי דבר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. השר חיים רמון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 59, שהוגשה לשר הביטחון על-ידי חבר הכנסת אברהם הירשזון, בנושא: צילומי רצח בעיתונות. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

צילומי רצח בעיתונות

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני השר, צילומי רצח ב"צילום חי" שפורסמו השבוע בעיתונות מחייבים הסבר ציבורי וביטחוני.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון, כפי שפורסם, כי שעתיים תמימות נשארה הגופה מוטלת בחוצות שכונת שאבורה ברפיח? אם כן – מדוע?

2. היכן היו סיורי הצבא? היכן היו כוחות הביטחון, שאמורים לשמור על הביטחון, הסדר והשלום של התושבים?

3. עד מתי ועד כמה יתירו כוחות הביטחון לזרועות אש"ף להשתולל בחוצות?

4. האם תקים ממשלת ישראל ועדת חקירה בנושא זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. בבקשה, אדוני השר, תשובתך.

שר הבריאות ח' רמון:

צה"ל לוחם בטרור ברצועה במשך תקופה ארוכה, ועושה כמיטב יכולתו על מנת למנוע מהטרור להשתולל בראש חוצות.

לצערנו, חלק מהמלחמה שאנשי הטרור מנהלים נגדנו הוא גם באמצעות התקשורת.

צריך לזכור, וכל מי שמכיר את הרצועה יודע, שאין יכולת להיות כל הזמן בכל מקום, בכל סמטה ברצועה, עם כוח צבאי. לכן יש אפשרות לבצע הצגות מחרידות כמו זו שצולמה על-ידי צלם העיתונות.

לכן, אין מקום לשאלה איפה היו סיורי הצבא. סיורי הצבא היו באותו רגע במקומות אחרים, ותמיד יהיה מקום, לצערי לא רק אחד, שבו לא יהיו סיורים, וניתן יהיה לעשות בתקשורת את ההצגה הזאת של רצח אדם.

לשאלה הרביעית: התשובה שלילית.

היו"ר ש' וייס:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא, במסגרת של דקה אחת.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ההוראות לפתיחה באש בשטחים הן כל כך מסובכות ומורכבות, שיש לי הרגשה שחיילי צה"ל קודם כול מחפשים סוללת עורכי-דין, לפני שהם חושבים אם לפתוח באש או לא. לכן אולי הגענו למצב, שכל אחד מחפש מה שנקרא "ראש קטן".

האם הממשלה שוקלת לשנות את ההוראות לפתיחה באש בשטחים ולעשותן יותר סבירות ויותר נורמליות?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני לא השתתפתי בשאילתא הקודמת פשוט מתוך הכאב על חללים שנופלים. לא רציתי להיכנס לוויכוח על מספר החללים, אזרחים ישראלים שנפלו. הכאב הוא גדול.

אבל אני רוצה להזכיר, שאנחנו היום אחרי חמש שנים לאינתיפאדה. לפני חמש שנים לא היה שר הביטחון אתנו פה, הוא היה בחוץ-לארץ, התמהמה לחזור, והאינתיפאדה התרחבה והתפשטה. היום, כעבור חמש שנים בדיוק, שוב אין שר הביטחון אתנו. האינתיפאדה, לבושתנו, מתרחבת. אנחנו רואים את ההשתוללות הנוראה. אנחנו רואים אותה בתקשורת, אנחנו רואים את רעולי הפנים.

השאלה היא, עד מתי תאפשר ממשלת ישראל את ההשתוללות הזאת, את הנפילה הגדולה הזאת?

אני מקווה שאין כאן טעות פרוידיסטית, שבמקום שר הביטחון מופיע שר הבריאות להשיב על השאילתות האלה. אני מקווה שאין כאן כוונות להרחיב את הצורך לטפל בבריאות של פצועים ובבעיות של נופלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שר הביטחון לא בארץ וסגנו אינו מרגיש היום בטוב, ואנחנו מאחלים לו הבראה שלמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

וזה הקשר לשר הבריאות?

היו"ר ש' וייס:

לא, הוא פשוט השר המקשר.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רק מקווה – – –

רענן כהן (העבודה):

– – –

היו"ר ש' וייס:

דווקא להערה של חבר הכנסת מצא יש במקרה הסבר. לא תמיד יש הסבר, היום יש.

בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, האירוע הוא קשה, וזה נשמע בדברי השואלים. אבל אין כל ספק, שחלק מהאירוע הזה וחלק מאירועים דומים שחברי הכנסת העלו נוגעים גם לשיתוף פעולה של התקשורת. אין כל ספק, שהצלם במקרה זה שיתף פעולה. הרי בוודאי הזמינו אותו, אמרו לו שהולכים להראות לו משהו מיוחד, והוא עמד וצילם שלוש תמונות.

האם אין הממשלה, משרד הביטחון וצה"ל חושבים שמעשים מסוג זה, כאשר צלם משתף פעולה – מחייבים להעמידו לדין, או רשיונו צריך להישלל, או צריכים להינקט נגדו צעדים אחרים שצה"ל או משרד הביטחון חושבים לנקוט נגדו?

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני השר, תשובה מקובצת.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, לגבי שאלתו של חבר הכנסת הירשזון, היא איננה נוגעת לשאילתא שנשאלה על-ידו. אם יש לו שאלה על הצורך לשנות את נוהלי הפתיחה באש, יגיש אותה ובוודאי יקבל תשובה ממצה ומסודרת בעניין הזה.

אני מציע שבשאילתות בעל-פה ישאלו שאלות נוספות שקשורות לשאילתות, ולא מעבר לכך.

היו"ר ש' וייס:

כן, זה הכלל, גם בשאילתות וגם בתשובות.

שר הבריאות ח' רמון:

בהחלט, גם בתשובות.

אני מעריך את עמדתו של חבר הכנסת מצא, שלא רצה להשתתף בשאילתא הקודמת, כאשר הסטטיסטיקה האפילה במידה מסוימת על הדם.

אני רק רוצה לומר לך, חבר הכנסת מצא, נכון ששר הביטחון לא היה בארץ לפני חמש שנים, אבל אתם גם טענתם, שברגע שהוא יחדל להיות שר ביטחון, מייד כל התופעות שהצבעתם עליהן ייעלמו מן העולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואכן האינתיפאדה דעכה.

יהושע מצא (הליכוד):

לא היתה אינטיפאדה במשך שנה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא קריאות ביניים בזמן שאילתות.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה חושב שזה תקין שהוא בחוץ-לארץ כאשר פה כל הזמן — — —

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, רק שנייה. חברי הכנסת דראושה, מצא, מיכאל איתן, בזמן שאילתות — בלי קריאות ביניים. יהיו לנו היום הרבה הזדמנויות, אני רואה את סדר-היום. נא לדחות את קריאות הביניים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע לכם להיזהר בכך. כבר עשיתם את הטעות הזאת בפעם הקודמת, כאשר יצחק רבין היה שר הביטחון וחיים בר-לב היה שר המשטרה. השנים 1990, 1991 ו-1992, בתקופת שלטונכם, אם אזדקק לסטטיסטיקות, והן מצויות בידי, יתברר לכם שהן היו שנים קשות ונוראות מאוד מבחינת האינטיפאדה. האינטיפאדה עברה לפתיחה בירי בתקופתו של שר הביטחון הקודם. לכן אני מציע לכם לחדול — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

תביא לנו סטטיסטיקות כמה חללים נפלו באותה תקופה. אתה הפכת בזמן האחרון להיות היסטוריון של שלטון הליכוד. כל הצעה שאנחנו מעלים, אנחנו מקבלים פרק בהיסטוריה.

שר הבריאות ח' רמון:

אם תעביר אלי שאילתא, אני אשיב לך ואמסור לך את הסטטיסטיקה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, מספיק. אתה חבר כנסת ותיק כל כך.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל, אדוני היושב-ראש, כשרואים שהשר מטעה, אי-אפשר להתאפק.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע להתאפק בכל זאת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

השר מאשים את הליכוד – – –

יהושע מצא (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אתם ותיקי הבית, ראשי סיעות, ראשי ועדות, אתם צריכים להיות שותפים לכל יושב-ראש הישיבות כדי להקפיד על כך שהבית הזה במליאתו יראה כך, שהמוני הצופים בנו יעריכו את עבודתנו. אני באמת מבקש מכם. זה לא עניין מפלגתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

ובכל זאת יש 14 הרוגים מאז עלה המערך לשלטון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, בזמן שאילתות אין קריאות ביניים. מה לעשות? יום יבוא ונצטרך לבטל גם את השאילתות. לאן נגיע מבחינת סדר הבית? אני יודע שהדברים כואבים מאוד, אני יכול להבין את זה. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רק יכול להגיד לחבר הכנסת מצא: אני חושב שכל דבריו היו הטעיה, ואני התאפקתי. לכן גם אם אתה חושב שאינני מדויק, אני מבקש שתקשיב לי.

יהושע מצא (הליכוד):

זו הטעיה שאני אומר ששר הביטחון נמצא בחוץ? מה שהשר אומר הוא הטעיה. שר הביטחון היה בחוץ אז, ושר הביטחון נמצא בחוץ היום. והוא עוד אומר שאני מטעה. איך אתה מעז?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, יש הרבה דרכי תגובה חוץ מקריאת ביניים; אפילו הודעה אישית. אני פונה לחברי הכנסת ולשרים, דווקא בדיונים כל כך קשים, לעשות מאמץ ולא לגרום, במתכוון או שלא במתכוון, להתלקחות הדדית. אני מקווה שהובנתי גם על-ידי השר. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אתה הובנת על-ידי, אבל אני מדבר בתורי – –

היו"ר ש' וייס:

זה חוזר על עצמו כל פעם.

שר הבריאות ח' רמון:

– ועל כל הערה של האופוזיציה תהיה תשובה. אני לא אאפשר לאופוזיציה לסתום את הפה של הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חלילה. אני האחרון שהיה רוצה בזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

אז אני מבקש ממך להגן על הדובר המדבר ברשות.

היו"ר ש' וייס:

זה מה שאני עושה.

שר הבריאות ח' רמון:

— — — כאשר האופוזיציה מדברת, ואין תגובה. האופוזיציה אומרת את דברה בשקט גם כאשר אני אינני מסכים אף למלה אחת. אני מבקש שבבית הזה יאפשרו גם לממשלה לדבר באופן שוטף, ולא להפסיק אותה אחרי כל מלה, ובוודאי לא בשאילתא בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

בהחלט.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חוזר ואומר: בתקופת שלטונכם, וזה לא יעזור לכם כי הנתונים ידועים, אמרתם שלא תהיה אינטיפאדה. ולא רק שלא הצלחתם לחסל אותה, אלא היא התגברה והגיעה לשיאים שלא ידענו כמותם בתוך תחומי "הקו הירוק" ומחוץ לתחומי "הקו הירוק".

והתשובה האחרונה – לחבר הכנסת שאול יהלום. אינני בקיא אם אותו עיתונאי שיתף פעולה, או לא שיתף פעולה. אני משוכנע שאם מישהו שיתף פעולה עם המעשה המחריד הזה, אם בדרך זו ואם בדרך אחרת, הוא צריך לעמוד לדין אם הוא עיתונאי ואם איננו עיתונאי.

אני קיבלתי את ההערה שלך לתשומת לבי. אני אעביר אותה לשלטונות הביטחון על מנת לתת תשובה יותר בדוקה בעניין הזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, בעניין האחרון אני חושב שמבחינה אנושית זה, בין היתר, העניין הנורא ביותר. אני ממש אודה לך אם תיתן תשובה, ואפילו תעביר את זה אלינו בצורה כלשהי. אני מודה לך מאוד על הרעיון.

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 56, מאת חבר הכנסת מיכאל איתן, בנושא: תנאי היסוד בתהליך המשא-ומתן הרב-צדדי. בבקשה, אדוני השואל.

תנאי היסוד בתהליך המשא-ומתן הרב-צדדי

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוועדת ההיגוי של הוועדות הרב-צדדיות, שהתקיימה בסוף השבוע שעבר בלונדון, השתתף פלשתיני מהפזורה, נציגו האישי של יאסר ערפאת וחבר רשמי במועצה הלאומית הפלשתינית, שהעלה לדיון את זכות השיבה.

כמו כן תבעו הנציגים הערבים להקים ועדה לדיון בנושא ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. מה היתה עמדת נציג ישראל ביחס לסוגיות הללו?

2. בחודש אוגוסט 1992 אמר שר החוץ, כי ישראל תהא מוכנה לשתף אישים פלשתינים מן הפזורה במסגרת המשא-ומתן הרב-צדדי עם מדינות ערב בתנאי שאין מדובר בהכנסת נציג רשמי של אש"ף בדלת האחורית, ובתנאי שיש התחייבות מראש שלא להעלות את נושא זכות השיבה. האומנם עמדה ישראל על התנאים הללו, וכיצד באה העמדה הישראלית לידי ביטוי?

היו"ר ש' וייס:

תודה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, כמי שעמד בראש המשלחת הישראלית בוועדת ההיגוי של המסלול הרב-צדדי, ברצוני לומר:

1. הפלשתינים אכן ביקשו להקים שתי ועדות נוספות על החמש. האחת – בנושא ירושלים, השנייה – בנושא איחוד המשפחות. אנחנו התנגדנו לכך, והתנגדותנו מנעה את הקמת הוועדות.

נושא זכות השיבה לא הועלה כלל לדיון בוועדת ההיגוי. הוא הוזכר בנאומו של הפלשתיני ואיש לא התייחס לכך.

במשלחת הירדנית-הפלשתינית לשיחות בוועדת ההיגוי לא היה, למיטב ידיעתנו, כל חבר רשמי במועצה הלאומית הפלשתינית. ברור לכל הגורמים כי כרטיס הכניסה לשיחות הוא אי-השתייכות לאש"ף או למועצה הלאומית הפלשתינית.

ההסכם שהושג באמצעות שר החוץ המצרי, ואשר אפשר את השתתפותנו בכל קבוצות העבודה במשא-ומתן הרב-צדדי, קובע כי פלשתינים מהפזורה יוכלו להשתתף בכל קבוצות העבודה, בתנאי שאינם חברי המועצה הלאומית הפלשתינית; לא יוכלו להשתתף פלשתינים מירושלים, ולא יתקיים דיון בנושא זכות השיבה בקבוצות העבודה לנושא הפליטים. ממשלת ישראל מקפידה על העמידה בתנאים הללו.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מיכאל איתן, במסגרת שתי דקות. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת עוזי לנדאו.

מיכאל איתן (הליכוד):

השאלתא הנוספת שלי מתייחסת לשתי סוגיות; ראשית, בנושא ירושלים. אני שמעתי במו-אוזני את תגובת סגן שר החוץ בצאתו מהדיונים, מאחר שהדיונים – אני מבין – היו סגורים לתקשורת, ושם הוא התבטא בנוסח, שישראל אינה מוכנה כרגע לדון בנושא ירושלים, ואני מדגיש את המלה "כרגע", שאותה שמעתי היטב. האם המשמעות היא שבשלב מאוחר יותר ישראל כן תהיה מוכנה? והאם הנוסח הזה נאמר גם בפנים, או שבפנים נאמרו נוסחים חמורים עוד יותר מבחינת העמידה שלנו על ירושלים המאוחדת כבירת ישראל?

הנקודה השנייה מתייחסת להשתתפות המועצה הלאומית הפלשתינית בהסכם שעליו אנחנו שומעים אולי לראשונה בצורה רשמית בין ישראל דרך מצרים, שהצד השני לו הוא בעצם אש"ף, כי זה הסכם של שלושה צדדים – ישראל בתיווך מצרים עם אש"ף. כי אש"ף היה צריך בעצם להתחייב שלא ייכנס איש מהפזורה להיות נציג הפלשתינים.

השאלה לגבי ההסכם הזה היא: ראשית, האם זה נכון שהנציג הפלשתיני חלאג', שלגביו ולגבי השתתפותו אמר שר החוץ ב-16 בנובמבר, אני מצטט: "לא רצינו לשבור את הכלים באוטווה, כדי שלא לפגוע במסגרת המשא-ומתן, אך הסכמים חייבים לשמור. אנו יכולים לחיות בלי ועדות הפליטים. ישראל לא תסכים לעמוד בפני הפתעות נוספות" – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, זמן עבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים. שר החוץ שמעון פרס הודה, שההסכם הופר באוטווה, ואף שההסכם הופר באוטווה, הוא הסכים להפרה נוספת, אף שב-16 בנובמבר אמר בלונדון שלא יסכים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת אורון, בבקשה. תנסו בבקשה להקפיד על הזמן. יש לנו סדר-יום עמוס מאוד.

חיים אורון (מרצ):

יש לי הרגשה שהתנגדותו של חבר הכנסת איתן לתהליך שבו מדובר אינה קשורה בשאלה המסוימת, מה התואר המדויק של אותו חלאג' שמדובר בו.

ההסכמים המשולשים והמרובעים הם כבר בני 10 שנים ו-12 שנים. הם התחילו בלבנון עם פיליפ חביב; הם ממשיכים. יש לי הרגשה, ואני רוצה לדעת אם סגן שר החוץ מאשר אותה, שהמבנה הזה של שיחה באמצעות מתווך קיים כמודל קבוע בממשלה הקודמת וממשיך עכשיו. לי, אגב, אין שום בעיה עם זה. מבחינתי זה יכול להיות גם ישיר. אבל כל ההתייפוּת הזאת מיותרת לחלוטין.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת לנדאו, דקה אחת.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי זכות התשובה לחבר הכנסת אורון? הוא שאל אותי.

היו"ר ש' וייס:

לא. אתה שואל שאלה כזאת? אין בקיא כמוך בתקנון, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שהדבקות בתקנון מביאה לאבסורד, שכאשר אני מעלה שאלה הוא תוקף אותי בשאלה נוספת. ולכן – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, יש לי הצעה בשבילך. אתה יודע מהן הדרכים לתיקון התקנון. בבקשה, חבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני סגן שר החוץ, יש סדרה של צעדים שנוקטת הממשלה, לדעתי בניגוד למדיניות שהיא קבעה בתחילה. לדוגמה: ניתן לראות סטייה מאוטונומיה על-פי קמפ-דייוויד לקראת אוטונומיה לשטחים שמוגדרים מראש. ראש הממשלה מדבר בשבוע שעבר על קונפדרציה ישראלית-ירדנית-פלשתינית. קונפדרציה היא בין מדינות עצמאיות, וראש הממשלה מדבר על כך שבהסדר הקבע עשוי להיות סידור ישות פלשתינית שאינה בהכרח מדינה. אבל הוא לא שולל את העובדה שתהיה מדינה.

דוגמאות נוספות: שר החוץ מצרף את חתימתו ליד חתימת ערפאת בקריקטורה שמתפרסמת ב"לה מונד". בא חוק המפגשים, ומתעוררת שאלה.

השאלה שלי היא כזו: הממשלה נוקטת מדיניות, שהיא לקראת הכרה באש"ף, מובילה לקראת הקמת מדינה פלשתינית. האם הדבר הזה נעשה בהחלטת ממשלה מפורשת, או שיש כאן הסתחפות של הממשלה כולה על-ידי אלמנטים בתוכה, הגוררים אותה לכך שהראש יהיה רבין אבל הדרך תהיה מרצ? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נשארו לך שלוש שניות, דרך אגב. זה הישג.

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, האם שלוש השניות האלה עוברות אלי?

היו"ר ש' וייס:

כן. יש לך שתי דקות ושלוש שניות.

סגן שר החוץ י' ביילין:

לשאלותיו של חבר הכנסת מיכאל איתן – ירושלים איננה נושא למשא-ומתן בפורום הרב-צדדי, שעוסק בנושאים כלכליים, בנושאים הומניטריים ונושאים כאלה. היא גם לא נושא שעומד על סדר-היום של המשא-ומתן הביטחוני בינינו לבין המשלחת הירדנית-הפלשתינית, משום שהנושאים שנדונים שם הם הסדרי ביניים לתקופה של חמש שנים.

לפי ההסכם בינינו, לפי הסכמי קמפ-דיוויד ולפי ועידת-מדריד, שנתיים לאחר שתקום האוטונומיה יתחילו שיחות הקבע. בשיחות הקבע האלה יוכל כל צד להעלות כל מה שהוא רוצה. העמדה שלנו לגבי ירושלים היא נושא שחוזר על עצמו כל פעם, יכול לחזור גם עכשיו, ואין בנושא הזה שום שינוי ולא יהיה שום שינוי. אנחנו לא נוכל לכפות את הפלשתינים שלא לדרוש מצדם מדינה פלשתינית או מדינה אחרת, או כל מה שהם ירצו, ואנחנו נתנגד למה שאנחנו חושבים שהוא בניגוד לאינטרס הלאומי שלנו ולאינטרס הביטחוני שלנו.

לגבי ההסכם שהופר או לא הופר. ההסכם הופר באוטוה כל עוד לא היתה עמדה ברורה של הצד האמריקני, שנקרא בהקשר הזה "CO-SPONSOR", שהודיעה שמוחמד חלאג' איננו "CURRENTLY" חבר במל"פ. הוא לא היחיד כאן. חבר הכנסת לנדאו, כפי שאתה יודע היטב, גם ד"ר חיימר עבד אל-שאפי, שאתו אנחנו דנים לא רק מאתמול בנושא הביטחוני, היה סגן יושב-ראש המל"פ. זה לא חברה שהעבר שלהם בפועל-ציון שמאל או בבית"ר. אנחנו יודעים את הדבר הזה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

פועל-ציון שמאל זה יותר טוב.

סגן שר החוץ י' ביילין:

ובכן, האנשים האלה היו במל"פ, והם מעורבים בדברים האלה. ברגע שהם מוצגים על-ידי הגורם שמארגן את השיחות, כאשר הם עצמם מודיעים, וחלאג' הודיע באוטוה, שאכן הוא מאשר את מה

שאמר האמריקני, וזו היתה הסיבה שנכנסנו לשיחות באוטווה, אין בכוונתנו לעסוק בבדיקות נוספות. לכן לא היתה לנו שום בעיה עם השתתפותו עכשיו.

לגבי השאלה של חבר הכנסת אורון – ברור שכאשר המצרים או האמריקנים מנסים להיות מעורבים בניסיון לכך שיהיה ייצוג פלשתיני שאיננו אש"ף, הם מדברים עם גורם, שלנו לא מעניין מי הוא. אבל יש לנו יכולת ניחוש בלתי רגילה; בדיוק כמו שהיתה לנו יכולת בלתי רגילה לנחש עם מי דיבר ד"ר פיליפ חביב, עליו השלום, בשנת 1981.

לגבי השאלה האחרונה, יש לממשלת ישראל עמדה ברורה, היא לא מדברת ישירות עם אש"ף. היא מדברת עם פלשתינים, והיא פקוחת עיניים מספיק להבין שהפלשתינים האלה לא פועלים בחלל ריק. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לשאלות רגילות. אני מזמין עכשיו את שר המסחר והתעשייה להשיב על שלוש שאלות. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

שר התעשייה והמסחר.

היו"ר ש' וייס:

נכון, שר התעשייה והמסחר. תודה רבה, חבר הכנסת דן תיכון. זה לא מקרי; כיוון שהשמות ניתנו בתקופת ממשל סוציאליסטי, חשבו שהתעשייה קודמת למסחר. מעירים לי שקודם היה משרד המסחר והתעשייה. בבקשה.

שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 8 של חבר הכנסת יוסף עזרן; איננו – לפרוטוקול.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מבקש להשיב, כי הנושאים הם בתחום שכדאי שהכנסת תדע את המצב החוקי בהם.

היו"ר ש' וייס:

יש לך זכות. בבקשה.

ייבוא מוצרים לא-כשרים

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התעשייה והמסחר

ביום כ"ה בתמוז התשנ"ב (26 ביולי 1992):

העיתון "יום השישי", בגיליונו האחרון (רצ"ב צילום הידיעה), מדווח על ייבוא יין מדרום-אפריקה, שהוא יין נסך האסור לשתיה על-פי ההלכה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרדכם בדבר ייבוא מוצרים לא-כשרים?

2. האם לרבנות הראשית יש זכות להתנגד לייבוא לא-כשר? אם כן – האם היתה התנגדות במקרה זה?

3. כיצד יוכלו אזרחי המדינה, שאינם בקיאים בהלכה אולם שומרים על כשרות, לדעת כי מדובר ביין נסך?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, שתי שאלות מתוך השלוש מתייחסות לייבוא של בשר לא-כשר ויין לא-כשר וכדומה. על כך ברצוני לומר את הדברים הבאים:

1. כאשר הממשלה מייבאת בשר או כל מוצר אחר ישירות, מדיניותה היא לייבא אך ורק בשר כשר או מוצרים כשרים. כאשר הממשלה נדרשת לתת רשיונות ייבוא לגורמים פרטיים, היא מנועה על-פי המצב החוקי היום ועל-פי פסיקות קונקרטיות של בג"ץ מלהעמיד את נושא הכשרות כתנאי לרשיונות הייבוא.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה חידוש שלא היה בעבר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מבקש לתקן את דבריו של חבר הכנסת בא-גד, משום שהיה ייבוא של בשר לא-כשר בזמן הממשלה הקודמת, בעקבות פסיקות בג"ץ, כאשר שר התעשייה והמסחר היה יהודי שומר מצוות, כאשר מנכ"ל המשרד היה יהודי שומר מצוות, ועל-פי המצב החוקי לא ניתן היה למנוע זאת. והדבר ידוע.

אני רוצה, ברשותכם, לצטט: בבג"ץ 231/63, רטף, הספקת מזון בע"מ נגד שר המסחר והתעשייה, נדון סירובו של מנהל אגף ייבוא מזון במשרד התעשייה והמסחר להתיר ייבוא מזון, אלא אם כן תומצא לו תעודת כשרות מאושרת על-ידי הרבנות הראשית. המשרד התעקש בשלב מסוים עדיין להתנות את הנושא של הכשרות. בית-המשפט קבע, כי "קביעת התנאי המגביל האמור עקב התערבות הרבנות הראשית, אין לה צידוק כלשהו – – – אין ספק בכך; ענייני הכשרות, אשר הרבנות מצווה על שמירתם, אינם מעניינו של משרד המסחר והתעשייה". בית-המשפט אף פסל את טעמו השני של המשיב, דהיינו – שנימוקיו היו כלכליים טהורים והושתתו על העובדה, שמרבית תושבי הארץ צורכים מזון כשר. בעקבות הלכה זו פועל משרד התעשייה והמסחר מאז אותו בג"ץ.

חיים אורון (מרצ):

מתי זה היה?

היו"ר ש' וייס:

זו שאילתא.

דן תיכון (הליכוד):

זה נושא חשוב.

היו"ר ש' וייס:

ודאי שזה חשוב.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לכן אני פשוט רוצה להציג את העובדות, קודם כול, כדי שנהיה על בסיס חוקי ועובדתי משותף. זה התחיל בשנת 1963.

בבג"ץ 809/89, חברת עם חופשי בע"מ נגד שר התעשייה והמסחר, שעניינה סירוב משרד התעשייה והמסחר ליתן רשיון ייבוא לחסילונים ולסרטנים מטעמי כשרות, הסכים המשרד לחזור בו מסירובו וליתן רשיון ייבוא ניסיוני בכמות מוגבלת, ולכן הוסרה העתירה בתקופת הממשלה הקודמת ושר התעשייה והמסחר הקודם.

בבג"ץ 2707/91, מיטראל בע"מ ועם חופשי בע"מ נגד ממשלת ישראל ואחרים, דרשו העותרות רשיון ייבוא בשר חלקי פנים שאינם כשרים. ביסוד העתירה עמדה הטענה, כי הסירוב ליתן רשיונות ייבוא נובע מנושא אי-כשרות הבשר. מכל מקום, לאחר שנמצא כי העותרות עומדות בדרישות וטרינריות, ניתן להן עוד בחודש ספטמבר 1991 רשיון הייבוא. בהתאם, הוסרה העתירה.

2. האם לרבנות הראשית יש זכות להתנגד לייבוא לא-כשר? האם היתה התנגדות במקרה זה? – לרבנות הראשית יש עמדה טבעית נגד ייבוא בשר לא-כשר או כל מוצר לא-כשר. כפי שאמרתי פה, אין לה מעמד חוקי, כמו שאין מעמד חוקי למשרד התעשייה והמסחר להתערב בנושא במקרה של ייבוא פרטי.

3. כיצד יוכלו אזרחי המדינה, שאינם בקיאים בהלכה ושומרים על כשרות, לדעת כי מדובר ביין נסך? – על היין המיובא לישראל חייב היבואן לציין אם הוא כשר. אם היין כשר, יש לציין גם את שם נותן ההכשר ומקום מושבו. תקן ישראלי 1145, סעיף 12(1) מצט. במידה והיין אינו כשר יש לציין במפורש על התווית את המלים "לא כשר", תקן ישראל 1318, סעיף 107.11 מצל.

מכל הנאמר לעיל ברור, שאדם הקונה יין לא יוכל לטעות ולקנות יין נסך כאילו היה יין כשר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני שר התעשייה והמסחר.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, חברים, היתה כאן שאילתא רגילה. חבר הכנסת ששאל לא נוכח כאן, ולכן לא היה צריך לקרוא את התשובה. השר ביקש בכל זאת להשיב כאן מפאת חשיבות הנושא. אין שאלה נוספת, ובכלל, בדרך כלל, כשחבר הכנסת איננו, אין קוראים את התשובה מעל הדוכן. זה מקרה שבו השר הפעיל את זכותו, בצדק, כי הוא רצה להביא איזה עניין לידיעת הציבור, ובזה נסתפק.

השר ישיב על שאילתא מס' 101, של חבר הכנסת שלמה בניזרי. הוא איננו באולם, נא להעביר את התשובה לפרוטוקול.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אני מבקש להשיב עליה.

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה. שוב, חברים, תראו, לא במקרה החלטנו בזמננו שחבר הכנסת שאיננו, לא עונים על שאילתות שלו, כי היינו בדעה, ולדעתי בצדק, שחבר הכנסת השואל צריך להיות כאן. אבל אני מבין את השר ואני אאפשר לו להשיב, אבל נסתפק בכך כי גם השואל השלישי איננו באולם.

דן תיכון (הליכוד):

לא, בשאילתא השלישית מוזכר שמי ואני אבקש לקרוא את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני השר. חברים יקרים, השר בא עם תשובות מוכנות. נאפשר לו להשיב. הוא גם עבד והכין את התשובות. בבקשה.

שיווק מוצרי טרפה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ז' באב התשנ"ב (6 באוגוסט 1992):

העיתון "יום השישי" (רצ"ב צילום הידיעה) מדווח על מכירה בקנה-מידה רחב של בשר "דבר אחר" בחנויות ברחבי הארץ, גם באזורים יהודיים, וכן על ייבוא מוצרי טרפה.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נמכר בשר "דבר אחר" בחנויות ברחבי הארץ, בכלל זה באזורים יהודיים?

2. האם אישר משרדך לייבא מוצרי טרפה, כפי שנכתב בידיעה?

3. האם ימנע משרדך ייבוא טרפה ומכירת בשר טרפה?

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

אדוני היושב-ראש, ביקשתי במיוחד להשיב מעל הדוכן מאחר שהנושא איננו נוגע לשאילתא פרטית קונקרטית של השואל, אלא זו שאילתא הנוגעת לבעיות כלכליות, ולדעתי, יש פה עניין לכנסת לשמוע את התשובה.

היו"ר ש' וייס:

זו זכותך, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

השאלה של חבר הכנסת בניזרי נוגעת למכירה בקנה-מידה רחב של בשר, שהוא קורא לו "דבר אחר", בחנויות ברחבי הארץ. אני מניח שמדובר על בשר לא-כשר.

השאלה הראשונה היא: "האומנם נמכר בשר 'דבר אחר' בחנויות ברחבי הארץ, ובכלל זה באזורים יהודיים?"

שאלו יהלום (מפד"ל):

"דבר אחר" זה כינוי לבשר חזיר.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

לא רק, אבל אני מניח שהשואל יודע כמוני שהתשובה על שאלה זו היא חיובית, ואומנם הוא נמכר בהרבה מקומות.

דן תיכון (הליכוד):

תשובה חיובית, משמע – כן.

שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

כן. אשר לשאלה השנייה: "האם אישר משרדך לייבא מוצרי טרפה, כפי שנכתב בידיעה?", כפי שמסרתי לגבי השאלה הראשונה, אומנם ניתנו בעבר רשיונות לייבואנים, בעקבות ההכרח לייבא בשר כדי לאזן את המצב בשוק המקומי, ועקב המצב החוקי ופסיקות בג"ץ ניתנו גם אישורים לייבא בשר לא-כשר, ואני מזכיר שבמקרים מסוימים של ייבוא בשר כבש וכדומה הצרכנים הם לא רק יהודים, אלא גם נוצרים ומוסלמים, ולכן מבחינה זו גם הצורך הצרכני מחייב את האפשרות לייבא על-פי הטעמים השונים שנדרשים כאן.

אשר לשאלה השלישית: "האם ימנע משרדך ייבוא טרפה ומכירת בשר טרפה?", התשובה היא שאין סמכות חוקית למשרד למנוע ייבוא בשר לא-כשר כאשר אין הממשלה מייבאת בעצמה. אני חוזר ואומר שמדיניות הממשלה, כשהיא מייבאת בעצמה – לייבא אך ורק בשר כשר. למחסני החירום היא מייבאת אך ורק בשר כשר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אני מבקש. תגיש שאילתא רגילה, יש מסלול. לא רק זה, בכלל חברי הכנסת הפכו עכשיו שאילתא רגילה לשבע שאילתות. גם בזה צריך לדון פעם אחת.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מעכשיו.

היו"ר ש' וייס:

אני יודע. זה נושא לתשומת לבו של המזכיר, שיעלה את זה לדיון במוסדות הנכונים.

חברי הכנסת, השר ישיב על שאלתא מס' 220, של חבר הכנסת חיים קופמן; איננו באולם. אני מבקש להעביר את התשובה לפרוטוקול.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, רק רגע, אדוני. מאחר ששמי מוזכר בשאלתא, אני מבקש לקרוא את התשובה מעל הדוכן.

היו"ר ש' וייס:

לא, אין דבר כזה. יש תקנון. סליחה, אני לא מסכים, גמרנו. יש גבול להפרת התקנון.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

הרי חבר הכנסת דן תיכון מכיר את התקנון באופן יוצא מן הכלל.

פיצוי מגדלי ההדרים על נזקי מלחמת-המפרץ

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

בתחום משרדך נמצאת הקרן לפיתוח סחר חוץ, ובמסגרת קרן זו בוטח ענף ההדרים בשנת 1991.

בזמן מלחמת-המפרץ נגרמו לענף ההדרים נזקים והפסדים כבדים בגין עיכוב משלוח הפרי, התייקרויות המשלוח והביטוח וכן שינוי בשכר העבודה של הפועלים. על כן הוגשה תביעה של מגדלי ההדרים בסך 20 מיליון דולר, והנושא נדון בתחילת חודש יוני בוועדת הכספים. בוועדה הוחלט, כי יש להעניק למגדלי ההדרים מקדמה על סך 5.5 מיליוני דולר, ועל-פי הצעתו של חבר הכנסת דן תיכון

נתנו מגדלי ההדורים ביטחונות למתן הערבות. אולם, ב-10 בספטמבר 1992 החליט מנכ"ל הקרן מר עמי קמיר להסיר את הערבות בסכום הנקוב ומשך את הכסף חזרה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?

2. כיצד יפעל משרדך על מנת שביטול האשראי לא יפגע בתפוקת ההדורים ובתעשיית מוצרי פרי ההדר?

תשובת שר התעשייה והמסחר מ' חריש:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לאחר שבחברה לביטוח סיכוני סחר חוץ בדקו את התביעה הראשונית של המועצה לשיווק פרי הדר, וביקשו ממנה את כל הנתונים לגבי הנזקים, הם קיבלו הערכה כללית גבוהה מאוד ולא מפורטת.

בעקבות זאת התנהל משא-ומתן ארוך בין החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ למגדלים "בתיווך" ועדת הכספים.

על-פי המלצת הוועדה נתנה החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ את המקדמה בסך של 5.5 מיליוני דולר, במגמה להגיע להבנה עם המועצה. הערבות הוצעה ב-11 ביוני 1992, לשלושה חודשים. במהלך התקופה נערכו מגעים.

סכום זה לא היה מקובל על המועצה, אשר החליטה להגיש תביעה משפטית בסך 28 מיליון דולר. בשל כך נמשכה חזרה הערבות, אף שעמי קמיר, מנכ"ל החברה לביטוח סיכוני סחר חוץ, הודיע שוב למועצה כי הוא מוכן להמשיכה חודש נוסף שבו יימשך המשא-ומתן, אולם נציגי המגדלים סירבו לכך.

2. כאמור, כרגע נתון הנושא בתהליך משפטי והתלונה תלויה ועומדת. בשל כך אין בידי עתה לעשות דבר על מנת לקדם את פתרון הנושא, או לסייע למגדלים.

היו"ר ש' וייס:

תודה לשר התעשייה והמסחר. חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. האם שר המשפטים עמנו? כן, אדוני שר המשפטים, אנו מבקשים אותך אל הדוכן.

שר המשפטים ישיב על שאילתות רגילות, ותחילה על שאילתא מס' 132, של חבר הכנסת יורם לס; איננו באולם. נא להעביר את התשובה לפרוטוקול.

עומס תיקים בבתי-המשפט

חבר הכנסת י' לס שאל את שר המשפטים ביום כ"א בחשוון התשנ"ג (17 בנובמבר 1992):

תקנה חדשה מרחיבה את סמכות בתי-משפט השלום לעבירות שעונשן עד שבע שנות מאסר, דבר אשר יביא לתוספת של כ-500 תיקים בשנה.

עם זאת, לא נוספו תקנים בבתי-המשפט, דבר אשר יביא להגדלת העומס אשר קיים ממילא על המערכת המשפטית.

ברצוני לשאול:

1. כיצד נערך משרד המשפטים?

2. האם נשקלת אפשרות של מחשוב מערכת בתי-משפט השלום?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לשאלתא של חבר הכנסת לס: כאשר הובאה לכנסת הצעת חוק בתי-המשפט [נוסח משולב] (תיקון מס' 15), שבא להגדיל את סמכויות בית-משפט השלום, התנגדתי לאותה יוזמה. הייתי אז חבר בוועדת החוקה. סברתי שיש נושאים נכבדים, שמוטב להשאירם בסמכות השופטים בבתי-המשפט המחוזיים, שהם ותיקים ומנוסים יותר, וכן חלקתי על הערכתו של משרד המשפטים בימים ההם, שלרפורמה המוצעת אין השפעה על תקציב המדינה. כך נכתב בתזכיר הצעת החוק של משרד המשפטים, אם כי המשרד דאג לעדכן תמיד את משרד האוצר לגבי צורכי המערכת.

כיום אין לי ספק, שהטיפול בתיקים שנוספו לבתי-משפט השלום כתוצאה מהגדלת סמכויותיהם מחייב הגדלה משמעותית בכוח-האדם השיפוטי ובכוח-האדם המינהלי בערכאות אלו. כמו כן, קליטת כוח-אדם נוסף מחייבת מציאת דיוור מתאים לתוספת זו. כיום נתונים כמעט כל בתי-משפט השלום במצוקת דיוור קשה, שאף היא מכבידה את קליטת תוספת כוח-אדם.

מאז נכנסתי לתפקידי אני בוחן, בתיאום עם כבוד נשיא בית-המשפט העליון, דרכים שונות להתמודד עם העומס הבלתי סביר הרובץ על המערכת השיפוטית. ראשית, אנו מבקשים להפעיל את בית-

המשפט לתעבורה במשך כל שעות היום והערב, על-ידי תוספת משמרת שנייה של שופטים, אשר תשפוט את הנאשמים בעבירות תנועה גם בשעות אחר הצהריים והערב. שנית, ועדת מומחים בראשות השופט עזרא קמא תגיש לי בתוך חודש הצעות מעשיות לשיפור ההליכים בבתי-משפט השלום לתעבורה, בתשובה על שאלות שהפניתי לוועדה ובעקבות המלצות שקיבלתי משופטי תעבורה. שלישית, אנו מבקשים להפעיל בשעות אחר הצהריים גם את בית-המשפט לתביעות קטנות. אנו בוחנים ומעבדים תוכנית להוציא מלאכת שיפוט זו משופטי השלום, ולשחרר אותם מעיסוק בכ-45,000 תיקים של תביעות קטנות. רביעית, אנו בוחנים, כידוע, תיקונים מהותיים בפעילות משרד ההוצאה לפועל.

לכל המטרות הללו ולתפקוד תקין של מערכת בתי-משפט השלום חיוני למנות עוד שופטים ורשמים, להוסיף עובדי מינהל ואבטחה בבתי-משפט השלום. פירוט תוספת התקציב וכוח-האדם הנדרש יוגשו לשר האוצר בימים הקרובים כחלק מתוכנית מעשית שאנו מעבדים לשיפור המצב בבתי-המשפט.

לשאלה השנייה: פרויקט מחשוב מזכירות בתי-המשפט נמצא בשלבי יישום ראשוניים. בשלב זה יושמה המערכת הממוחשבת במדורים האזרחיים של בתי-משפט השלום בתל-אביב ובנתניה.

מינויו של מר יורם גונן לשופט

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר המשפטים ביום כ"א בחשוון התשנ"ג (17 בנובמבר 1992):

בתחקיר שפורסם ב"מעריב" ב-30 באוקטובר 1992, שכותרתו: "תיבת הפנדורה של יורם גונן – – –", מועלות האשמות המטילות צל לגבי תפקודו וכושר שיפוטו של תת-ניצב יורם גונן. מר גונן עומד לפרוש מהמשטרה ולהתמנות לשופט שלום.

ברצוני לשאול:

1. מה היא האמת בהאשמות לכאורה שהועלו נגד גונן בתחקיר, והאם הדברים עמדו בפני הוועדה הממליצה על מינוי שופטים?

2. אם אין ממש בהאשמות המועלות כלפי יורם גונן, הלא יהיה זה מן הראוי לבדוק כיצד קורה ששמו הטוב של אדם מוכפש ברבים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאילתא של חבר הכנסת ד"ר רענן כהן:

1. הוועדה לבחירת שופטים המליצה בזמנה למנות את תת-ניצב יורם גון לשופט שלום, אלא שתת-ניצב גון עצמו ביקש לעכב את מינויו ולהמשיך בינתיים את שירותו במשטרה.

עד שנדונה בקשתו זו, פורסמה הכתבה ב"מעריב", שאליה מתייחס חבר הכנסת הנכבד בשאילתא שלו. נוכח פרסום זה החליטה הוועדה לבחירת שופטים, בישיבתה ביום 15 בנובמבר 1992, כי ועדה בראשותו של כבוד השופט אליעזר גולדברג, שופט בית-המשפט העליון שהוא גם חבר הוועדה לבחירת שופטים, תבדוק, בין היתר, את הטענות שהועלו כנגד תת-ניצב יורם גון באותה כתבה מיום 30 באוקטובר 1992.

לפיכך, בשלב זה אני ממתינ לתוצאות בדיקתה של הוועדה הנכבדה, ותוצאות הבדיקה יובאו על-ידי לוועדה לבחירת שופטים.

2. היוזמה לנקיטת צעדים משפטיים בקשר לפגיעה בשמו הטוב של אדם בכלי התקשורת היא בדרך כלל זו של האדם הנפגע. עליו לשקול האם ומתי לנקוט צעדים נגד המפרסמים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אגב, האם הדיונים בוועדה למינוי שופטים אינם חסויים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, אדוני, הדיונים עצמם חסויים. נשאלה כאן שאלה לגבי מינוי שהיה ולא יצא לפועל, וביקשו להבהיר מה שביקשו, וזה פועל יוצא של הדיונים. לא התייחסתי לדיונים עצמם.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, איך קרה שהעניין הודלף ופורסם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אינני יודע. אני תמה בעניין זה מאוד מאוד. הפרסום הבוקר הפתיע אותי. ודאי שהוא לא בא ממני. תפקידי להשיב כאן ולא במקום אחר, כי זה גם מונע מחבר הכנסת רענן כהן את הזכות שמגיעה לו כמי ששאל את השאילתא, והדברים באים בתגובה על השאילתא שלו.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, ראשית, אני מודה על התשובה, אבל הייתי רוצה לשאול את כבוד השר: אם אדם מבקש להתמנות לחוקר פרטי, יש תקופת התנגדות שבה כל אדם אחר יכול להתנגד למינוי. לעומת זאת, עורך-דין או משפטן המבקש להתמנות לשופט, אין כל פרסום לכך והציבור יודע על המינוי רק לאחר מעשה. האם כבוד השר מתכוון אולי לשנות את הנוהל הקיים או לאמץ נוהל שלפיו יש לפרסם לפני המינוי את שמו של השופט שהוועדה מתכוונת למנות ובכך לאפשר לציבור להביע את דעתו באותה תקופה?

היו"ר ש' וייס:

שיתוף העם בתהליך מינוי שופטים. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה. ידידי, חבר הכנסת רענן כהן, נושא זה נשקל מפעם לפעם מחדש בוועדה לבחירת שופטים. עד עתה השיקול המכריע היה שלא לפרסם שמות של מועמדים, בעיקר כדי שלא להרתיע אנשים רציניים מלהגיש את מועמדותם, שכן אין לנו אפשרות לומר להם מראש שסיכויי בחירתם הם כאלה שאכן יתמנו.

צא וחשוב על עורכי-דין, ועורכי-דין רציניים, שמנהלים משרדים, ועניינים של לקוחות רבים מופקדים בידיהם, והנה יתפרסם שהם מועמדים לשיפוט. יש חשש רציני שזה יכול להשפיע על קליינטים. והנה הם לא יתמנו, זה יפגע בפרנסתם, זה יעשה דמורליזציה מסוימת, ולאחר מכן אנחנו נעמוד במצב שהם לא יתמנו, ועוד יהיה סימן שאלה מדוע הם לא התמנו. לכן עד עכשיו גבר השיקול שמוטב שהדיונים לגבי המועמדים יהיו סודיים ושמות המועמדים יהיו סודיים.

ניתן לשקול אפשרות שלאחר שהוועדה מחליטה על הצגת מועמדות, היא ממליצה על מועמד מסוים, ובטרם כבוד נשיא המדינה ממנה, להשאיר פרק זמן אפשרי לתגובות ולהבעת הערות ודעות, שמא צריך כבוד נשיא המדינה לשקול ולבקש מהוועדה לחזור ולעיין במקרה מסוים. זה עניין שנתון לשיקול, וייתכן שיישקל מחדש. אבל, כאמור, עד כה ובמשך שנים גברה הדעה שמוטב לדיונים אלה שיהיו חסויים, ואני יכול לומר כאן שהוועדה לבחירת שופטים מקבלת מידע רב ממקורות מהימנים על כל מועמד ובוחנת את המידע הזה ברצינות רבה, כי היא יודעת את כובד האחריות של מינוי אדם לשופט למשך כל תקופת חייו.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אין מקום לשאילתא נוספת, אי-אפשר להפר כללים כל הזמן. חבר הכנסת רענן כהן, התהליך מוצה. זה נושא לשאילתא נוספת בכתב.

חבר הכנסת יורם לס, אתה לא היית כאן בזמן שנקרא שמך. הפעם אפשר למשיב לענות, מתוך הבנה שלהבא תמיד תהיה כאן בזמן. השר ישיב על שאילתא מס' 132 של חבר הכנסת יורם לס.

דן תיכון (הליכוד):

את השאילתא שלי פסלת.

היו"ר ש' וייס:

אינך מהמקופחים בבית הזה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 132, ראה עמ' .)

היו"ר ש' וייס:

תודה. האם יש לאדוני שאלה נוספת? בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אני מודה לשר המשפטים על תשובתו. שאלתי הנוספת נוגעת אף היא לתקציב משרד המשפטים, בקשר להיכל בית-המשפט העליון, שאנו מתברכים בו. נראה שתקציב האחזקה של המבנה הגדול והמפואר הזה יהיה גדול – בוודאי גדול יותר מתקציב האחזקה של המבנה במגרש-הרוסים. שאלתי

לכבוד השר היא: האם הסכום הזה נופל כעומס נוסף על תקציב המדינה, או שהוא מכוסה בדרכים אחרות?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת לס. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כידוע, המבנה המכובד ביותר של בית-המשפט העליון לא עלה למשלם המסים אף לא אגורה אחת ולא מומן מתקציב המדינה. כשלעצמי צר לי על כך, שהמדינה לא יכלה להקצות את המשאבים הדרושים לבניינו של היכל משפט חשוב ומרכזי זה.

שאלתך נסבה על האחזקה, וניתנה האמת להיאמר, שלא הבאתי אתי נתונים, הם לא לפני, ומוטב היה שבנושא זה אשיב דבר כהלכה ואומר דברים מדויקים. לכן, ברשותך, אשיב לך בנפרד, לאחר שהחומר הראוי והנתונים המדויקים יהיו לפני.

היו"ר ש' וייס:

שר המשפטים ישיב עתה על שאילתא מס' 215, של חבר הכנסת עמיר פרץ. חבר הכנסת עמיר פרץ איננו, התשובה תימסר לפרוטוקול. אדוני השר, אני מודה לך מאוד.

סירוב לאשר בקשה לפשיטת רגל

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר המשפטים ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

הגברת א"י (פרטיה המלאים מופיעים במקור), שהיא אם לארבעה ילדים במשפחה חד-הורית, היא חולת סרטן, עם ילד אחד חולה לב וילד שני נכה. הכונס הרשמי סירב לבקשתה להיכנס לתהליכי פשיטת רגל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע סירב הכונס לבקשתה של הגברת י'?

2. מה הם התנאים לבקש מהכונס להתחיל בתהליך פשיטת הרגל?

3. היות שהכונס סירב לבקשתה של הגברת י' לפשיטת רגל, אילו דרכים נוספות עומדות לפניה כדי להחזיר את חובה?

4. האם נכון הוא, שחייבים נדחו בתיקי פשיטת רגל על-ידי הכונס הרשמי, כולם בטענה שאין מקומם בפשיטת רגל כיוון שאין להם נכסים?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכונס הרשמי ביקש להזמין אותו לדיון שיתקיים בעניינה של החייבת, אולם טרם הזדמן לו לנקוט עמדה בבית-המשפט, כיוון שהדיון טרם נתקיים.

2. התנאים להגשת בקשה על-ידי חייב קבועים בסעיף 17 לפקודת פשיטת הרגל, שזה לשונו:

(א) לא יהיה חייב זכאי להגיש בקשת פשיטת רגל אלא אם נתקיימו אלה: 1. חובותיו אינם פחותים מאלף שקלים; 2. מספר נושיו הוא לפחות שניים; 3. צירף לבקשתו דין-וחשבון על חובותיו ונכסיו לפי הטופס שנקבע;

(ב) החייב יפרש בבקשתו את הטענה שאיננו יכול לשלם את חובותיו, ואין צורך בהגשת הצהרה כאמור בסעיף 5(4).

3. כאמור, בית-המשפט טרם דן בבקשת החייבת, אולם אם רצונה בכך, היא יכולה לשלם חובותיה במסגרת הליכי הוצאה לפועל. החייבת, כפי שהיא עצמה כותבת בבקשתה, טרם ביקשה חקירת יכולת, איחוד תיקים או צווי תשלומים חודשיים.

4. זכותו של כל חייב להגיש בקשה לפשיטת רגל. עמדתם של בתי-המשפט היא, שיש להיענות לבקשה רק אם היא מביאה תועלת לנושים. אני מצטט מתוך החלטת נשיא בית-המשפט המחוזי בתל-אביב, שניתנה ביום 29 בנובמבר 1992, לאמור: "הליכי פשיטת רגל ייחודם שבמסגרת זאת מרכזים את נכסי החייב ומשלמים לנושים את חובותיהם – בשיעור הניתן על-פי ערך הנכסים – באופן שווה לכולם. אלו הליכים ארוכים ויקרים, היות שמועסק בהם מנגנון של נאמן ושל כונס נכסים רשמי. כל עוד יש בהליכים אלו כדי להשיג את המטרה, יש לקיימם. אולם, כאשר ברור בעליל שאין כל תועלת לנושים מקיומם של ההליכים, כאשר ברור שנכסי החייב לא יכסו אפילו מעט מזעיר מהחובות – מה הטעם בקיומם של ההליכים?".

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, האם העניין עדיין לוחץ עליך? האם אתה רוצה למסור הודעה לאומה בקשר לשאלת הקודמת?

דן תיכון (הליכוד):

לא.

הצעה לסדר-היום

תא הסטודנטים הערבים באוניברסיטת חיפה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להמשך סדר-היום ולהצעות לסדר-היום. אני רוצה להזמין את חבר הכנסת גונן שגב להביא לפנינו הצעה לסדר-היום מס' 528, בנושא: תא הסטודנטים הערבים באוניברסיטת חיפה. בבקשה, אדוני.

גונן שגב (צומת):

כבוד יושב-ראש הכנסת, כנסת נכבדה, האינתיפאדה פרצה לפני חמש שנים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. כוחות הביטחון לא ידעו כיצד למגר נגע זה, והמומחים כולם טענו, שהתופעה זמנית וממוקדת. שאלת השאלות היתה, כיצד ינהגו הערבים בעלי האזרחות הישראלית, האם יצטרפו לאחיהם בהפגנות ואולי אפילו בפיגועים. התשובה היתה חד-משמעית: ערביי ישראל לא יהיו שותפים פעילים לאינתיפאדה.

בחמש השנים האחרונות טפחה המציאות המרה על פנינו. ערביי ישראל הזדהו עם אחיהם ביהודה, בשומרון ובעזה הזדהות מוחלטת. חוליות מספר ביצעו פיגועים. אני רוצה להזכיר רק את הפיגוע הנתעב במחנה גלעד, על-ידי חוליה שבאה מוואדי-עארה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

רובם לא מזדהים עם מעשים אלה.

גונן שגב (צומת):

חוליית דבורייה היתה מאורגנת כתא "פתח" ופעלה כמו החוליות ביהודה, בשומרון ובעזה.

יורם לס (העבודה):

כמה אנשים עשו זאת? מה עם כל הערבים האחרים?

גונן שגב (צומת):

למי שאינו יודע אני רוצה להזכיר, כי דבורייה הוא כפר שנמצא למרגלות הר-התבור. בכל הפגנה בנצרת, בוואדי-עארה ובמשולש הונפו דגלי פלשתינ. בהפגנות בוואדי-עארה לא השתתפו שלושה אנשים, אלא אלפי אנשים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא מטיל אשמה כוללת, זו עלילת דם.

יורם לס (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת זיסמן ולס, אני מודיע לכם, כי כאשר אתם עושים זאת יחד, איש לא שומע שום דבר, חוץ מבוקה, מבוקה ומבולקה, ומכך יש לנו יותר מדי בכנסת הזו.

גונן שגב (צומת):

באותן הפגנות שצייתי, בנצרת ובוואדי-עארה, נקראו 800 מאות לאומניות בגנות מדינת ישראל ובגנות הימצאות היהודים בשטחה. אני מדבר על הימצאות יהודים בשטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה, אלא על כל שטחי ארץ-ישראל, כדברי המשורר הפלשתיני המתון מחמוד דרוויש, המייצג את החלק התרבותי באש"ף, שתרגום לא מילולי של שירו אומר: יהודים, אין להם נחלה בפלשתינ – בארץ-ישראל – עזבו את אדמותיכם, אל תשאירו סימן, קחו גם את מתיכם ואת קברותיכם אתכם, אל תשאירו כאן סימן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גונן שגב (צומת):

המקום שבו נעשית הפעילות הפוליטית הקשה ביותר נגד מדינת ישראל הוא שטח האוניברסיטאות, כפי שצינתי. אינני מדבר, חס וחלילה, על אוניברסיטת אל-נג'אח או על אוניברסיטת ביר-זית. אני מדבר על אוניברסיטת ירושלים, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת באר-שבע ואוניברסיטת ביר-חיפה.

בנימין טמקין (מרצ):

לכבוד יום זכויות האדם אתה בוודאי מציע לסגור את האוניברסיטאות האלה.

גונן שגב (צומת):

אותן אוניברסיטאות, אשר מסובסדות בכסף רב על-ידי משרד החינוך, מהוות חממה אינטלקטואלית לטיפוח זן חדש של צעירים ערבים משכילים המתנגדים לקיום מדינת ישראל.

עוד שלב בסיפוק יצר ההרס העצמי שלנו – אלה בדיוק אותם דברים שאתה, חבר הכנסת טמקין, אמרת ברגע זה.

הנהלת האוניברסיטאות, במקום להקיא מתוכן אותם סטודנטים, במקום להוקיע את מעשיהם, מתנהגת במנטליות גלותית המוכרת לנו.

הנהלת האוניברסיטה דורשת מהסטודנטים שלנו, מתא "נץ" ומתא "אתגר", לקפל את דגלי ישראל.

בנימין טמקין (מרצ):

מה זה "שלנו"? מה זה "שלנו"?

גונן שגב (צומת):

כנראה לא שלך, אתה צודק.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רק מלמד שם. מה זה "שלנו"?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת טמקין, שאלתך נשמעה.

גונן שגב (צומת):

אותה הנהלה דורשת מהסטודנטים שלא להניף דגלי ישראל בשטח האוניברסיטה, והטענה היא שאותה הנפת דגלים גורמת להלהטת היצרים אצל אותם סטודנטים ערבים קיצונים.

הרחיקו לכת הסטודנטים הערבים באוניברסיטת חיפה כאשר פרסמו מערכת שעות הכוללת רשימת מועדים. המערכת – היא נמצאת כאן לפני וכל אחד מוזמן לעיין בה לאחר מכן – כוללת בתחתיתה זמנים, מועדים של חגים פלשתיניים. המערכת הזאת חולקה באופן רשמי ברחבת אוניברסיטת חיפה.

קצת מהחגים המצוינים באותה מערכת שעות: יום השנה למהפכה הפלשתינית; יום האדמה; טבח דיר-יאסין; החלטת החלוקה; יום השנה לטראומה של 1948 – אני יודע שזה יום פרוץ מלחמת השחרור של העם שלי; יום נוסף הוא יום אבל לאומי אצל הפלשתינים – מלחמת ששת הימים. אכן זה יום עצוב. התקוות להשמדת מדינת ישראל התבדו באותו יום.

תופיק זיאד (חד"ש):

מה אתה מציע? מה שאתה אומר זו הסתה.

גונן שגב (צומת):

הצהרת בלפור, גם היא מצוינת שם. יום השנה לאינתיפאדה, גם הוא מצוין שם. יום השנה למהפכה הפלשתינית ויום העצמאות הפלשתיני – היום הזה מצוין באוניברסיטת חיפה כחג.

תופיק זיאד (חד"ש):

מה אתה מציע?

היו"ר י' עזרן:

אם תאפשרו לו לסיים נשמע בדיוק מה הוא מציע. אתם מפריעים לו כל הזמן.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני לא מבין מה הוא רוצה.

היו"ר י' עזרן:

לא נורא. זו זכותו אפילו לא תבין דבר.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מדבר על סטודנטים באוניברסיטת חיפה ולא על סטודנטים בביר-זית או באל-נג'אח. אני מדבר על סטודנטים ערבים ילידי ישראל בגבולותיה המצומצמים שלפני 1967. אתם קוראים להם ישראלים, הם קוראים לעצמם קודם כול פלשתינים. הם מציינים את התאריכים של העם הפלשתיני והופכים את חגיגנו הלאומיים לימי אבל. זאת הבעיה העיקרית.

תופיק זיאד (חד"ש):

אין שום סתירה.

גונן שגב (צומת):

יום הכרזת המדינה נחשב אצלם יום אבל, חבר הכנסת תופיק זיאד.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הפגנה, זו זכות לגיטימית.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם בארצות ערב יש הפגנות כאלה?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, מספיק. הרוחות כאן לוהטות. אל תוסיף.

גונן שגב (צומת):

בתגובתו של סלים מחאג'נה, פעיל בתנועת העבודה הלאומית באוניברסיטת חיפה, הוא אומר: "שגב" – אנוכי – "ידומיו לא ימנעו מאתנו לציין את המועדים הלאומיים החשובים לבני עמנו".

חברי הכנסת, אני שב ומזכיר, אמר זאת אזרח ישראלי, סטודנט באוניברסיטת חיפה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

למה הוא אמר – – –

גונן שגב (צומת):

לא יודע.

אותו סטודנט שכח להוסיף ששרת החינוך, הגברת שולמית אלוני, תומכת וגם מעבירה את כל מורי משרד החינוך תהליך של RE-EDUCATION – לימוד מחדש.

היו"ר י' עזרן:

זה מזכיר מקום מפחיד מאוד. חינוך מחדש, זה מזכיר דבר שעבר מן העולם.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושב-ראש גם מפריע לי? ידעתי שקריאות הביניים באות מן הצד ההוא, לא מן הצד הזה.

היו"ר י' עזרן:

ברשותך, אל תהיה כל כך נלהב, חבר הכנסת המלומד. אמרתי "חינוך מחדש", זה מזכיר מונחים ומושגים מפחידים מאוד, שעברו מן העולם.

גונן שגב (צומת):

הם כנראה לא עברו מן העולם.

היו"ר י' עזרן:

לא התכוונתי להרגיז את חבר הכנסת, חלילה. אני פשוט המום.

גונן שגב (צומת):

אני מבקש לצטט קטע מהפתיח של מדריך למורה, אותו תהליך של לימוד מחדש. שם נאמר: "כעם של מהגרים אנו מתקשים להפנים את תחושת האחריות והמחויבות כלפי מי שאינו משלנו".

בנימין טמקין (מרצ):

אתה אמרת קודם "משלנו".

גונן שגב (צומת):

כבוד שרת החינוך, שולמית אלוני, מה קורה לתחושת האחריות שלך כלפי עמך?

אני חושש מהמתרגש ובא עלינו. אנחנו מגדלים כאן דור של ערבים ישראלים המתנגדים לעצם קיומה של מדינת ישראל, כבוד חבר הכנסת טמקין.

אתמול הונף בירושלים שלט האומר: האינתיפאדה היא תוכנית השלום האמיתית במזרח התיכון.

תופיק זיאד (חד"ש):

נכון.

גונן שגב (צומת):

אתמול חולק באוניברסיטת חיפה סטיקר שבתרגום חופשי וקצר אומר למעלה: היום יום הזיכרון החמישי לתחילת האינתיפאדה הפלשתינית המבורכת. באותו יום נקברו שלושה חללים של האינתיפאדה שנהרגו בעזה. ועוד למטה, נוסף תרגום: "יחד בדרך ויחד סביב היוקרה נלך" – סממ "בני הכפר" הקיצונים באוניברסיטת חיפה, אוניברסיטה המקבלת תקציב ממך, שרת החינוך.

תופיק זיאד (חד"ש):

תשלח אותם לבית-הסוהר; מה אתה רוצה?

גונן שגב (צומת):

אם לא נרוצץ את ראש הנחש בעודו קטן, תפרוץ האינתיפאדה הסמויה אצל הערבים הישראלים ולא נדע כיצד להפסיקה.

אני חוזר: אם לא נרוצץ את ראש הנחש בעודו קטן, תפרוץ האינתיפאדה הסמויה אצל הערבים הישראלים ולא נדע כיצד להפסיק אותה.

בנימין טמקין (מרצ):

את הראש של מי לרוצץ, אדוני הדוקטור?

גונן שגב (צומת):

מדובר על ראש הנחש. כוונתי לתופעה ולא לבן-אדם ספציפי. חבר הכנסת טמקין, אני סומך על האינטליגנציה שלך.

בנימין טמקין (מרצ):

כן, ג'וקים מסוממים.

גון שגב (צומת):

אני קורא לשרת החינוך ולשרי ממשלת רבין להשליט סדר בתוהו ובוהו השורר במוסדות ההשכלה הגבוהה ובבתי-הספר.

אני רוצה להזכיר לכולם שאנו חיים בארץ-ישראל, בביתו של העם היהודי. אני דורש להוציא את תא "קמפוס" אל מחוץ לחוק ולאסור על פעילותם של חברי תא "קמפוס" בשטח האוניברסיטאות שבשטח מדינת ישראל.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת שגב. שרת החינוך והתרבות, הגברת אלוני, תשיב.

תופיק זיאד (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

רבתי, תנו לשרה להשיב. חבר הכנסת זיאד, אני מבקש ממך. חבר הכנסת זיאד, אתה נקרא לסדר בפעם הראשונה. חבר הכנסת שגב, תנו בבקשה לשרה להשיב.

גון שגב (צומת):

תופיק זיאד (חד"ש):

לא קראתי לך פאשיסט. אתה "פאשיסטון".

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זיאד, על המשפט הזה אתה נקרא לסדר בפעם השנייה.

תופיק זיאד (חד"ש):

פעם שנייה?

היו"ר י' עזרן:

כן. כנראה בפעם הראשונה לא שמעת אותי.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש פה בדיחות – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, אני לא אתן לדברים לגלוש. זה לא מכובד. תנו בבקשה לשרה אפשרות להשיב.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

רבותי, חברי הכנסת, תרשו לי תחילה להזכיר שני דברים, וקודם כול – שחופש ביטוי יש לא רק לחברי הכנסת, אלא לכל אזרח במדינת ישראל; גם חופש ביטוי, גם חופש הפגנה וגם חופש התארגנות.

גונן שגב (צומת):

למה דרשת שלא יינתן – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

למעט – גם להם יש חופש ביטוי, אבל יש להכניס אותם לבית-הסוהר, את הגזענים, חבר הכנסת שגב.

חבר הכנסת שגב, אני הקשבת לי לכל מלה שאמרת ולא הערתי שום הערה. אבל אני רוצה להזכיר לכולנו: רמתו של עם נקבעת על-ידי העם. והעובדה שאנחנו במזרח התיכון לא תקבע לנו את אמות המוסר שלנו, אנחנו נקבע אותן בעצמנו, הכנסת, המדינה, ההיסטוריה, הערכים שלנו יקבעו את רמות המוסר והחוק במדינת ישראל, ואין נפקא מינה שיש אחרים שנוהגים ברמות מוסר אנטי-מוסריות.

אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שמדינה מתוקנת נמדדת לא רק בכך שמעשיה הם טובים ונכוחים, אלא בייחוד כיצד היא מגיבה על מקרים שהיו בהם סטיות. אני אסירת תודה, למשל, לסופר שבתי טבת, שחזר והעלה את הנושא של ההוצאה להורג שלא כדין של טוביאנסקי, מפני שתוך כדי הדיון בנושא הוא הבהיר גם כיצד המערכת הגיבה. ואני גאה שהיה לנו אז ראש ממשלה ושר ביטחון, שתגובתו הראשונה היתה כי יש לחוקק את חוק השיפוט הצבאי, ולא העלים ולא שם מתחת לשטיח, אלא קבע שיש לשפוט ויש להוקיע.

אנחנו בארץ, פרט אולי לתקופה קצרה בממשלתו של שמיר, מעולם לא היינו גאים בטבח שהיה בדיר-יאסין. מעולם לא היינו גאים בכך. ובביקורת שנשמעה אמרנו: זו היתה מלחמה וזה לא יקרה עוד.

וכאשר קרה הטבח בכפר-קאסם, שאותו מציינים ערביי ישראל – וכפר-קאסם נמצא בתחומי "הקו הירוק" – השלטון לא שם את זה מתחת לשטיח. כאשר היה טבח כפר-קאסם היה משפט, ובעקבות המשפט הזה אנחנו למדנו, שיש גם פקודות בלתי-חוקיות ויש דגל שחור, אבל היה משפט. בכפר-קאסם נהרגו, נטבחו, יותר אנשים מאשר בקישיניב, וכאשר ביאליק כתב את "על השחיטה" ו"בעיר ההרגה", גם השלטון הצארי לא עצר בעדו מלכתוב זאת.

תופיק זיאד (חד"ש):

רענן כהן (העבודה):

היא אומרת דברים שאתה לא היית אומר.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

למה אתה מפריע לי כל הזמן?

היו"ר י' עזרן:

אולי נצליח לעבור את השבוע בלי איזה סקנדלון?

קריאה:

בשבוע הבא.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

כאשר היה הרצח בכפר-קאסם, היה משפט והיו לקחים וממשלות ישראל ואזרחי ישראל וצה"ל לא שמו את זה מתחת לשטיח. ובכפר-קאסם נהרגו יותר אנשים מאשר בקישינייב, וכשנכתבו "על השחיטה" ו"בעיר ההרגה", השלטון הצארי והשלטון האחר לא מנע את הפרסום. ומותר לערביי ישראל להרגיש בתאריך הזה שזה יום אבל בשבילם.

גון שגב (צומת):

נהרגו ונטבחו יהודים – – –

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני לא הפרעתי לך.

והואיל ובתוכנית הלימודים במדינת ישראל חייבו את הילדים הערבים ללמוד את ביאליק וללמוד את טשרניחובסקי – את טשרניחובסקי יהודים לא צריכים ללמוד, אבל הערבים כן – אמר לי תלמיד מכפר-קאסם, שבשבילו "על השחיטה" זה שיר שלו. אמרתי לו: אבל אנחנו הסקנו את המסקנות. ואני אתו באבל, יחד אתו.

וכאשר היה הטבח בסברה ובשאתילה, אנחנו – לא מפני שאנחנו במזרח התיכון, אלא מפני שיש לנו אמות מוסר אחרות – לא רק הפגנו, אלא היתה גם ועדת חקירה ממלכתית בראשות שופט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כבוד שרת החינוך, היה רצח בעזה, רצח של ערבי, מדוע לא הקמתם ועדת חקירה?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לנדאו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עוזי לנדאו (הליכוד):

מדוע לא דרשתם להקים ועדת חקירה?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת לנדאו, אתה כבר נואם. לא הפרעתי לך בקריאת ביניים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

למה לא דרשתם ועדת חקירה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה עניין של רגש הומני – – –

היו"ר י' עזרן:

מה הדיאלוג הזה? חבר הכנסת דראושה, אנא ממך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

היתה ועדת חקירה וועדת החקירה קבעה מסקנות. ומותר לערביי מדינת ישראל, אזרחי המדינה, שיש להם קשר דם וקשר היסטורי עם הפלשתינים, לציין יום זה כיום זיכרון שלהם. לא שמעתי שבאוקראינה, שחמלניצקי הוא הגיבור הלאומי שלה, מישוהו בפרלמנט אמר שיש לזרוק את היהודים מהאוניברסיטאות מפני שהם מזכירים את גזירות ת"ח ות"ט.

גונן שגב (צומת):

דיברתי על מלחמת השחרור.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני שמעתי מה שאמרת.

רחבעם זאבי (מולדת):

באוקראינה לא הכניסו את היהודים לאוניברסיטאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כל המהנדסים למדו באוויר, לא באוניברסיטה. באמת.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

רבותי חברי הכנסת, במדינת ישראל יימשך חופש הביטוי ובמדינת ישראל יימשך החופש האקדמי.

גונן שגב (צומת):

זה לא חופש.

עוזי לנדאו (הליכוד):

את שרת החינוך של מדינת ישראל, או שאת משרתת אינטרסים של הערבים הפלשתינים?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אתה לא תפריע לי לדבר. אני לא הפרעתי לך.

גונן שגב (צומת):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שגב, אם אתה סבור שתמשיך לקבל רשות הדיבור גם ממקומך, הרי אינך אלא טועה. אתה לא תקבל רשות הדיבור פעמיים, ואתה לא תכפה את עצמך פה. אני מבקש.

אברהם יחזקאל (העבודה):

פעם הוא מדבר ופעם הוא לוקח.

היו"ר י' עזרן:

אל תיכנס לעניינים עכשיו. אנא ממך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אנחנו נמשיך לשמור על חופש אקדמי, אבל אני לא מתעלמת מהדברים שכואבים לנו יום יום, ולכן הממשלה הקודמת, שישבו בה אנשים שחשבו שיפתרו את הקונפליקט על-ידי טרנספר, על-ידי גירוש, על-ידי שעבוד, על-ידי שלילת זכויות, הממשלה ההיא נמצאת היום באופוזיציה.

חבר הכנסת שגב, אף מלה אחת לא השמעת על האפשרות של בניית שלום. אף מלה לא השמעת ברוח הכרזת העצמאות על הושטת יד לשלום.

גונן שגב (צומת):

הם השמיעו?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

הם משמיעים יום יום.

גוֹנוֹן שִׁגְבַּ (צוּמַת):

האינתיפאדה זו קריאה לשלום; הכרוז באוניברסיטה.

רַחֲבֵעַם זַאבִּי (מוֹלַדֶּת):

זו הסתה לרצח.

עֶבֶד-אֱלֹהִים דְּרֹאשָׁה (מַד"ע):

צריך לדבר שלום.

הַיּוֹרִי' עֶזְרָן:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר פעם אחת. אני מצטער מאוד, אתה פתחת כאן דיון, סימפוזיון, ואתה לא צודק.

עֶבֶד-אֱלֹהִים דְּרֹאשָׁה (מַד"ע):

הוא פונה אלי.

הַיּוֹרִי' עֶזְרָן:

אל תענה, אל תשיב. אתה לא השר המשיב.

עוֹזִי לִנְדָאוּ (הַלִּיכּוּד):

הַיּוֹרִי' עֶזְרָן:

חבר הכנסת לנדאו, גם אתה נקרא לסדר פעם אחת.

קריאה:

כבר פעם שנייה.

היו"ר י' עזרן:

לא, פעם ראשונה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר י' עזרן:

אולי תנהל במקומי את הישיבה, האשם מחאמיד, חבר הכנסת הנכבד? בבקשה, כבוד שרת החינוך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אין חילוקי דעות שיש כאן קונפליקט קשה, קונפליקט דמים בין שני עמים. כבר ניסינו את כל הניסיונות בחרב ובסיף, ובנשק ובמלחמה. מי שרוצה שהשנאה תדעך, מי שרוצה שמחיר הדמים ייפסק, ינסה את הדרך האחרת – לבנות שלום.

נכון שיש קיצונים שאומרים: "כולה שלי", ובזים לזולת ורוצים לגרש אותם מבתיהם ומכרמיהם ומשדותיהם, ורק לרשת את הארץ כולה לעצמם בשם זכויות היסטוריות מלפני אלפיים שנה.

משה פלד (צומת):

זו דמגוגיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא יכול לשמוע דעה אחרת?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אומנם יש אנשים בלתי סובלנים – – –

שאול גוטמן (מולדת):

גברתי שרת החינוך, איפה ההיסטוריה שלך?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

תסלח לי, כיצד אתה מגנה שאנשים שזה מקרוב באו לגרמניה מגרשים אותם, ואילו אתה לוקח אנשים ומגרש מביתם ומכרמם ומכל אשר להם?

עוזי לבדאו (הליכוד):

מי מגרש?

גונן שגב (צומת):

– – – ריבונו של עולם, אמרת שאנחנו עם של מהגרים. אני לא מהגר – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי השרה, למה לא הלכת לבירוביג'ן?

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני מציעה לך, חבר הכנסת זאבי, אל תדרוש ממני תעודת זהות. אתה יודע בדיוק לאן אני שייכת ומה אני עשיתי כאן, ואני לא הולכת להתנצל בפניך.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם יש לך זכויות, אל תדברי נגדם.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

יש לי זכויות, וגם לאחר יש זכויות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

גם למרשל פטן היו הישגים בשעתו.

תופיק זיאד (חד"ש):

תישארו מטורפים.

קריאות:

— — —

עמנואל זיסמן (העבודה):

— — —

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

אני חוזרת: ההצעה לסדר-היום — — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש ממך להירגע ולא להגיד לי מה לעשות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אתה נהנה?

היו"ר י' עזרן:

כן, אני נהנה. אל תגיד לי מה לעשות. אני מאוד מבקש. אתה מזלזל בי כשאתה פונה אלי בצורה כזאת. אני לא ארשה לך, אני מצטער מאוד, יש לי הדרך שלי איך לנהל פה את הישיבה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

מה שקורה פה?

היו"ר י' עזרן:

מה שקורה זה מה שצריך לקרות.

קריאות:

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת תופיק זיאד, נקראת על-ידי פעמיים לסדר. אני מזהיר ומבקש ממך לתת לי את האפשרות לנהל את הישיבה הזאת. אל תאלץ אותי לקרוא אותך לסדר בפעם השלישית, כי מעולם לא עשיתי זאת. אני מבקש, לא מזהיר.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני כל הזמן שותק. בסדר, אני מקבל שאתה מבקש ולא מזהיר.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

ההצעה לסדר-היום מבקשת להוציא אל מחוץ לחוק את הסטודנטים הערבים – – –

גונן שגב (צומת):

— — —

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שגב, אני מבקש ממך לתת לשרה לסיים.

גונן שגב (צומת):

זה לא מה שביקשתי.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, היא לא חייבת להשיב מה שאתה רוצה. חבר הכנסת שגב, אתה חבר כנסת חדש, תסלח לי אם אעיר לך. לידיעתך, כבוד השרה לא חייבת להתייחס בכלל למה שהערת. אני מבקש ממך מאוד שתלמד זאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא לא מסוגל ללמוד.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת דראושה, אתה שוב עוזר לי? הנושא רגיש מאוד, ויש פה מטען רגשי די הצורך.

שרת החינוך והתרבות ש' אלוני:

ההצעה, כפי שהובאה לי, מבקשת להוציא את תא הסטודנטים הערבים באוניברסיטת חיפה אל מחוץ לחוק. אוניברסיטת חיפה מודיעה, שלמרות ציון אותם תאריכים בלוחות, לא היתה שום – ואני חוזרת: לא היתה שום קריאה לפעולה נגד המדינה וביטחונה, לא היתה שום קריאה לאלימות או לכל פעולה חתרנית אחרת. הסטודנטים ציינו סובייקטיבית את מה שלוחץ עליהם, כשם שחבר הכנסת שגב, מעל במה זו, הביע בעיים רוחו את מה שלוחץ עליו.

הדברים שנויים במחלוקת, כי אנחנו חיים בדמוקרטיה ודברים שנויים במחלוקת. מי שרוצה לפרוץ את מעגל האיבה יפעל למען שלום ולמען כבודו וכיבודו של כל אדם במדינה הזאת.

אני מציעה – את ההצעה האנטי-דמוקרטית והבלתי רלבנטית למעשים שעשו אותם סטודנטים להוריד מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי, המציע הציע שהצעתו תידון במליאת הכנסת, ואילו שרת החינוך הציעה להסיר את הנושא מסדר-היום של הכנסת. לחבר הכנסת זאבי יש הצעה אחרת – להעביר את הנושא לוועדה. בבקשה – במסגרת דקה אחת, לא יותר. חברי הכנסת, אני מבקש להתאפק ולתת לו לסיים את דבריו.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, כאשר ענית לי על עניין ההשתלבות שלנו במזרח התיכון, הסכמתי לכל מלה שלך, ולא הבינות את קריאת הביניים שלי. חברי הכנסת הערבים שרוצים ללמד אותנו דמוקרטיה לא היו רוצים לראות דמוקרטיה בארצות ערב; על כל פנים, הם לא נותנים לזה ביטוי.

שתי האוניברסיטאות שאפשרו השבוע הפגנה של ערבים, של תאי הסטודנטים הערבים שם, הן אוניברסיטאות נתמכות על-ידי המדינה. כל סטודנט ערבי בחיפה ובירושלים מקבל כסף ממס הכנסה שאנחנו משלמים.

קריאות:

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

רחבעם זאבי (מולדת):

נכון, שהם ישלמו לעצמם.

הדעת איננה סובלת, שהם יקבלו תמיכה כאשר הם מסיתים לרצח, כאשר הם אומרים שהאינטיפאדה היא לגיטימית – – –

היו"ר י' עזרן:

מה הצעתך, חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

אני מסיים. רק תבקש מחבר הכנסת הזה שלא יזמזם לי באוזן.

אני מציע שמי שמסית לרצח, כלומר מי שתומך באינטיפאדה, לא יקבל כסף מהמדינה. הצעתי להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

איזו ועדה?

קריאה:

זה לא חשוב.

רחבעם זאבי (מולדת):

ועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת שגב, האם אתה מסכים להצעה של חבר הכנסת זאבי להעביר את הצעתך לוועדה? אתה מצטרף להצעת חבר הכנסת זאבי, כן או לא?

גונן שגב (צומת):

כן, מצטרף להצעה להעביר את הצעתי לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

יש לפנינו שתי הצעות ולא שלוש הצעות. האחת – להסיר את הנושא מסדר-היום; האחרת – להעביר את הנושא לוועדה. מי שיצביע בעד – הכוונה להעביר לוועדה, ומי שיצביע נגד – הכוונה להסיר מסדר-היום. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה.

חגי מירום (העבודה):

מה אתם מצביעים בעד? הליכוד לא היה אף פעם כל כך קיצוני.

רוני מילוא (הליכוד):

תראה למי אתה מתחבר בהצבעה שלך.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת חגי מירום, ההצבעה כבר הסתיימה.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 22

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 29

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

נגד – 29, בעד – 22; ובכן, ההצעה נפלה ולא תועבר לוועדה. ההצעה הוסרה מסדר-היום של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

יום זכויות האדם הבין-לאומי

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 550, של חבר הכנסת בני טמקין, בנושא: יום זכויות האדם הבין-לאומי. במסגרת 10 דקות. נא להקפיד על הזמן. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גון שגב ונציגי מפלגות הימין בכנסת, כל בני האדם נולדו בני-חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם, כולם חוננו בתבונה ובמצפון, לפיכך חובה עליהם לנהוג איש ברעהו ברוח של אחווה. כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו בהכרזה זו, ללא אפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון, דת, דעה פוליטית או דעה בבעיות אחרות, מוצא לאומי או חברתי, קניין, לידה או מעמד אחר. כל אדם יש לו הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי.

הקטעים האלה לקוחים, כמובן, מההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, אשר התקבלה על-ידי העצרת הכללית של האומות המאוחדות ב-10 בדצמבר 1948.

אדוני היושב-ראש, אילו התייחסתי גם אני בזלזול לכנסת ולאינטליגנציה של הציבור בישראל, הייתי עולה לבמה היום ואולי שר שיר חופש בעברית, בערבית, באנגלית או בספרדית, או אולי הייתי עולה עם אזיקים ביד ומשתחרר מהם באפקט דרמטי, או קורע בהחלטיות את הנייר שבו כתובים המצעים וכרוזי הפרסום של מפלגות כמו מולדת וכמו צומת, הפוגעים בעקרונות הכלולים בהכרזת האו"ם על זכויות האדם. או אולי הייתי מכנה "חמור", או כיני וולגרי אחר, כל מי שאיננו מבין את המהות של דמוקרטיה כמשטר פוליטי אשר איננו מתיישב עם רעיונות ברוח גזענים, לאומנים –

גון שגב (צומת):

בנימין טמקין (מרצ):

— פונדמנטליסטים או טרנספריסטים.

אבל חשיבות נושא זכויות האדם וחוסר המודעות המספקת לנושא במדינת ישראל, גם אם הם אולי מצדיקים את השימוש בגימיקים זולים להשגת תשומת לב לנושא – זה איננו מצדיק, לפי דעתי, הורדת ערך העניין על-ידי קיום גימיקים מהסוג שבזמן האחרון אנחנו עדים לו יותר מדי בכנסת הזאת.

יש סמליות רבה בסמיכות התאריכים של יום ציון 44 שנים להכרזת זכויות האדם של האומות המאוחדות ויום ציון חמש שנים לאינתיפאדה. העניין הזה איננו רק עניין של סמיכות תאריכים, אלא יש, לצערנו הרב, קשר מהותי בין שני הדברים האלה, בין שני התאריכים האלה ובין שני התהליכים האלה. ברגע זה, שבו אנחנו מדברים כאן על זכויות האדם ומציינים את התאריך הזה, ברגע זה כמעט מיליון אנשים נמצאים בסגר וכמעט 400,000 אנשים נמצאים בעוצר. זו פגיעה.

אלכס גולדפרב (צומת):

למה?

בנימין טמקין (מרצ):

זו פגיעה בזכויות האדם של המוני אנשים. וכמובן יש סיבה, וכמובן יש קשר עם המצב הביטחוני, וכמובן יש קשר עם הסכסוך הישראלי-הערבי ועם המשך הכיבוש. ומכיוון שכך, מכיוון שאנחנו צריכים לשאוף, בין היתר, להימנע מפגיעה המונית כזאת בזכויות האדם, אנחנו צריכים לשאוף לסיום הסכסוך הישראלי-הערבי ולסיום הכיבוש של השטחים ושל האוכלוסייה שנמצאת תחת שליטתנו. בגלל זה, בין היתר, אנחנו צריכים לשאוף לשלום.

העניין הוא גם, שהשלילה של זכויות האדם, שהיא תוצאה של מצב ביטחוני, הופכת ברגע מסוים גם לסיבה להמשך הסכסוך. כי על מה מדברים האנשים האלה כאשר הם נמצאים בעוצר? על מה מדברים האנשים האלה כשהם נמצאים בסגר? כל ממגרי האינתיפאדה למיניהם, זקופי הקומה הגדולים, נותני העצות איך לסיים את האינתיפאדה, כל אלה אינם מבינים שהמשך שלילת זכויות האדם בסופו של דבר מביא אתו רק מרד, רק אינתיפאדה נוספת, רק טרורизם נוסף, וסיבות נוספות לאופורטוניזם הלאומי הזה, הבונה את עצמו על הסבל של שני העמים.

אני רוצה לומר, שהיחס המוסרי שלנו נמדד לא כאשר הוא חלש. יש פה אנשים דתיים, הם כולם יצאו עכשיו. כנראה הנושא הזה לא כל כך מעניין אותם.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה אומר שכל הדתיים יצאו מהאולם.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת שאלו יהלום, מתי באמת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת טמקין, סליחה.

בנימין טמקין (מרצ):

אם הוא לא יפריע לי אני אמשיך.

היו"ר י' עזרן:

אבל סליחה. ההערה שלך, לפי דעתי – – –

בנימין טמקין (מרצ):

אני חוזר ב'.

היו"ר י' עזרן:

הוא חוזר בו.

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, אני חוזר ב'.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך, אדוני.

בנימין טמקין (מרצ):

מוסר של עם נמדד לא ברגעים שהוא חלש, כאשר כל המשענת של קיומו ויכולתו להתקיים היא המוסר של אחרים; אז אין בעיה להיות מוסרי, זה נוח להיות מוסרי. מתי באמת מודדים את מוסריותו של עם או את מוסריותה של השקפת עולם או של השקפה דתית? – כשאתה חזק, כשאתה ריבון. אז מודדים אותך, אז בוחנים אותך ואז אתה בוחן את עצמך. ומכיוון שכך, אנחנו צריכים להתמודד עם הבעיות המוסריות הכרוכות בעניין זכויות האדם, ואינני יכול להבין, אינני יכול להבין מה מוצא עיתון כמו "יחד נאמן" לסרב לפרסם מודעה של משרד החינוך על נושא זכויות האדם. אינני מבין את התנגדותם של גורמים חרדיים ודתיים בכנסת לנושא זכויות האדם ולחוק זכויות האדם, שאנחנו רוצים שסוף סוף נקבל אותו בכנסת הזאת על מנת להבטיח, גם כאשר אנשים אחרים יהיו רוב, שיש זכויות לכל יחיד.

אני רוצה להדגיש דבר אחד.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שאול יהלום, אם תבקש רשות, תקבל רשות להערת ביניים. אתה לא תנאם פה.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לעולם לא אומר: רק לאלה משלנו. חבר הכנסת שגב, שים לב למשהו שלומדים באוניברסיטה. מפעם לפעם מלמדים באוניברסיטה זכויות האדם, אפילו אם הוא אדם אחד, אפילו אם זה גון שגב, הזכות של גון שגב להגיד כל דבר גם אם הוא דבר שאני לא מסכים אתו.

גון שגב (צומת):

זאת הסתה לרצח. אתה לא שומע מה שאתה מדבר.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה להמשיך. מי שמסית לרצח הוא מי ששולל את זכויות האדם מאוכלוסייה שלמה. הוא המסית לרצח.

גונן שגב (צומת):

אני מדבר על דברים שקרו. על מה אתה מדבר? אתה לא רוצה להקשיב.

בנימין טמקין (מרצ):

אני רוצה להמשיך.

היו"ר י' עזרן:

אני רואה שאין סיכוי של הידברות ביניכם. תמנע ממני את ההערות.

בנימין טמקין (מרצ):

הבעיה איננה רק נושא השטחים. הבעיה היא כללית יותר, ובאמת קשה לאנשים, אפילו לחברי כנסת, להפנים את העקרונות של זכויות האדם. הבעיה היא גם שיותר מדי אנשים במדינה, בגלל מצבם, בגלל העוני שקיים גם במדינה, החופש שלהם בחיי היום-יום מצטמצם לפעמים לבחירה בין אבטלה לבין עבודה בשכר נמוך. הבעיה היא שיותר מדי ילדים חיים בעוני, ואז יש צמצום של חופש האפשרויות ושל חופש הבחירה שלהם לגבי החיים בעתיד. ולצערי הרב, ליותר מדי שכונות אתה יכול לבוא ולומר: בשכונה הזאת אני יכול לצפות לחיים כאלה וכאלה אצל הילדים, וזו, כמובן, פגיעה של חרדה ממחסור.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה תומך בממשלה שחמישה חודשים לא ממנה שר לענייני עבודה ורווחה?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך אתה מעז לדבר על עוני? אתה מדבר על העוני?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יהלום, תן בבקשה לסיים. שניכם צועקים, צורחים כמעט.

בנימין טמקין (מרצ):

אתם, שבזבזתם כל מה שבזבזתם בשטחים, אתם תדברו על עוני?

שאול יהלום (מפד"ל):

זאת אומרת, רק לך מותר לדבר על עוני? מה ההתנשאות הזאת? רק לך מותר לדבר על עוני?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שאול יהלום, הזמן הזה הוא על חשבונך ועל חשבון חברי הכנסת. אתה מפריע לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

יש נושאים אחרים שמפאת קוצר הזמן איני יכול לפרטם: נושא שוויון הנשים, נושא השוויון של האזרחים הערבים בישראל, נושא צמצום האפשרויות של זקנים, חולים, נכים, ילדים וקבוצות חלשות אחרות בחברה, שאנחנו לא מראים רגישות מספקת כלפיהם. ואני חושב שביום זה כדאי לחזור ולשנן את העובדה, שחברה צריכה להיות חברה סולידרית וחברה דואגת גם לחלשים שבה, לא חשוב מאיזה לאום, מאיזו דת, מאיזה גזע, מאיזה מין, מאיזה העדפה מינית ומכל סיבה אחרת.

שאול יהלום (מפד"ל):

בנימין טמקין (מרצ):

ואני רוצה לסיים בכך, שביום זה אני קורא לכנסת להתחיל בתהליך של הקמת ועדת כנסת סטוטורית לטיפול בנושא זכויות האדם בישראל. אנחנו יזמנו – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

— — —

בנימין טמקין (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, תיתן לי משפט אחד לסיום, או שזו שיטה – בכל משפט להפריע לי?

היו"ר י' עזרן:

נא לסיים.

בנימין טמקין (מרצ):

הקמנו לובי לזכויות האדם בכנסת, אשר יפעל בנושא קידום זכויות האדם בישראל, ואני מקווה שכל חברי הכנסת יבינו, שזכויות אדם פירושן איננו זכויות האדם היהודי או זכויות האדם הגבר או זכויות האדם הישראלי או אפילו לא זכויות האדם שלנו, חבר הכנסת שגב, אלא פירושן ומשמעותן דבר פשוט: זכויות האדם. נקודה.

אני מבקש מכולם להצטרף ללובי זה.

היו"ר י' עזרן:

מה אתה רוצה? מה הצעתך?

בנימין טמקין (מרצ):

אני מציע שנקיים דיון במליאה על הנושא.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת טמקין.

הצעה לסדר-היום

זכויות אדם בשטחים

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה הבאה, כיוון ששר המשפטים ישיב על שתי ההצעות באותו נושא.

חברת הכנסת יעל דיין – בהצעה לסדר-היום מס' 560 בנושא: זכויות אדם בשטחים.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כדי שאוכל לדבר ברצף אני פונה לקוראי הקריאות למיניהם: אני מדברת כאן על הטרור, אני מדברת כאן על המלחמה, אני מדברת כאן על השטחים ולא על השלום; אני מדברת כאן על בני אדם – אנשים, נשים וילדים.

אני רוצה לפנות למאות אלפי האזרחים שחתמו על עצומה למען חוקה לישראל; אני רוצה לפנות אל ועדת החוקה, חוק ומשפט ואל חברי כנסת בודדים מכל המפלגות העוסקים בעבודת הקודש של חקיקת חוקי יסוד. כשהכנסת הקודמת העבירה את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל הפרק בימים אלה חוק-יסוד: זכויות האדם וחוק-יסוד: החקיקה, אני רוצה לפנות אל שר המשפטים דוד ליבאי, שבאומץ ובעקביות – כקודמו, במספר לא מבוטל של נושאים – עושה דה-פוליטיזציה ודה-ביטחוניזציה למערכת המשפט ועומד ליזום טיפול יסודי בתקנות הגנה לשעת-חירום משנת 1945, ולהחליפן בחקיקה מעודכנת ונאורה.

ללא כל ספק, בקדנציה הזאת, ובקרוב, תזכה ישראל להימנות עם המדינות הנאורות, הליברליות וההומניסטיות, הרואות בבסיס קיומן החוקתי והמוסרי-החברתי את זכויות היסוד של האדם, את ההגנה על הפרט, על שוויונו, חירויותיו וזכויותיו בכל תחומי החיים. ומי כעם ישראל ראוי יותר לזכויות אדם, כעם הספר שנתן לעולם לפני אלפי שנים את זכויות היסוד בתנ"ך, גם אם אני מרוצה ומסתייגת ממעמד האשה, שאינו מטופל בשוויוניות, לא בחקיקה הקיימת ולא בזו העתידה?

ואת כל הזוהר הזה, כבוד השר, אפשר להקפיא ולשים בצד כל עוד אנחנו נוהגים באמות מידה שונות בכפר-סבא וחמש דקות מכפר-סבא. הפער הנורא והמאיים עלינו בין המורשת הערכית, החקיקה המעודכנת והנאורה, לבין הפרת זכויות אדם בשטחים, הוא בלתי נסבל, בלתי נסלח ובלתי אפשרי.

דובר כאן רבות ביומיים האחרונים על הכיבוש, דובר כאן על האינתיפאדה, דובר על הטרור, על השטחים ועל השלום. אינני רוצה לדבר על הכיבוש, גם לא על הטרור וגם לא על העיניים. אני רוצה לומר כמה מלים על אנשים, על בני אדם שאנחנו חייבים בכבודם, בזכותם לרווחה, לסדר ולחירות, גם אם הם תחת שלטון כיבוש; על מה שאנחנו מבקשים לעצמנו ושוללים מהם, על מה ששנוא עלינו ואנחנו עושים להם; לא על זכאותם לזכויות אלא על חובתנו בהן מכוח המוסר וההיסטוריה שלנו, מכוח האמונה והצדק, המאפשרים את עצם החיים, לא רק את החיים התקינים, ומכוח הסדרים וההסדרים הנהוגים בעולם שאנחנו, שטרחנו ונאבקנו על הזכות להימנות עם המשפחה הזו, חתומים עליהם.

ישראל חתומה על אמנת ז'נבה הרביעית מ-1949, והיא קיבלה על עצמה, גם בתוקף פסיקת בית-המשפט העליון, את אמנת האג מ-1907 המחייבת את ישראל, בהיותה חלק מהמשפט הבין-לאומי המנהגי המוכר על-ידי כל המדינות. ישראל גם אשררה ב-1991 את האמנה בדבר זכויות הילד. בסעיף 33 של אמנת ז'נבה ובתקנות 50 ו-53 באמנת האג חל איסור חמור על ענישה קולקטיבית ועל שימוש בענישה כהרתעה. בתקנת האג מס' 43 חלה חובה על שלטון כיבוש להבטיח את הסדר והחיים הציבוריים כמו את הפרנסה והרווחה.

עוצר וסגר לאורך זמן, מעבר למה שמתבקש לצרכים ביטחוניים מובהקים, הפכו לשיטה קלה ולהפרה קשה ביותר, מתסיסה, מתסכלת ומונעת פרנסה בשטחים. עוצר וסגר הם גם ענישה קולקטיבית, גם שימוש בענישה כהרתעה. מחנה הפליטים רפעא היה שריו בעוצר כללי 19 יום; ח'אן-יונס, העיר ומחנה הפליטים – 12 יום; שיח'-רדואן, בית-להיה, ג'באליה – שבעה ימים ומעלה; כמו העיר עזה ומחנה הפליטים נוסיראת – שמונה ימים. שלא לדבר על מלחמת-המפרץ ועל העוצר הלילי הקבוע כל לילה ברצועה מ-19:00 עד 04:00 לפנות בוקר, ובעיר עזה – מ-21:00 עד 04:00.

אפשר לדבר על גירושים, שאומנם נמנעו לחלוטין בשנה החמישית, האסורים על-פי כל האמנות. בחמש השנים האחרונות גורשו 64 פלשתינים, רובם בשנה הראשונה. סגירת בתי-ספר, מתמסכת או לסירוגין, איננה צורך ביטחוני שמצדיק הפרת זכויות אדם. מניעת איחוד משפחות, אי-רישום הילדים ואמם לאב תושב שטחים היא הפרה בוטה וקשה של זכויות אדם ושל אמנות בין-לאומיות שאנחנו חתומים עליהן, בכללן אמנה בדבר זכויות הילד שהכנסת אישרה אותה ב-1991.

אנחנו, עם של פליטים, מייצרים ילדים ללא אזרחות. ברצועת-עזה התושבים הם חסרי סטטוס כלשהו. מעצרים מינהליים ללא כתב אישום, ללא משפט, הם הפרה חמורה של זכויות האדם ושל אמנות שישראל חתומה עליהן, בכלל זה סעיף 71 של אמנת ז'נבה. 34,000 עצורים מינהליים מאז תחילת האינתיפאדה, 11,000 הובאו אומנם למשפט, מתוכם זוכו 133. פקודה צבאית מס' 1076 בתוקף ממאי 1992 מאפשרת מאסר עד שבע שנים למי שלא הופיע לחקירה שנקרא אליה. אנשים שנקראו לחקירה עוכבו ללא כתב אישום לחקירה, לעינויים, ומקום מעצרם לא נודע. תקופת המעצר עוברת על 28 יום, בניגוד לכל חוק תקין, בניגוד לסעיפים 3 ו-32 של אמנת ז'נבה ולהסכמים שיש לנו עם הצלב-האדום.

אני יכולה להוסיף ולדבר ביתר נרגשות על הרס רכוש תוך כדי חיפושים, על פיזור הפגנות של יידיי אבנים באש חיה, על עיני תינוקות וגב ילדים – כדור פילח את ילקוט בית-הספר שנשאו והכריע אותם; על 51 ילדים מתחת לגיל 12 שנהרגו, ועל 134 ילדים גילאי 13-16 שנהרגו מאז תחילת האינתיפאדה. אני יכולה לדבר על הפקעות אדמה, על שימוש במקורות מים, על הרס רכוש, על קולת

העונש לרוצחים יהודים שפתחו באש אף שחיהם לא היו בסכנה. אני יכולה לדבר על לחץ פיסי מתון יותר ומתון פחות, על עינויים ללא משפט וללא כתב אשמה.

אני יכולה לדבר על כל ההפרות, ההשפלות, אובדן החיים, הרכוש, הכבוד והזהות שנעשו בשם "צרכים ביטחוניים" ולא הבטיחו את הביטחון, אלא עיוותו את דמותנו, התסיסו והסלימו את האלימות ואת חוסר הרגישות, את האטימות, את השנאה ואת הגזענות.

אני לא נוקטת את הדרך הקלה. אני לא אומרת: זה טיבו של הכיבוש, וכשהכיבוש ייעלם, כפי שאנחנו מקווים, בקרוב, נחדל גם מהפרת הזכויות.

גם במלחמה, ואנחנו איננו שרויים בכזו, ואינני מתייחסת כאן לטרור שאין לו זכויות, ואין לו הגנה, ואין לו צידוק והסבר – וגם בכיבוש, ובעיקר כזה שמתמשך, אנחנו חייבים את צלם האנוש גם לעצמנו וגם לאוכלוסייה הנתונה לשליטתנו.

מאז תחילת האינתיפאדה נהרסו 434 בתים. בשבוע הבא, ב-16 בדצמבר, מיועד להריסה באישור בית-המשפט העליון אחרי צו-ביניים שניתן בנובמבר, בית בכפר בית-ליקיא. בעל הבית חשוד ברצח פלשתינים שנחשדו בשיתוף פעולה. הוא עצור מספטמבר 1991. בשלושת החדרים המיועדים להריסה ביום רביעי הבא מתגוררות 11 נפשות.

אני פונה לראש הממשלה ושר הביטחון, שהראה עד כה פתיחות וקשב לתביעה להקלות בנושאי זכויות האדם. כפי שהוא מנע גירוש של נידונים לגירוש, כפי שהוא פתח מחסומים והסיר את האיטום מבתי אטומים, כפי שהוא שחרר אסירים אחרי שריצו חלק מתקופת מאסרם, היטיב עם אסירים ביטחוניים והכריז על הקלות באיחוד משפחות – אני קוראת לו להמשיך במדיניות ההקלות. הוא יקל בכך לא רק על הפלשתינים אלא גם על החברה הישראלית, על עצמנו.

אבל, מה שאני רוצה להדגיש כאן באמת הוא, שמה שניתן עד כה במסגרת מחוות איננו מספק אותי. זכויות אדם אינן יכולות להיות במסגרת של מחווה. הן צריכות ליהפך לחוק ולחוקה. יש לקיים אמנות בין-לאומיות שאנחנו חתומים עליהן ולהכיר – כמו ליישם הכרה זו, על-פי חוק, על-פי צדק ועל-פי מוסר – בזכויות האדם.

על מנת להשביח אולי את הישיבה הזאת, אני מבקשת לקרוא משהו על חוקי חירום שכתב נתן אלתרמן עוד בשנים הראשונות למדינה. הוא כותב לגבי הדיון בחוקת החירום:

"ולכן, בעודה מקבלת טיפול/ נהלה מעט קט ברציף שממול/ ונהרהר נא באופן כללי, אח ורע, מה ביטחון המדינה מחייב ותובע.

הוא תובע (כולנו יודעים זאת מכבר):/ עלייה, / התיישבות, / נקודות על הספר, / עול ופרך, ומה שקוראים און ולהט –/ זה ביטחון המדינה. ואם לאו – היא כורעת.

והיה אם נביט בחוקת החירום/ כה נאמר: ייתכן כי אומנם אין בה מום/ ולא שד היא משחת והבל הפחד./ ייתכן. אך ביטחון המדינה אומר ככה:

אף אחד מסעיפיה, אף קט מני קט,/ לא ייסע ברינה ליישב את אילת./ אף סעיף יחידי, עד יאבד עליו כלח,/ לא יקים נקודה בערבות ים-המלח.

אף אחת ויחידה מאותן תקנות/ את נופי הדרום לא תלך לשנות,/ ואת נוף האומה האדיש ורועע/ לא קולן יעורר כשופר התוקע.

כאן יוגד לי:/ לא זה הוא תפקיד החוקה,/ ולא אלה שטחי פועלה וחוגה./ – – – אין ספק. אך לכן יש לזכור ולדעת:/ את ביטחון המדינה היא איננה קובעת.

היא קובעת אומנם (לא מיתר רשעות)/ את רשות החירום לאסור בלי רשות/ וכמו זה כלי חירום מחשלת ביד היא,/ אך אם יש להרבות בכמו זה לא ידעתי.

כי חוקה של חירום זה טיבה ודינה:/ היא אולי הקלושה בחומות המדינה./ לא תמיד היא בכירה לדחיפות ולתועלת,/ אף כי היא ראשונה הדופקת בדלת.

על אף כל אולי יש להשאיר בה פרצות/ פה ושם, בין כמה תקנות נמרצות,/ כדי לא להופכה בלי משים לחומה/ שבונים אותה בין ממשלה ואומה. "תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, חברת הכנסת יעל דיין. מה הצעתך?

יעל דיין (העבודה):

הצעתי להעלות לדיון במליאה את נושא זכויות האדם.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני השר, בבקשה ישיב על שתי ההצעות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תודה והערכה לחברי הכנסת בני טמקין ויעל דיין שהעלו על סדר-יומנו את יום זכויות האדם הבין-לאומי וזכרו גם את מצוקות האנשים החיים תחת שלטון ישראלי בשטחים.

יום זכויות האדם הבין-לאומי מציין את היום בשנת 1948 שבו קיבל ארגון האומות המאוחדות את ההצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם. הצהרה זו נתקבלה בצל האירועים המחרדים שפקדו את אירופה במחצית הראשונה של המאה ה-20 ובפרט המעשים הברבריים של הנאצים והפאשיזם ששיאם בשואת היהודים. יש סמליות בכך שבאותה שנה שבה נתקבלה ההצהרה הוקמה גם מדינת ישראל.

האירועים הנוכחיים בגרמניה מזכירים למי ששכח את הרלבנטיות והאקטואליות של מסמך חשוב זה.

הזכויות שבהצהרה מושתתות על הערך האוניברסלי של האדם באשר הוא אדם. כיבוד זכויות האדם שנברא בצלם הוא פועל יוצא של "יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל", כלשון מגילת העצמאות.

בשלהי הכנסת השתים-עשרה נחקקו שני חוקי-יסוד שעניינם זכויות יסוד של האדם – חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, וחוק-יסוד: חופש העיסוק. שני חוקי-יסוד אלה חוללו מעין מהפכה חוקתית במשפט בישראל. שורה של זכויות שהוכרו בפסיקה של בית-המשפט העליון קיבלו לראשונה מעמד של חוק-יסוד אשר עיגן את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הזכויות הכלולות בשני חוקי-היסוד הן: הזכות לחיים, לשלמות הגוף, לכבוד, לקניין, לחירות, לפרטיות, לכניסה חופשית לישראל וליציאה ממנה ולחופש העיסוק.

החידוש המרכזי בחקיקה חוקתית זו הוא הנורמה שחלה הן על הרשות המבצעת והן על הרשות המחוקקת, הכנסת, שלפיה "אין פוגעין בזכויות שלפי חוקי-היסוד האלה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש". לכך משמעות כפולה. ראשית, הגבלה של זכויות האדם הכלולות בחוקי-היסוד חייבת להיעשות בחוק. בכך ניתנה גושפנקה חוקתית לגישה העקבית של בית-המשפט העליון בשורה של פסקי-דין. אך יתירה מזו, וזו היא המשמעות השנייה, החוק עצמו צריך לעמוד במבחן המהותי של "חוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל שנועד לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש". החידוש הוא, אם כן, שהכנסת הגבילה את סמכות החקיקה של עצמה והכפיפה אותה לעיקרון של שלטון חוק מהותי. הפרשנות היא, שבחוקי-יסוד אלה העמידה הכנסת את עבודת החקיקה שלה לפיקוח בתי-המשפט.

המתחיל במצווה אומרים לו גמור. שני חוקי-היסוד הללו לוקים בחסר הן מבחינת רשימת הזכויות הכלולות בהם והן מבחינת הבטחת מימושן הלכה למעשה. הממשלה הנוכחית התחייבה בקווי היסוד שלה להשלים את החסר ולהשלים את חקיקת החוקה של מדינת ישראל.

עלינו להוסיף על הקיים זכויות יסוד מוכרות, כגון השוויון בפני החוק ואיסור ההפליה, חופש התנועה, חופש האמונה הדתית, חופש הדעה והביטוי, חופש היצירה והמחקר המדעי, חופש האספה, חופש ההתאגדות, הזכות לפנות לרשויות שיפוטיות, הזכות להליך משפטי הוגן, זכויות חשודים ועצורים, זכויות העובדים להתארגן ולשבות והזכויות החברתיות החיוניות לקיום בכבוד אנושי, כגון הזכות

לעבודה ולתנאי עבודה ושכר הוגנים, הזכות להשכלה יסודית והזכות ליהנות מרמה הולמת של בריאות ורווחה חברתית.

נושא הזכויות של עצורים וחשודים יכול לשמש דוגמה לחשיבות של חקיקה משלימה. עם כל הצורך באכיפת חוק יעילה, יש להקפיד על שמירה על זכויות הפרט בפני רשויות האכיפה, על אמצעי חקירה שלא יפגעו בכבודו ובשלמות גופו ושלא יחדרו לפרטיותו על-ידי האזנות סתר מעבר לנדרש ולמותר על-פי החוק.

בשני חוקי-היסוד האמורים חסרים מנגנונים להבטחת מימושן של זכויות האדם, לרבות הוראה בדבר העליונות של חוקי-היסוד על חוקים אחרים של הכנסת. חסרה הוראה המשריינת את חוקי-היסוד מפני שינוי על-ידי רוב מקרי או מזדמן של חברי הכנסת, וחסרות הוראות בדבר פיקוח חוקתי על מעשי החקיקה של הכנסת ושל מחוקק המשנה.

הקואליציה הנוכחית מקדמת שני חוקי-יסוד שמטרתם למלא את החסר. לאחר חודשים מספר של עבודת הכנה, אנו מקווים להביא בפני המליאה בקרוב שתי הצעות לחוקי-יסוד – הצעת חוק-יסוד: זכויות היסוד של האדם, אשר הוכנה ומוכנה בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, בתיאום עם משרד המשפטים, והצעת חוק-יסוד: החקיקה, אשר הוכנה במשרד המשפטים ומעובדת ונדונה עכשיו בוועדת השרים לענייני חקיקה. בכוונתנו להשלים גם את ההסדר של חוק-יסוד: הממשלה בדבר תקנות שעת-חירום, כדי לתת הגנה נאותה לזכויות האדם גם במצבי חירום.

מדובר בהסדרים חוקתיים, ומטבעם של אלה, נדרשת לכך הסכמה לאומית רחבה. חלק מהנושאים הכלולים בהצעות הם רגישים ביותר מבחינה ציבורית, במיוחד אלה הנוגעים לעניינים של הציבור הדתי. הדמוקרטיה אינה רק שלטון הרוב. עיקרון יסודי שלה הוא ההגנה על זכויותיהן של קבוצות מיעוט מפני השררה של הרוב.

השוויון בא להגן גם על קבוצות בעלות אופי ייחודי בתוך החברה; אין מגמתו למחוק הבדלים מהותיים בהשקפות, בדעות ובאמונה. עקרון השוויון לא בא למנוע תהליכים של מחיקת קיפוח קיים במדיניות של "אפליה מתקנת". יהיה זה אבסורד אם בשם "השוויון" נבוא למנוע תיקוני אפליה לרעה של ציבור זה או אחר בחברה הישראלית.

לפיכך יש להדגיש, כי אלה המעוניינים בחקיקת חוק-יסוד: זכויות האדם באים להקנות את כל זכויות היסוד לאדם דתי, כמו לחילוני, אלא שלאדם דתי יהיו זכויות יסוד מיוחדות הבאות להגן על חופש האמונה הדתית שלו, ואשר יבטיחו גם את שמירת אורח החיים הדתי והצביון המיוחד של הקהילה הדתית.

אכן יש מחלוקת בישראל, אבל גם אי-הבנה, באשר לשימור דיני האיסור וההיתר בנושא נישואין וגירושין של יהודים בישראל. נשמעה טענה מחוגי הנשים, כאילו חוק-היסוד בא להנציח את קיפוחן של הנשים בהליכי הנישואין והגירושין בבתי-הדין הרבניים. נטען עוד, שהכללת הסעיף, שלפיו חוק-היסוד לא יחול על דיני איסור והיתר לנישואין ולגירושין, היא בבחינת הודאה פומבית, שדינים אלה אינם עולים בקנה אחד עם זכויות האדם ועם שוויון המינים. עוד נטען על-ידן, על-ידי חברות נכבדות, שהצעת החוק, אני מצטט: "מאיימת לשמוט את הקרקע מתחת רגלי המאבק לשינוי בתחום זה".

אכן יש לתת את הדעת גם לעניין מעמד הנשים בחברה שלנו. הנשים אינן מיעוט מבחינה מספרית, אבל כקבוצה באוכלוסייה ניכרים בה דפוסים של קיפוח, שהם פועל יוצא של השקפת עולם בלתי שוויונית. הנשים אינן מיוצגות במוסדות השלטון ובגופים מקבלי החלטות כחלקן היחסי בחברה בכללה, מעמדן הכלכלי נחות בדרך כלל מזה של הגברים, ובשוק העבודה הן אינן זוכות לשוויון בשכר ובהזדמנויות, על אף החוקים הקיימים.

גם בתוך המשפחה ניכרים דפוסים של אי-שוויון. נשים נושאות בעיקר הנטל של עבודות משק הבית והטיפול בילדים, וגם לכך יש השלכות כלכליות. אשה התלויה כלכלית בבן זוגה היא פגיעה וחשופה יותר לאלימות מצדו, תופעה שממדיה והמודעות לה נתגלו בשנים האחרונות. אין צדק חברתי ללא שוויון בתוך המשפחה, וחברה צודקת היא חברה שוויונית.

על רקע זה יש להודות, כי צודקות החברות האומרות שהוצאת דיני הנישואין והגירושין מכלל תחולתו של חוק-היסוד מלמדת, שדינים אלו אינם מתיישבים בהכרח עם המושגים המודרניים של זכויות האדם. אבל אין זה נכון שהכללת הוראה זו מפריעה או שומטת את הקרקע מתחת רגליהם של המבקשים לתקן את החוק ולגרום לשינוי מצב הדברים בתחום המעמד האישי.

אדרבה, חוק-היסוד משאיר את תחום הנישואין והגירושין לחקיקה רגילה בכנסת. כל כנסת יכולה ותוכל בעתיד לחוקק בנושא זה בהתאם ליחסי הכוחות שבה. חוק-היסוד המוצע לא מונע מהכנסת, מכל כנסת, להחליט, אם תרצה, אם תוכל, לשנות את דיני הנישואין והגירושין בישראל. בהקשר זה חוק-היסוד אינו מעלה ואינו מוריד ואינו משנה מהמצב החוקי הקיים.

הסעיף שאותן נשים אינן יכולות לשאתו בא להבטיח לציבור הדתי בישראל, ולכל אותם אנשים חילונים המוכנים לכבד את ההלכה ואת תחולתה, ולו למען אחדותו של העם, שחוק-היסוד לא ישמש עילה לבית-המשפט העליון לשנות את חוק בתי-הדין הרבניים. משמעות אותו סעיף בחוק-היסוד, הזוכה לביקורת רבה בחוגים חילוניים ומצד חוגים רפורמיים, היא שאם הכנסת תרצה לתקן את חוק בתי-הדין הרבניים, יהיה עליה לעשות זאת בעצמה, בחקיקה רגילה, ולא ניתן יהיה לשנות את הנורמות בתחום זה בפסיקה של בית-המשפט העליון.

לא אני ולא איש מחברי בממשלה ניתן יד לקפח את זכויות הנשים במדינה. אדרבה, חוקי-היסוד ייתנו עילה ואפשרות להבטיח לנשים זכויות שאין להן כיום, בכל תחומי החיים, למעט בתחום הנישואין והגירושין.

השאלה הגלויה, הנוקבת והקשה היא: האם משום שאין אפשרות במציאות הפוליטית הנראית לעין לבטל או לשנות את חוק בתי-הדין הרבניים צריך לוותר על עיגון המשטר הדמוקרטי וזכויות האדם בחוקה כתובה? זאת כאשר, כאמור, אין בחוקי-היסוד שום מכשול לתיקון המצב בתחום זה בכל שעה, אם וכאשר הכנסת, ברוב רגיל, תרצה לעשות כן.

אני מקווה שתבוא השעה שהרבנים הנכבדים עצמם ישכילו לפתור, בהתאם להלכה היהודית, בעיות של נשים ושל גברים, שכיום אינם יכולים למצות את זכויות היסוד שלהם. אם יעשו כן, בהתאם להלכה, ממילא תפחת הדרישה לרפורמה חקיקתית חילונית בנושאים אלו.

מכל מקום, בפני הכנסת תעמוד גם האלטרנטיבה של השלמת חוקי-היסוד, לבד מהנושאים שיש להם חשיבות והשלכה על חייהם והשקפת עולמם של אנשים דתיים. גם אפשרות חלופית זו תיבחן ותישקל על-ידי.

כאשר כללו אבות המדינה במגילת העצמאות את ההתחייבות של האספה המכוננת לחוקק חוקה לישראל, הם עשו זאת מתוך הכרה עמוקה בחיוניותה של החוקה לדמוקרטיה הישראלית החדשה. מחויבות זו יורשת כל כנסת, כאספה המכוננת, מכוח החוק. חוקי-היסוד יעשו היסטוריה. הם שיבטיחו לנו מדינה חזקה, המבוססת על אושיות הדמוקרטיה ומכבדת גם את המסורת המפוארת של העם היהודי.

מגמת השוויון מכוונת גם כלפי האוכלוסייה של אזרחיה הערבים של המדינה. כבר בממשלה הקודמת נתקבלה מדיניות של תיקון הקיפוח של אוכלוסייה זו בעבר. בממשלה הנוכחית נמשכת מגמת השוויון, בין היתר, בכוונה לפעול לכיוון של השוואת המשאבים העומדים לרשותן של רשויות מקומיות יהודיות וערביות, וכן להשוואתם של יהודים וערבים לעניין קבלת קצבאות ילדים. הקביעה של נורמה חוקתית של שוויון היא נדבך חשוב נוסף במגמה זו.

מכלול הנורמות שאנחנו מזכירים ביום זה הוא אוניברסלי באופיו. אנו מחויבים כלפי עצמנו, מטעמים הומניטריים, לנהוג על-פי אמות מידה אלה כלפי האדם באשר הוא אדם, לרבות אותם אנשים שחיים תחת שלטון צבאי ישראלי מחוץ לשטח המדינה. גם בעניין זה כבר פעלה הממשלה בכמה מישורים: ביטול של צווי גירוש שהוצאו נגד תושבי השטחים, הפסקת השימוש בסנקציה של הריסת בתים, שיש לה ממדים של ענישה קולקטיבית אסורה, שחרור מספר רב של עצורים מינהליים, וכן, לאחרונה, גיבוש של מדיניות בדבר איחוד משפחות, עניין שיש לו ממד הומני מובהק.

המחויבות שלנו לערך של כבוד האדם בהקשר זה היא חלק מחברותנו בקהילייה הבין-לאומית של האומות בנות התרבות. לנו יש מחויבות מיוחדת במינה לכך, בגלל הסבל ההיסטורי של העם היהודי בארצות נכר, וכשר המשפטים אמשיך במאמצי לעשות לכיבוד זכויות האדם באשר הוא.

צר לי מאוד שעקב אירועי דמים חמורים נאלץ צה"ל להטיל סגר או להשתמש באמצעי חירום נגד האוכלוסייה ברצועת-עזה, גם נגד אנשים שלא חטאו. זו ראייה ועדות לכך, שכל זמן שלא נשיג את יעד השלום וכל זמן שלא נפתור את הבעיה הפלשתינית, נוטרד אנו מאוד מכך שאנו נאלצים לנקוט בשטחים צעדים תקיפים, גם אם אינם מתיישבים עם מגילת זכויות האדם.

תקוותנו היא שנוכל להימנע מכך ושתהיה התקדמות במשא-ומתן, והאלימות תתחלף בשיתוף פעולה ושנאה תוחלף בהבנה ובריעות.

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, לסיכום, העם היהודי, תורת ישראל ונביאי ישראל הנחילו לעולם לפני אלפי שנים נורמות שהיו אז מתקדמות לחיי חברה צודקת של "ואהבת לרעך כמוך". דור המייסדים של מדינת ישראל ציווה לנו לכוון חוקת צדק למדינה ושוויון מלא בין כל אזרחיה.

ביום זכויות האדם הבין-לאומי אומרת ממשלה זו לעם, שאנחנו נמשיך במלאכה. אנו מאזינים לביקורת ולומדים ממנה. אבל זו עשייה של מצווה, לכבודו של כל אדם שנברא בצלם ולהגנתה של הדמוקרטיה הישראלית הצעירה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לכבוד השר. מה אדוני השר מציע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני שואל את המציעים, האם הם מסתפקים באמירת דבריהם ובדברי התשובה, שלעניות דעתי עולים בקנה אחד, או שהם מבקשים לקיים במליאת הכנסת דיון ביום זכויות האדם.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אני פונה אל חבר הכנסת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

מסכים.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אני מסכימה – – –

היו"ר י' עזרן:

הסכמה מסויגת, אבל בכל זאת הסכמה.

אם כן, אין הצעות אחרות. כל ההצעות האחרות נפלו.

הצעה לסדר-היום

העומס על בתי-המשפט במדינת ישראל

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 582, בנושא: העומס על בתי-המשפט במדינת ישראל – של חבר הכנסת דוד מנע. ישיב שר המשפטים.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כ-10 שנים זוכה אדם מסוים בבית-משפט השלום. משפטו הסתיים בתוך שלושה חודשים מהיום שבו נפתח התיק. במשך השנים שלאחר מכן התגלגל התיק שלו בבית-המשפט המחוזי ובבית-המשפט העליון, עד לפני ימים אחדים, כאשר אותו אדם זוכה על-ידי בית-המשפט העליון. 10 שנים ארך הטיפול בתיק הזה. ואנחנו כבר מתקרבים למה שנקרא עינוי דין כלפי נאשמים כאלה.

כנגד זה, נאמר על תנאי עבודתם של שופטים במדינת ישראל – ואני מצטט מאחד העיתונים, הנותן תיאור של חדרו של שופט מחוזי: "חדרון קטן, לא יותר מ-2 מטרים רוחב, לא יותר מ-4 מטרים אורך, חלון קטן אחד ושני שולחנות עץ ישנים צמודים זה לזה; אוויר דחוס, אור שמש חודר בקושי, את הדלת אי-אפשר לפתוח בלי להיתקל בכיסא וכדומה".

תנאי עבודתם של שופטים בבאר-שבע, במקרה זה, אינם שונים בהרבה מתנאי עבודתם של מרבית השופטים ברחבי הארץ. יש שופטים שיש להם לשכה בלי אולם; יש שופטים שיש להם אולם בלי לשכה. בית-המשפט בעכו נמצא בבניין שהוקם בתקופה העות'מאנית, שוכן בעיר העתיקה, קירותיו מכוסים טחב. בנצרת שוכן בית-המשפט במבנה שהוקם במקורו כדי לשמש אכסניה לצליינים. אלה תיאורים של מקצת בתי-המשפט השלום ברחבי הארץ. המבנים ישנים ומתפוררים; מערכת שכורעת תחת עומס.

גם השופט יעקב קדמי, מנהל בתי-המשפט, צוטט בעיתון "הארץ" מיום 6 בנובמבר 1992, כשאמר: מערכת בתי-המשפט אכן קורסת. בתחומים רבים, ודווקא בתחומים החשובים ביותר לאיכות החיים של האזרח, מערכת המשפט הפכה לבלתי רלבנטית. זה נכון לא רק בתחום עבירות התעבורה אלא גם בתחומים פליליים רבים. איזה ערך יש למשפט פלילי על עבירה כמו הסגת גבול או רמאות קטנה, או קטטה במקום ציבורי, אם הוא מתקיים שנה וחצי או שנתיים אחרי ביצוע העבירה? כל האפקט החינוכי והאפקט של ההרתעה הולכים לאיבוד. מוסיף השופט קדמי ואומר: "אני מודאג, כי אני שומע יותר ויותר שופטים שמתלוננים על כי בעבודתם הם רק טוחנים מים משומשים".

איננו מדברים על איכותה של השפיטה. השפיטה לא נפגמת, ויש לנו אמון מלא בכלל השופטים. אבל מוסיף השופט באותו ציטוט ואומר: "מראית עשיית הצדק כבר נפגמה; עשיית הצדק עצמה עדיין לא".

תביעה אזרחית שתוגש בימים אלה לבית-משפט השלום בתל-אביב לא תתחיל להתברר לפני אמצע 1994, והטיפול בה יסתיים, אם לא יחול בה שינוי, רק אחרי שנת 2000.

משה נסים (הליכוד):

זה נכון.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מערכת הצדק, כדי שתיעשה, מחייבת תוכנית לכל הנלווה אליה, שהרי ידוע שצדק צריך לא רק להיעשות, אלא גם להיראות. עורכי-הדין, וחלק מהשופטים, כמובן שלא לציטוט, משמיעים ביקורת חריפה על הנעשה בבתי-משפט השלום ברחבי הארץ.

אני מציע: 1. שנת 1993 תהא שנת המשפט, ובה נקדיש חלק גדול מזמננו, מרצוננו ומתקציבנו לשיפור מערכת המשפט בישראל, כדי שהאזרח הישראלי בבואו להתדיין ולהישפט בבתי-המשפט יראה את הצדק בהתגלמותו. הוא יוזמן כדת וכדין, ולא ישמע על זימונו באקראי.

2. אני תומך בעמדתו של שר המשפטים, ולפיה תכיר הכנסת בעצמאות המלאה של מערכת השיפוט ותסכים לניתוקה מנציבות שירות המדינה, לביטול תלותה באוצר ולהכפפתה הישירה לוועדת הכספים של הכנסת. הצעת חוק ברוח זו הגשתי, ואני קורא לשר המשפטים לתמוך בה.

3. יש להקצות באופן מיידי עובדים נוספים למערכת המשפט ותקנים לעובדים ארעיים הנמצאים שנים מספר בבתי-המשפט.

4. אני מציע להקים ועדה ציבורית, שתמליץ על רפורמה מקפת במערכת המשפט במדינת ישראל, לרבות תיקון חוק בתי-המשפט. הצעות אחדות לרפורמה קיימות, ויש לזרזן, לרבות ההצעה להקלת העומס בבתי-המשפט המחוזיים באמצעות העברת סמכויות לבתי-משפט השלום.

אני קורא לשר המשפטים: אדוני שר המשפטים, אתה ממונה על התיק החשוב הזה למשך ארבע השנים הקרובות. אני מכיר אותך ואני יודע את הדברים שאתה מתכנן לעשות במערכת המשפט מבחינת מבנים ומבחינת עשייה בחודשים הקרובים ובשנים הקרובות. דבר אחד אני רוצה שנזכור כולנו: זה יהיה המבחן הגדול של שר המשפטים. אם הוא יעשה את הרפורמות המשפטיות שהוא דיבר עליהן, אם הוא יעשה את השינויים במבנים וייתן רווחה לשופטים, אין לי שום ספק שהדברים האלה יביאו לרווחה, ושהצדק ייראה וייעשה. אם תעשה זאת, תצליח. ואני חושב שכל חברי הכנסת יהיו מוכנים לתת סיוע ועזרה למערכת המשפט, שכולנו רוצים לחזק אותה ולקדם אותה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת דוד מנע. מה הצעתך?

דוד מנע (הליכוד):

לקיים דיון.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר ישיב.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן חשוב הדבר מאוד, שהכנסת תהיה מאוחדת בהבעת הערכתה לעבודתם של השופטים, לפעילותם של בתי-המשפט; שתהיה ערה וקשובה למצוקה הקשה של המערכת הזאת לאחר שנים רבות של קיפוח, של אי-היענות לתביעות צודקות, של התעלמות ממצוקות, שאסור היה במשך שנים להתעלם מהן.

חבר הכנסת מנע תיאר מצוקת דיור קשה, וכך הדבר במציאות. שופטים עובדים בתת-תנאים, בתנאי לחץ. יש שופטים שאין להם לשכה. יש שופטים הנאלצים לשפוט בלשכתם הצרה מאחר שלא עומד לרשותם אולם משפטים.

בהיכנסי לתפקידי במשרד המשפטים ביקשתי ושאלתי אם יש תוכניות להקמתם של מבנים חדשים כדי לפתור את המצוקה הקיימת, ולא מצאתי אף לא תוכנית אחת. שאלתי אם יש קרקע זמינה לבנייה שעליה ניתן להקים בתי-משפט, ולא מצאתי קרקע שכזאת. מתחילת תקופת כהונתי נתתי דעתי לעניין זה, ידידי, חבר הכנסת מנע.

דן תיכון (הליכוד):

האם אפשר לשאול אותך שאלה?

היו"ר י' עזרן:

האם אדוני מסכים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

הרי יש במרכזי הערים עשרות בתי-ספר נטושים. מדוע לא להפוך אותם אתרים נטושים לבתי-משפט? זה פשוט, זה לא עולה כסף, זה הגיוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בתי-משפט רבים כבר מצויים בתנאי מצוקה. ואם אתה בא להוסיף מצוקה על מצוקה ועוד דיור בלתי מתאים, ועוד טלאי על טלאי – לא פתרת את בעייתיה המרכזיות של המערכת. המערכת לא נמצאת במצב שאין לה קורת-גג מעל. היא נמצאת במצב שקורת-הגג והמבנה הם בלתי ראויים לא לקהל שנזקק לשירותים ולא למעמדה של הרשות השופטת. בתוך המבנים אכן עובדים בתנאי לחץ.

דן תיכון (הליכוד):

אביא לך דוגמה. ליד בית-המשפט בתל-אביב היה בית-ספר נטוש. במקום לצרף אותו אל שטח בית-המשפט הקיים החליטו להפוך אותו לבית-אבות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי, ניתן לפתור את המצוקה מתוך גישה עניינית. מה שצריך הוא להכין בתי-משפט שיתאימו מלכתחילה לתפקידם. לא כל מבנה שהיה בית-דירות ולא כל מבנה שהיה בית-משרדים יצלח לבית-משפט. אם אתה פותר זאת בדרך זו, זו דרך דחק שפותרת בעיה ויוצרת בעיה בעת ובעונה אחת. ראויים בתי-המשפט וראויה המערכת שתהיה בה התחשבות מינימלית, שיוקצו לה האמצעים הדרושים, ובהדרגה, כדי שתוכל להקים את המבנים הדרושים לה, אשר מלכתחילה יהיו מיועדים לעבודת המערכת השיפוטית.

אמרתי, משנכנסתי לתפקידי הצגתי בפני יעד זה, אתגר זה כאחד האתגרים המרכזיים והראשונים. מכיוון שלא היו תוכניות ולא קרקע זמינה, ישבתי על המדוכה עם הנוגעים בדבר והצעתי לשר האוצר שיקציב לנו הקצבה ראווה שבעזרתה נוכל לתכנן כמה מבנים מרכזיים של בתי-משפט במקומות שבהם בתי-המשפט משרתים ציבור גדול. אני דיברתי בחיפה שבתי-המשפט בה פזורים בשבעה בניינים; דיברתי בנצרת שבתי-המשפט בה פזורים בשלושה בניינים, ואף אחד מהם לא מתאים לייעודו; דיברתי בבאר-שבע, בירת הנגב. והזכרתי שיש צורך, כפי שאמרת, להרחיב את היכל

המשפט בתל-אביב שמשרת אוכלוסייה של מרכז הארץ, גם את מחוז תל-אביב וגם את מחוז המרכז. הזכרתי לטובה את אילת, משום שבית-המשפט לא מתאים כלל לייעודו. אני יכול למנות ולמנות בתי-משפט שאינם מתאימים, אבל צריך איכשהו להתחיל, וצריך להתחיל בעיקר.

אני שמח מאוד ששר האוצר נענה. הוא מבין את הבעיה והקציב 20 מיליון שקלים לצורך תכנון כשלב ראשון. אני יכול לומר לך, חברי דן תיכון, לך, חבר הכנסת מנע, ולאלה הרגישים לנושא כאן, שהנהלת בתי-המשפט כבר עמלה על התוכניות. כבר יש התקדמות בנדון. אני מקווה שנגיע לשלב שנוכל לפרסם מכרזים פומביים לקביעת האדריכלים שיתכננו את המבנים האלה, את בתי-המשפט החדשים.

כבר בתשובה על שאילתא שהוגשה על-ידי חבר הכנסת יורם לס פירטתי כמה מהתוכניות שלי בתיאום עם כבוד נשיא בית-המשפט העליון להקלת המצוקה בבתי-המשפט.

בית-המשפט לתעבורה שופט חלק נכבד מהציבור וכל מי שבא בשעריו יודע באילו תנאים עובדים שופטי התעבורה ועד כמה קטן מספרם. התוכנית שלנו, בלי שאכנס לפרטים, היא שבית-המשפט לתעבורה יעבוד לא רק בשעות העבודה הרגילות שלו אלא המערכת תופעל בכל שעות היום, גם אחר הצהריים ובשעות הערב, באופן שאנשים שהוזמנו לדין לא יאלצו בהכרח לבטל ימי עבודה ולשהות שעות באותו מבנה ויכולו גם לבוא ולהישפט בשעות שלאחר שעות העבודה. מובן שהשינוי הזה מחייב תוספת של שופטים שיעבדו בשעות אחר הצהריים והערב, והשינוי הזה מחייב תוספת של כוח-עזר, עובדי מזכירות שיעמדו לרשות הציבור ולרשות השופטים.

רחבעם זאבי (מולדת):

צריך להבטיח שעורכי-הדין לא יבקשו שכר שונה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ניתן יהיה להסדיר שעורכי-הדין שמייצגים את לקוחותיהם יוכלו להופיע בעיקר בשעות הבוקר, בשעות לפני הצהריים, בשעות הרגילות, אבל לא נמנע מהם גם להופיע בשעות אחר הצהריים. אני משוכנע שבדרך זו הקצב יגדל, התפוקה תגדל, ואני מאמין שגם לשופטים תהיה עדנה, יותר מנוחה, יותר רגיעה, והמשפטים יתנהלו בצורה מכובדת וראויה, כאשר נאשם יוכל לעמוד על משמרת זכויותיו ועם זה ניתן יהיה למצות את הדין. והעיקר, משפטים יובאו במועד הסביר ולא כפי שהביא דוגמה חבר הכנסת מנע שהנה, לעתים נכנסים אנו לאולם – גם אני נכנסתי לבית-המשפט לתעבורה, ראיתי ושמעתי כיצד מתנהל היום דיון על עבירת תנועה שנעברה ב-1987.

אברהם פורז (מרצ):

אולי כדאי להרחיב את ברירת הקנס?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני שמח על כל תרומה שניתנת מכל עבר לשיפור המצב בבתי-המשפט. ידידי, חבר הכנסת פורז, אכן עיינתי וקראתי דוחות של ועדות מכובדות. ועדה בראשותו של כבוד השופט דב לוין וועדה בראשותו של כבוד השופט מרדכי בן-דרור הציעו מכבר הצעות לשיפור המצב. נאמר לי שהמלצות רבות לא יושמו. כמו-כן ביקשתי וקיבלתי המלצות רבות משופטי התעבורה עצמם. מי כמוהם מכיר את המצב בשטח, מי כמוהם מתמודד עם המצב הקשה הזה. קיבלתי הצעות מעניינות מאוד משופטי התעבורה וכן מעורכי-דין העוסקים בנושא.

בתיאום עם כבוד נשיא בית-המשפט העליון בחרתי לכוון צוות-ועדה בראשותו של כבוד השופט עזרא קמא מבית-משפט השלום בירושלים שבתוך חודש תגיש לי המלצות ליישום, מה ניתן ומה צריך עוד ליישם מדוחות של ועדות קודמות שעד היום היו מונחים כאבן שאין לה הופכין, מה ניתן ליישם, וכיצד, מהמלצות אלה של העוסקים בשטח, שופטים, אנשי התביעה ועורכי-הדין. מאחר שיש לי גם דעות משלי בעניין הזה, אני מקווה שבתוך תקופה קצרה נוכל לצרף את שני הדברים: גם להביא לתוספת של כוח אדם במערכת השיפוט בתחום התעבורה וגם להביא שינויים, שינויים בחוק ושינויים שבנוהל, כדי לייעל ולשפר את המערכת הזאת, והעיקר שהיא תוכל לתרום למלחמה המתחייבת, הנדרשת, באסון הנורא שפוקד אותנו, את העם הזה, בתאונות הדרכים.

שנית, חלק נכבד מזמננו של שופטי השלום מוקדש לטיפול בתביעות קטנות. הכנסת כוננה את בית-המשפט לתביעות קטנות בהנחה שזה יהיה בית-משפט מיוחד שניתן יהיה לנהל בו דיונים מזורזים והאזרחים יוכלו לבוא על סיפוקם בתביעות קטנות בתוך זמן קצר. היום מספר התביעות הקטנות מגיע ל-45,000. הטיפול הוא בידי שופטי השלום. אותם שופטים נדרשים היום על-פי התיקון האחרון לחוק בתי-המשפט לדון גם בפשעים רציניים ובתביעות אזרחיות רציניות. ותביעות קטנות כמו תביעות גדולות יכולות לכלול זמן ניכר מהזמן העומד לרשותו של השופט.

אני מבקש את הדרך, ויש לי תוכנית בנדון שנמצאת בעיבוד, ולפיה ניתן יהיה להוציא את הדיון באותן תביעות קטנות מלוח השיפוט, מלוח הזמנים של שופט שיושב כרגיל בבית-משפט השלום וניתן יהיה לטפל בהן בדרך אחרת שאינני רוצה כרגע לפרטה כיוון שתוכנית זו לא ראתה אור.

אין לי ספק, שאם השופטים לא יעסקו דרך שגרה בתביעות הקטנות במהלך יום השיפוט הרגיל, אם נעביר גם את הטיפול בתביעות הקטנות לשעות אחר הצהריים – כפי שיהיה, לדעתי, נוח יותר לאזרחים – נוכל בוודאי לחסוך זמן שיפוטי ניכר, שנוכל ליעדו לטיפול באותן תביעות שיש לטפל בהן ביתר זריזות, אותן תביעות שהן בסמכות בית-משפט השלום.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מזמן כניסתי לתפקיד השקעתי שעות רבות של עבודה עם צוות המשרד בניסיון לטפל בקשיים הרבים והעצומים אשר כרוכים בהוצאה לפועל של פסקי-דין. אין חולק על כך, שמשהושג פסק-דין על-ידי צד, ראוי הוא שפסק-הדין לא יהיה פיסת נייר, אלא ניתן יהיה ליישם את אשר נפסק. אם אדם זכה בתביעה, צריך שיוכל לגבות את חובו. עם זאת, אנו יודעים את מצוקותיה של המערכת, ואנו יודעים שהמערכת מתקשה להבחין בין מי שיוכל לשלם את החוב ומתחמק מכך לבין מי שאינו יכול באמת. נגד האחד, האכיפה יכולה להביא לתוצאה של תשלום חוב; נגד השני, האכיפה היא בבחינת עונש. מכיוון שהרשמים אינם יכולים לנהל חקירת יכולת, כפי שרצינו שתתנהל, נוכח העומס העצום אשר מוטל עליהם, צריך שוב לחשוב על רפורמה בתחום ההוצאה לפועל. בתחום זה עובד צוות במשרד המשפטים עבודה קשה, ונעזר בוועדה ציבורית בראשותו של

כבוד השופט דוד בר-אופיר, ואנו מקווים שנוכל להביא בפניכם בתוך זמן קצר הצעות לתיקוני חקיקה ולתיקוני נהלים.

הכול מותנה בתוספת כוח אדם. שר האוצר יושב פה, ונציגיו הוזמנו ומוזמנים לכל הדיונים שעניינם ייעול המערכת ומניעת קריסתה. חבר הכנסת מנע הציע ואמר לנו, שתהיה זו שנת משפט, שנכבד את בתי-המשפט, שתהיה זו שנה של תרומה רצינית של הממשלה והמדינה לתוספת שופטים. אין כמוני מסכים אתו. אני מקווה מאוד, שכאשר אנו עורכים עתה את רשימת הצרכים החיוניים והדחופים למערכת, בהגדלת מספר השופטים והרשמים, ובמידה חשובה לא פחות ואולי אף יותר – בהגדלת הסגל המינהלי שיעמוד לרשות המערכת, אני מקווה, לאור הניסיון הקצר שהיה לי בעבר עם השר בייגה שוחט, אשר יושב כאן, שצורכי מערכת השיפוט ימצאו אצלו אוזן קשבת, והוא יגלה אותה הבנה כפי שגילה לכל פנייה שהיתה לי אליו עד כה, מאז התמניתי לתפקיד.

אומר לך, השר בייגה שוחט, אם תשמע לי, שנדהמתי לשמוע כי כל מערכת בתי-המשפט מונה 1,500 עובדים בלבד, מהם 300 שופטים, המחזיקים את המערכת הזו תוך שמירה על יוקרה ואמינות מרבית, ועוד 1,200 עובדים. נכבדי וידידי היקר בייגה שוחט, מתוך 1,200 עובדים במערכת, דע לך ששליש מהם – כ-400 – הם עובדים ארעיים ללא זכויות, והם מתחלפים חדשות לבקרים. אתה מבין מה המשמעות מבחינת המערכת, שאדם עובד כמה חודשים ואחר כך נאלצים להחליפו באחר, שצריך ללמוד את סדרי העבודה ושיטתה ולהתחיל להרגיש כחלק מישות בית-המשפט.

לכן, נכבדי שר האוצר, והצטרף עכשיו נכבדי שר המשטרה, התביעה שחוזרת ומועלית, התביעה שהעליתי בעבר ואני דוגל בה גם עכשיו, היא שאם לא יהיה ניתן למצוא פתרון דחוף אחר לבעיה, מוכרחים יהיו לקדם את הרעיון, שמערכת בתי-המשפט היא מערכת עצמאית, וטיבה של מערכת עצמאית הוא שלא רק שופטיה הם עצמאים, אלא המערכת כולה. אי-תלותה צריכה להתבטא גם ביכולתה להשיג את צרכיה ולקיימם. אם הממשלה או משרד האוצר לא ייתנו ידם למשימה החשובה הזו, כפי שנאמר כאן קודם, תצטרך הכנסת לעשות מעשה ולכונן את כל מערכת בתי-המשפט כרשות עצמאית ובלתי תלויה.

אשר להצעתך, חברי, חבר הכנסת מנע, להקים ועדה ציבורית אשר תמליץ על רפורמה מקפת, תרשה לי לומר לך, כמי שמכיר את הדינים-וחשבונות אשר הוגשו על-ידי ועדות נכבדות עד עכשיו וכמי שיודע את צורכי המערכת: לא נדרש לנו פרק זמן נוסף עד שתשב עוד ועדה, תלמד את הנושא ותמליץ את המלצותיה. מה שנדרש הוא השגת אמצעים מידיים ושיפור מידי של המערכת, על-ידי העמדת הכלים והאמצעים לרשותו של אותו קומץ אנשים שעושה עבודה חשובה כל כך, עבודה הראויה להערכה ולהערכה של כל תושבי המדינה. צריכים להיות ברשותם כלים שיאפשרו להם לתפקד, ונמנע תופעות כמו אלו ששמענו עליהן בימים האחרונים, תופעות הראויות כל אחת לבדיקה לגופה, אבל תופעות היוצרות את הרושם, כאילו המערכת לא תעמוד, חס וחלילה, במשימה.

אני חושב שהפתרונות קיימים, ומה שנדרש הוא היחס הנכון מצד הממשלה והתקציבים החיוניים להעמדת כוח-האדם הראוי לעזרתה של המערכת. אני, חברי דוד מנע, יכול לשאול אותך ואתכם: איך הזנחתם מערכת כזו במשך שנים? אני מרשה לעצמי לשאול: איך הזנחנו מערכת כזו במשך שנים? אני רוצה למצוא עידוד בכך שדברייך שלך ודברי שלי, הבאים מן החלקים השונים בבית הזה, הם בסך הכול דברי הצדעה למערכת ונכונות לחוש מייד לעזרתה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לשר המשפטים.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה מציע השר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

רון נחמן (הליכוד):

אני חושב שלוועדת הכספים. זה עניין של כסף. האם אפשר לבקש מהשר להעביר את הנושא לוועדה אחרת?

היו"ר י' עזרן:

אפשר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מצטרף לדברי חבר הכנסת רון נחמן.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר מצטרף לבקשת חבר הכנסת נחמן.

יצחק לוי (מפד"ל):

אם כן, אני מבקש שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י' עזרן:

אם כך, הנושא יועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט.

יצחק לוי (מפד"ל):

הנושא יכול להיות נדון ביתר יסודיות בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י' עזרן:

זכותך להביע את דעתך, אך כאן זקוקים למטבע כדי לבנות. האם אתה בכל זאת עומד על דעתך להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

יצחק לוי (מפד"ל):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אם כך, הנושא יועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה הוא יעבור.

חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, אני מבקש לנצל את הזכות הפרלמנטרית אשר עומדת לרשותי ולבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום – אף שאני בהחלט בעד ההצעה ומברך את יוזמיה ואת תשובת השר – כדי להעלות כאן בעיה שמטרידה אותנו לאחרונה בעפולה.

כפי שידוע השר, במשך שנים היה בעפולה בית-משפט שלום אשר התנהל כהלכה, שימש ושירת את כל הסביבה. עפולה היא מרכז לכל יישובי העמק, ותמיד שאפנו שתשמש מרכז למשרדי הממשלה השונים.

המצוקה של בתי-המשפט שם, מבחינת הדיור, היא בלתי נסבלת. לאחרונה, בעודי ראש העיר, הקציתי קרקע לבניית היכל משפט בעיר, הצעתי אפילו תרומה. אמרו, שאי-אפשר לבנות בית-משפט באמצעות תרומות. ובצדק אמרו את הדברים.

יצחק לוי (מפד"ל):

חוץ מבית-המשפט העליון.

היו"ר י' עזרן:

מה הצעתך?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שאני אעמוד בלוח הזמנים.

לאחרונה אני שומע שיש כוונה להעביר את בית-המשפט מעפולה. חלק מהתיקים הפליליים כבר הועברו לבית-שאן. זה פוגע פגיעה קשה בעיר, לא רק בתחום הזה של בית-משפט, כי מטרטרים מתדיינים להגיע לבית-שאן. יש בכך פגיעה בהיות עפולה מרכז ליישובי העמק.

אני מבקש מאוד מהשר שייתן דעתו על כך, ובמקום להעביר את בית-המשפט מהעיר, להיפך, להקים בית-משפט בעיר, ובינתיים להרחיב את בית-המשפט הקיים ולאפשר תנאים טובים יותר גם למתדיינים וגם למערכת המשפטית הקיימת.

העברת בית-המשפט, או חלק מהתיקים מהעיר תפגע קשות בעפולה.

היו"ר י' עזרן:

זמנך עבר. מה אדוני מציע? מה כבודו מציע?

עובדיה עלי (הליכוד):

הצעתי בתחילת דברי להסיר. אני מדגיש שעשיתי זאת מטעמים פרלמנטריים.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לחבר הכנסת המציע.

האם חבר הכנסת דוד מנע מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה? כן. אם כן, יש לפנינו הצעה להסיר את הנושא מסדר-היום והצעה אחרת להעביר את הנושא לוועדה. נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, 13 בעד העברת הנושא לוועדה, אחד נגד, אין נמנעים, ההצעה תועבר לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה הנושא יידון. תודה.

הצעה לסדר-היום

חקירת השר דרעי

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 538, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט, בנושא: חקירת השר דרעי. ישיב שר המשטרה. חבר הכנסת בוחבוט, בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מעלה אני כאן נושא שהוא אבן יסוד בדמוקרטיה, הכוונה לזכויות האזרח.

זה חודשים רבים חשים אנו תחושה קשה מאוד, מועקה כבדה מאוד בכל הקשור לפרשה הידועה כפרשת דרעי. תחושה זו באה לידי ביטוי בתקופה האחרונה גם באמצעי התקשורת.

כך, למשל, מאמרה של חנה זמר ב"דבר", מאמרו של גד יציב ב"על המשמר" ומאמרו של רוביק רוזנטל ב"חדשות"; הצד השווה לכולם – הקריאה הפומבית לפרקליטות המדינה: עד כאן. רבותי, הגדשתם את הסאה.

אין מנוס מעצירת כל פעילות והנחת כל הנתונים נכון לעכשיו, על שולחן הגורם המקצועי, והוא שיכריע. או כלשונה של חנה זמר, או ש... או ש...; או הגשת כתב אישום או הפסקה מיידית של החקירה והודעה כי ידי השר נקיות.

אדוני השר, לפני כשנה הודיע השר הקודם חד-משמעית מעל במה זו, שעומדים לסיים את החקירה. מה קרה? החקירה התחילה ב-1990 בנושא העברת תקציבים לרשויות המקומיות. מה קרה מאז? האם החקירה הסתיימה? חקירה של שלוש שנים.

רבותי, אני בא פה וזועק לשמים בנושא עיוות דין. לא ייתכן דבר כזה בארץ דמוקרטית, בארץ ששומרת על זכויות האזרח. אני שואל איפה כל אלה שמרימים את הדגל של זכויות האזרח? האם הרב דרעי לא נולד בצלם? איפה "בצלם"? אני שואל את משטרת ישראל, האם כך עורכים חקירה? האם זו הדרך? איש ציבור מונח על שולחנו של כל אזרח. אנחנו יודעים זאת. אנחנו נבדקים על כל צעד ושעל. אתם חושבים שאני מאושר מזה ששמעתי שהשר לשעבר אהוד אולמרט נמצא בחקירה ובתשאל? אני שואל: כמה זמן יצטרכו לחקור אותו? כמה זמן ישפכו את דמו?

שר בממשלת ישראל, שעליו לדאוג שעה שעה לכל אחד מאזרחי המדינה, לטפל ברשויות המקומיות שנמצאות במצוקה – וכולכם, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, מכירים את הבעיות הקשות של השלטון המקומי – לא ייתכן שהוא ימצא במצב כל כך קשה תקופה כל כך ארוכה. אני זועק פה לשמים בגלל עיוות דין. לא יכול להיות שאזרח במדינה, ולא רק שר, ימצא בחקירה ממושכת במשך שלוש שנים.

חברי הכנסת, כשמדברים על חקירה, אסור להסתכל על הדבר רק בראייה פוליטית. אנחנו צריכים להסתכל על האמא, על הילדים שהולכים לבית-הספר, על האשה, על המשפחה.

אדוני שר המשטרה, יש לנו חוקרים מהוללים. כל פעם מספרים לנו שהחקירה מסתיימת בחודש נובמבר. כך הבטיחה פרקליטת המדינה. על איזה חודש נובמבר היא מדברת? האם החקירה הזאת צריכה להתמשך עד אין סוף? היכן כל החוקרים שנשלחים לשווייץ, לארצות-הברית?

יש לי הרגשה שקורה כאן מה שקורה כי יש מצב שאין רוב של קואליציה-אופוזיציה והשר נמשך, נמשך ונמשך עד אין סוף.

אני חושב שהמצב הבלתי נסבל הזה לא יכול להימשך. אנחנו מדינה שמנסה היום לחוקק חוקים בנושא זכויות האזרח. אני לא בא לחפות על מעשים, בשום פנים ואופן לא. אלא כחבר הכנסת אני רוצה לזעוק, אני רוצה להתמודד, אני רוצה להתריע בפני כל מנהיגי האומה, בפני חברי הכנסת, שיש כאן מצב בלתי נסבל. במצב הזה עלול להיות כל אחד מאתנו.

משטרת ישראל חייבת לשבת ולסיים מיידית את הנושא הזה. ההרגשה שלי, וזו ההרגשה של הרבה חברים כאן, היא שמשטרת ישראל מגששת באפלה. אחרת איך היא יכולה להסביר, שכל כמה חודשים אנחנו קוראים בעיתונים, ששוב איזו קבוצה של חוקרים יוצאת למקום זה או למקום זה? עוד מעט נשמע שנסעו למרוקו לראות איפה נולד שר הפנים. עוד מעט נשמע שנסעו לדרום-אפריקה. המצב בלתי נסבל.

לכן, חברי הכנסת, אנחנו נבחרו העם, אסור לנו לשבת ולשתוק. או שפרקליטת המדינה תבוא אלינו בלי שום בושה ותאמר, אנחנו מבקשים סליחה, השר חף מפשע; או, אם המצב הפוך – עליה לנקוט את האמצעים הדרושים. הנושא הזה חייב להסתיים במהירות. כך אי-אפשר להמשיך. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לחבר הכנסת שלמה בוחבוט. כבוד שר המשטרה ישיב. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת נדרשה לנושא זה כמה פעמים, הן בכנסת הקודמת, כאשר קודמי בתפקיד השיב על הצעות לסדר-היום, והן בכנסת הנוכחית, כשאני נדרשתי לנושא הזה, גם בתשובה על שאילתא של חבר הכנסת רפאל איתן וגם במסגרת הצעות לסדר-היום.

אני ביקשתי את תשובת המשטרה על ההצעה לסדר-היום, ואני אקרא אותה כלשונה.

1. המשטרה והפרקליטות עושות מאמץ רב להשלים את הטעון השלמה בכוונה לסיים את החקירה בזמן הקרוב ביותר.

2. אין שום עניין לגרום להתמשכות החקירה, וכל שאנו עושים נדרש לצורך השלמתה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה, כבוד השר. יש הצעה אחרת של חבר הכנסת רביץ, שמבקש להסיר. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

כבוד השר, בבקשה. חבר הכנסת רביץ, אני מבקש סליחה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נכבדי וידידי שר המשטרה, אין זה מקובל עלי, שאם מעלים שאלה בדבר חקירה המתנהלת במשטרה, ויהא הנחקר או היעד אשר יהיה, העניין יועבר לדיונה ולטיפול של ועדה בכנסת. לי נראה העניין כתקדימי, וכולם שווים בפני החוק, גם שרים שווים בפני החוק.

לכן אני מציע להסתפק בהודעת שר המשטרה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

זה תקדים.

היו"ר י' עזרן:

נכון, זה תקדים. זה תקדים שאין לו תקדים. אני מבקש משר המשטרה להגיב.

שר המשטרה מ' שחל:

בכל הכבוד לתשובת עמיתי שר המשפטים, הוא לא נדרש לנושא הזה מתוקף התשובה, אלא העיר הערה. התקדים, לצערי, היה.

דן תיכון (הליכוד):

יש לו זכות אמירה – – –

היו"ר י' עזרן:

זה לא רלבנטי כעת.

שר המשטרה מ' שחל:

סליחה.

דיון בוועדת הכנסת אין משמעותו – ואני אומר זאת באופן חד-משמעי – דיון בחקירה. ההיפך, גם כאן אני מתנגד שהכנסת תעסוק בנושא של חקירה, הן בעניין הזה והן בעניינים אחרים.

בעבר הועלו הצעות בנושא הזה וגם הועברו לוועדות של הכנסת. ההסכמה להעביר את ההצעה לוועדת הפנים לא באה כדי לדון בהצעה ובחקירה עצמה, אלא כדי לדון בנושא העקרוני, שהעלה אותו חבר הכנסת בוחבוט. לכן אני הסכמתי, שההצעה תועבר לוועדת הפנים של הכנסת בהקשר זה, ובהקשר זה בלבד.

היו"ר י' עזרן:

דומני, כבוד שר המשפטים, שכבר יש כמה הצעות מהקדנציה הקודמת בנושא הזה, שהועברו לוועדת הפנים.

דן תיכון (הליכוד):

כי אז לא היה לנו רוב ולא יכולנו לשכנע.

רענן כהן (העבודה):

כמה הצעות היו?

היו"ר י' עזרן:

קרוב לשש הצעות.

רענן כהן (העבודה):

אתה – – –

היו"ר י' עזרן:

אני רק מגיב, חבר הכנסת רענן כהן המלומד, אני רק מגיב על הנקודה, שכבוד השר אמר שלא היה תקדים. אכן, כבר היו כמה תקדימים בנושא. יש הצעה להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

יכול להיות שהוא מסתפק בתשובת השר. אתה צריך לשאול את המציע.

היו"ר י' עזרן:

אתה מוכן להסתפק בתשובת השר?

שלמה בוחבוט (העבודה):

לא ביקשתי, אבל אני מבקש לדון במליאה.

היו"ר י' עזרן:

יש לנו כעת הצעה לדון במליאה, כמו ההצעה המקורית של המציע.

חבר הכנסת רביץ, בבקשה, במסגרת דקה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני שר המשפטים, אתה פשוט עוזר לי. הרי מה שקרה כאן זה בדיוק הנושא. המוסדות השונים משחקים עם האזרח, שבמקרה זה הוא שר הפנים, משחקים פינג-פונג עם האזרח במשך שלוש שנים. הרי אתם יודעים: אנחנו מעל במה זו דיברנו בקדנציה הקודמת על עינוי דין. אני מוכרח לומר, שזה הרבה מעבר לעינוי דין. יש לנו במקורות פירוט דרכי התנהגות – מה עושים עם אדם שתלוי על עץ, כשהוא נתלה על עץ כחוק, כיצד נוהגים עם אדם זה.

מה אנחנו עושים כאן כבר שלוש שנים? אנו לוקחים אזרח במדינה הזאת וצולבים אותו, תולים אותו וממשיכים וממשיכים. הרי אין כאן אף לא חבר כנסת אחד, שאם יחקרו אותו במשך שלוש שנים לא ימצאו בו רבב. יש אחד מאתנו שאין בו רבב?

יש לכם חומר, תגישו את החומר כפי שהוא ותגמרו את הפרשה הזאת. הרי אתם מבטלים דינים כאשר אתם אומרים שאין עניין לציבור. אתה יודע? – כבר אין עניין לציבור. זה עבר כל גבול. במקרה האזרח הזה הוא שר הפנים. האם הייתם נוהגים כך באזרח פשוט ורגיל?

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת הרב רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ולכן אני השתמשתי, כמובן, בזכות שלי לבקש הסרת ההצעה, אבל אני פונה אליכם, אל הממשלה המאוחדת הזאת: תחליטו ותגמרו את העניין. תגישו היום מה שיש בידיכם ותביאו זאת לפני ההייררכיה כאן בכנסת, ואנחנו נחליט מה נעשה עם זה, אבל נגמור את העניין כבר. גמרנו.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת הרב רביץ. הצעה אחרת לחבר הכנסת לוי, המבקש להעביר לוועדה. אבל כבר יש הצעתו של השר להעביר לוועדה. אתה יכול להצטרף.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רק מבקש להעביר לא לוועדת הפנים – – –

דן תיכון (הליכוד):

לוועדה לביקורת המדינה.

יצחק לוי (מפד"ל):

לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ותרשה לי לנמק בחצי דקה.

היו"ר י' עזרן:

אני לא יכול. שמענו. אני מבקש מאוד.

יש כאן כמה הצעות. יש הצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים, כהצעת השר, ויש הצעת חבר הכנסת דן תיכון – לוועדה לביקורת המדינה, ויש הצעתך. אנחנו נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, לפי הנוהל, שהיא תחליט.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אני עוד הפעם פונה לחבר הכנסת המציע: אתה רוצה דיון בכנסת, חבר הכנסת בוחבוט, או שאתה מסתפק בהצעת השר להעביר לוועדה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה לא – – –

היו"ר י' עזרן:

תן לי תשובה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אני מסכים להעביר לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה לך. ובכן, אנחנו מצביעים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מוותר על הצעתי.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אם כך, מצביעים בעד העברה לוועדה שתקבע ועדת הכנסת ונגד, זאת אומרת, להסיר בכלל.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 24

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, 24 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה תועבר לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה היא תידון. תודה רבה.

הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת ילדים מהביטוח הלאומי, התשנ"ב-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

רבותי חברי הכנסת, אנו כעת עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק ק', הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת ילדים מהביטוח הלאומי – של חברי הכנסת תופיק זיאד, האשם מחאמיד ותמר גוז'נסקי. ינמק את הצעת החוק חבר הכנסת האשם מחאמיד.

שר האוצר ישיב על כל ההצעות יחד, כי הן זהות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני כמה שבועות פורסם הדוח של המוסד לביטוח לאומי, שחשף את ממדי העוני בישראל – יותר מחצי מיליון בני אדם החיים מתחת לקו העוני, ובהם 234,000 ילדים. הביטוח הלאומי לא טרח, כמובן, לבדוק את המצב בקרב האוכלוסייה הערבית. אך ידוע,

שכמחצית מהאוכלוסייה הערבית בממוצע – וביישובים רבים אף 70%, העיר אום-אל-פחם למשל – חיים מתחת לקו העוני. אלפי, ואף עשרות אלפי משפחות ערביות הן קורבנות לרעב, למחסור בתזונה הבסיסית ביותר; בקיצור, האוכלוסייה הערבית חיה במצוקה מחרידה. אולי אזכירכם, חברי הכנסת – זכרו זאת היטב – ש-60% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני. וכאן אני פונה לאותם חברי הכנסת, הנמנים עם הלובי למעמד הילד בישראל, לזכור עובדה כאובה זו.

יש לזכור גם, כי האבטלה בקרב האוכלוסייה הערבית מגיעה לכ-20%, בשל העדר מקומות תעסוקה, בשל העדר תיעוש, בשל מדיניות מתמשכת של אדישות, במצב הטוב, ויותר נכון מדיניות מכוונת שהגיעה לשיאה כאשר אף לא יישוב ערבי אחד אינו נמנה עם אזורי הפיתוח בארץ; אף לא יישוב ערבי אחד.

וכך הפכו אזרחים אלה – שאיבדו את אדמותיהם, שנושלו מכול, והם אזרחי מדינת ישראל, ולא אזרחי מדינה אחרת באיזה מקום נידח בעולם – למדוכאים החיים בתנאי מצוקה קשים מנשוא ובתנאי חרפת רעב.

תינוקות וילדים ערבים סובלים, מופקרים, מופלים לרעה על לא עוול בכפם, רק בשל היותם ערבים או בשל היותם לא-יהודים, וזאת על בסיס חוק יבש, חוק קר, לא אנושי, גזעני, חוק שבא להפלות בין בכיים של תינוקות על-פי מוצאם, סבלם, חיוכם – על-פי לאומיותם, ולא מכל סיבה אחרת. אפליה בין תינוקות יהודים לערבים בקצבאות הילדים, כפי שנקבע בראשית שנות ה-70, ובכך לא רק שהבסיס הדמוקרטי האלמנטרי נשמט ונהרס, אלא גם הבסיס האנושי, הטבעי של זכותו של הילד, זכותו של אדם באשר הוא אדם לחיות בכבוד.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בואו ונראה מה קורה היום. לפי המצב הקיים, מבוטח ערבי אב לשלושה ילדים מקבל 0.75 נקודות קצבה פחות ממבוטח יהודי. מבוטח ערבי אב לארבעה ילדים מקבל 1.75 נקודות פחות. מבוטח ערבי אב לחמישה ילדים מקבל 2.75 נקודות פחות. מבוטח ערבי אב לשישה ילדים מקבל 4 נקודות פחות, ועבור כל ילד נוסף מקבל המבוטח הערבי 1.25 נקודות פחות.

הבדלים אלה בין אזרחים לאזרחים של אותה מדינה הם דוגמה זועקת לאפליה לאומית שאיננה מתיישבת עם עקרונות השוויון והצדק הטבעי.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לרמת הקצבאות של הביטוח הלאומי, לרבות קצבאות הילדים, השפעה לא מבוטלת על צמצום ממדי העוני וחוסר השוויון בהתחלקות ההכנסות במשק. הבה נראה באחוזים את האפליה. משפחה ערבית עם חמישה ילדים מקבלת 54.2% ממה שמקבלת משפחה יהודית. משפחה ערבית עם שישה ילדים מקבלת 53% ממה שמקבלת משפחה יהודית. משפחה ערבית עם שבעה ילדים מקבלת 46% ממה שמקבלת משפחה יהודית. משפחה ערבית עם שמונה ילדים מקבלת 44.3% ממה שמקבלת משפחה יהודית.

לימור לבנת (הליכוד):

כמה משרתים בצבא?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מוכן לענות, אם זה לא על חשבון זמני.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול לענות, זה חשוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה יכול לענות.

האשם מחאמיד (חד"ש):

מה היתה השאלה?

דן תיכון (הליכוד):

בואו נוותר על כל קצבאות יוצאי צבא וניתן לאלה שמשרתים בצבא בלבד. אני מציע להתיישר כלפי מטה. האם זה מקובל עליך?

האשם מחאמיד (חד"ש):

דרך אגב, אני בא לזה, חבר הכנסת דן תיכון. שאלת ואני אזכיר לך – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש לי הצעה. בואו נבטל את כל קצבאות יוצאי צבא וניתן לאלה שמשרתים בצבא בלבד. האם זה מקובל עליך? – להתיישר כלפי מטה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני רוצה לומר לך, שעשרות אלפי אנשים בישראל מקבלים קצבאות מלאות אף שלא שירתו בצה"ל.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לבטל את כל הקצבאות ולתת רק למי שמשרת בצה"ל.

תופיק זיאד (חד"ש):

תציע את זה.

לימור לבנת (הליכוד):

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא רוצה לשרת בצה"ל; תעניש אותי, אל תעניש את התינוק שלי. אל תעניש את התינוק, כי גם הבן שלך שמקבל היום יכול להיות סרבן בגיל 18.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לבטל את כל הקצבאות ולתת רק למי שמשרת בצה"ל. אתה מקבל את זה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אתה מתכוון לתת משכורות לחיילים? תן משכורות לחיילים.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת תופיק זיאד שירת בצבא הרוסי. האם מגיעה לו קצבת יוצא צבא?

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני לא בא עכשיו לדון איזה תגמולים אתה נותן לאותם חיילים שמשרתים. זה נושא אחר. אבל שום סיבה שבעולם לא תצדיק אפליה נגד תינוק; שום הצדקה אין בעולם.

תופיק זיאד (חד"ש):

חבר הכנסת מחאמיד, למה אתה לוקח את דבריהם ברצינות? הם מבליים פה זמן. מה אתה מצפה מהם?

האשם מחאמיד (חד"ש):

הם לא רציניים, זה ידוע. סוכם שזה לא על חשבון זמני.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אבקש שלא להפריע.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אמשיך עם העובדות הכאובות: משפחה ערבית עם שבעה ילדים מקבלת 46% ממה שמקבלת משפחה יהודית. משפחה ערבית עם שמונה ילדים מקבלת 44.3% ממה שמקבלת משפחה יהודית. וזאת עם תשעה ילדים מקבלת 43% ממה שמקבלת משפחה יהודית. עם עשרה ילדים – 42.2%. עם 11 ילדים – 41.5% ממה שמקבלת משפחה יהודית.

בעצם כל ילד יהודי בישראל שווה שני ילדים ערבים לפחות, והילד היהודי שווה כמובן יותר ככל שגדל מספר הילדים במשפחה, דבר שנותן את אותותיו בכוס החלב, חבר הכנסת תיכון, בכיכר הלחם, בספר, ברמת החיים בכלל, ברמת החינוך בכלל.

גברתי היושבת-ראש, קצבאות הילדים הן מהמקורות הבולטים ביותר של אפליה בתחום הכלכלי. לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי, תשלומי ההעברה סייעו לכ-30%-40% מהמשפחות שבהן יש שלושה או ארבעה ילדים לדלג אל מעל לקו העוני.

נתון זה חשוב לענייננו מכיוון שקצבת הילדים אינה משולמת במלואה, כפי שצינתי בעובדות ובמספרים, לאוכלוסייה הערבית. כך, פחות משפחות מרובות ילדים באוכלוסייה זו מצליחות בעזרת תשלומי ההעברה הנחותים לדלג אל מעל לקו העוני.

האי-שוויון והאפליה בולטים עוד יותר, גברתי היושבת-ראש, מכיוון שבהסדרים שונים, פוליטיים ואחרים, גזעניים ואחרים, הובטח למעשה שכלל האוכלוסייה היהודית תקבל קצבאות יוצאי צבא או קצבה שוות ערך, גם אם ראש המשפחה לא שירת.

על מנת להאיר ולמקד את סוגיית האפליה בקצבאות – – –

משה קצב (הליכוד):

אפשר לדבר בזכות, אבל למה לדבר על שיקולים גזעניים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

חבר הכנסת קצב, איך אסביר שהבת שלי לא מקבלת כמו הבת שלך, למה?

משה קצב (הליכוד):

כי האחרים שירתו שלוש שנים בצבא והם הפסידו הכנסה.

דן תיכון (הליכוד):

למה שהבן שלך לא ילך לשירות לאומי לשלוש שנים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

לך תדבר עם הילדה בת השנה או עם זו שהיא בת כמה חודשים. אתה מדבר על ילדה בת חצי שנה. חבר הכנסת תיכון, אתה מדבר על תינוקות, אתה לא מדבר עלי. איך אני יכול להסביר זאת?

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

זאת שאלה שלא שייכת לעניין הזה.

משה קצב (הליכוד):

בן-גוריון היה גזעני? גולדה מאיר היתה גזענית?

האשם מחאמיד (חד"ש):

תיכף אגיע גם לזה.

לימור לבנת (הליכוד):

הם זורקים אבנים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

איזה אבנים?

דן תיכון (הליכוד):

זה נקבע בימי ממשלת המערך.

האשם מחאמיד (חד"ש):

זה לא יעזור בלאו הכי.

גברתי היושבת-ראש, על-מנת להאיר ולמקד את סוגיית האפליה בקצבאות נערכה השוואה בשנת 1989 – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תופיק זיאד, אתה מפריע.

האשם מחאמיד (חד"ש):

חברי הכנסת, יש עוד עובדות מכאיבות. אני מדבר, חבר הכנסת קצב, על אותה אוכלוסייה שאיבדה 90% מאדמתה למדינת ישראל.

לימור לבנת (הליכוד):

היא רוצה 100% מהאדמה שלנו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

90% מהאדמה שלי את קיבלת? עיקלת? לקחת? 90% מהאדמות שלנו נלקחו. בסופו של דבר, במקום לפצות אותנו, באים ואומרים: קצבאות ילדים לא מגיעות לכם.

לימור לבנת (הליכוד):

קצבאות ילדים אתם מקבלים, אל תסלף. קצבת יוצאי צבא אתם לא מקבלים, אבל קצבאות ילדים אתם מקבלים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

ועוד נוגסים בבשר החי.

מאז 1970 ועד היום, חברת הכנסת לבנת, כמה חייבת המדינה לאוכלוסייה הערבית במשך 22 שנים? כמה היא חייבת? אם מדברים על 360 מיליון שקל לשנה כפול 22, המדינה חייבת לבני העם שלי, בניה של המדינה, 7 מיליארדים ו-920 מיליון שקל, כ-8 מיליארדים. ובא שר האוצר ואומר, שזה יעלה למדינה 400 מיליון שקל לשנה, כמובן כדי לתרץ שסכום כזה קשה למדינה להוציא, ולכן זה ייעשה בהדרגה, בתוך שלוש שנים וכו'. ומה הוא עושה בעצם? הוא מוסיף חטא על פשע שהיה, כי בכך הוא מגדיל את הקיפוח והאפליה שהיו במשך 22 שנים, שכן חשבון פשוט מראה, שהמדינה חייבת 8 מיליארדים ו-800 מיליון שקל, ובמקום לפצות אוכלוסייה זו, מתמהמהים ומסתפקים בהצהרות יפות, בקלישאות על זכויות האדם, על שוויון, על השוואת קצבאות, בלי לעשות כל צעד רציני בעניין זה. ודווקא הממשלה הזו, שחרתה על דגלה את השוויון, קואליציה זו חייבת להתחיל מייד ביישום הבטחותיה והחלטותיה. איננו רוצים עוד הצהרות והבטחות והתחייבויות על הנייר, רוצים ביצוע.

חברי הכנסת, אני פונה אל כל חבר כנסת שיש לו מצפון. במה אשם תינוק שמקבל רק חצי כוס חלב ולא כוס מלאה, כתינוק אחר? וזכרו, מדובר בילד שלא מלאו לו 18 שנים, שעוד לא יודע מה זה גיוס ומה זה צבא.

לסיום, גברתי היושבת-ראש, מפלגת העבודה הבטיחה לפני הבחירות ולפני הרכבת הממשלה לעשות מייד להשוואת הקצבאות של הילדים הערבים – –

דן תיכון (הליכוד):

זה חלק מההסכם הקואליציוני.

האשם מחאמיד (חד"ש):

– – לאלה של הילדים היהודים. היא הצהירה, אך עד היום היא לא עשתה דבר ממשי למען שוויון בין תינוקות.

הממשלה נדרשת היום, ולא מחר, להתחיל מייד בצעדים קונקרטיים להסרת הכתם השחור הזה ממצחה של המדינה, כי השוויון מתחיל לא בקלפי, השוויון מתחיל מילדות, וקבלת הצעת החוק הזו, שבאה להשוות בין קצבאות הילדים הערבים לבין קצבאות הילדים היהודים, עשויה להפחית את שיעור הילדים הערבים שמתחת לקו העוני מ-60% לכ-20%.

על כן, קבלת הצעת החוק הזו תמנע קריסה מוחלטת של המצב בסקטור הערבי, תמנע התפוצצות של פצצת זמן הטמונה במצב זה, ותיטע אמון ואמונה בעתיד היחסים בין שני העמים בארץ הזאת. הגיע הזמן שכל אחד מאתנו יחליט ויבחר באחת משתי הקונצפציות: האם תמשיך לשלוט בישראל השיטה שבה תינוק שונה מתינוק וילד שונה מילד בשל מוצאו, או תינקט מדיניות השואפת להעניק מידת שוויון לכל ילדיה ובניה? ועל שאלה זו יש לתת תשובה הגונה, כנה, ואני מקווה, בשמם של מאות אלפי ערבים בישראל וילדים ערבים בישראל, שהעוול שנגרם להם ולמשפחותיהם במשך יותר מ-20 שנה יתוקן, ומייד, וכך כל אחד מכם, ימין, שמאל ומרכז, כל אחד מכם, חברי הכנסת, יוכל להסתכל ישר בעיני ילדיו, ואולי גם בראי, בלי בושה, עם קצת כבוד. תודה רבה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב-1992

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק קס"א, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב-1992, מאת חברי הכנסת אלסאנע ודראושה. יציג את החוק חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, כבוד שר האוצר, חברי הכנסת, הכנסת נדרשת היום לתקן עוול מתמשך, אשר היא סחבה אותו במשך 24 שנים, עוול שהתוצאה שלו היא שהילדים הערבים, בגלל שייכותם הלאומית בלבד, סבלו מאפליה בתשלום קצבאות הילדים, כאשר האמתלה שהשתמשו בה, ולצד הרב עדיין ממשיכים להשתמש בה, היא הטיעון של השירות הצבאי.

לפני שבועיים, כאשר הובא חוק חיילים משוחררים לכנסת, כל חברי הכנסת הערבים תמכו בהצעת החוק, ואני הייתי בין אלה שחתמו על הצעת החוק, כי ראינו שיש היגיון בפיצוי חייל ששירת שלוש שנים בצבא. אבל מה שקורה היום, לפי המצב הקיים – האפליה אינה נעשית על רקע של שירות בצבא, היא נעשית על רקע של שייכות לאומית בלבד, ולכן זה חוק גזעני, שמפלה בין יהודים לערבים על בסיס שייכותם הלאומית.

מי שרוצה לפצות את החיילים המשוחררים, יעשה זאת מתקציב משרד הביטחון, או מתקציבו של כל משרד אחר, או על-ידי הקמת קרן מיוחדת לפיצוי החיילים המשוחררים, ואנחנו נתמוך בזה; לא נתנגד. מי שרוצה לעשות זאת, יביא זאת לכנסת, תבוא הממשלה ותאשר הצעה כזאת, ואנחנו לא נתנגד. אבל לבוא ולטעון, שבגלל שירות צבאי יימנע מילד ערבי לקבל אותו מענק שמקבל הילד היהודי, כאשר הם אוכלים אותה ביצה ובאותו מחיר, לובשים אותם מכנסיים שנקנו באותו מחיר, שייכים לאותה משפחה, אם היא משפחה ענייה או עשירה?

אנחנו יודעים שהמצב של האוכלוסייה הערבית היום הוא בכי רע. 60% מהילדים הערבים חיים מתחת לקו העוני. 50% מהמשפחות הערביות חיות מתחת לקו העוני, סובלות מעוני ממשי. איך אתם יכולים לבוא ולטעון היום בכנסת, שאפשר להמשיך בגזלה הזאת?

שר האוצר מדבר על 400 מיליון שקלים כל שנה. החישובים שלנו, של חברים ממרצ, מהעבודה, מהחזית, מדברים על 360 מיליון שקל כל שנה. אז איך אתם יכולים לטעון, שאתם רוצים להמשיך לגזול כל שנה 360 או 400 מיליון שקלים מהילדים הערבים? אתם גוזלים את פת הלחם שלהם, אתם גוזלים את רמת החיים שהם זכאים לה כאזרחים, ואנחנו מדברים על ילדים שהם אזרחי המדינה. אני לא מדבר על הפלשתינים בשטחים, שיש להם הזכויות שלהם והם צריכים לקבל אותן. אנחנו מדברים על אזרחי המדינה, על ילדים שנולדו במדינה, הם אזרחי המדינה לכל דבר.

אני לא מבין אותך, חברת הכנסת לימור לבנת, ואנשים כמוך. אני מצפה דווקא מאנשים כמוך לבוא ולטעון את הטענה הצודקת, שיש לבטל את האפליה ויש להבטיח לכל המשפחות, יהודיות וערביות, לקבל אותן קצבאות.

דן תיכון (הליכוד):

מותר לשאול אותך?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בבקשה, ברשות היושב-ראש.

לימור לבנת (הליכוד):

אתם מקבלים קצבאות ילדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, אבל תעשה את זה קצר.

דן תיכון (הליכוד):

אני מסכים שיש אפליה, אבל כל הקצבה של יוצאי צבא בנויה על כך שיהודים שירתו שלוש שנים בצבא ונמנעה מהם הכנסה גדולה יותר. נכון שלאחר מכן צירפו עוד מגזרים של יהודים שלא שירתו בצבא. בואו נתיישר כלפי מטה. הרי אתה מקבל את קצבאות הילדים. אתה רוצה את קצבת יוצא צבא. בואו נבטל את קצבת יוצא צבא לכולם וניתן מענק מיוחד למי שמשרת שלוש שנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת תיכון, אני לא רוצה לפגוע במשפחות יוצאי צבא, שמקבלות קי"ץ, אני רוצה להשוות.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון מציע הצעה הגיונית, למה אתה מתנגד?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה להשוות, אני לא רוצה לגזול ממשפחות יהודיות או אחרות שמקבלות קצבת יוצא צבא.

לימור לבנת (הליכוד):

אתה רוצה שמשפחות ערביות יקבלו אותה פריבילגיה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתם דורשים מאתנו שאנחנו נעלה את הדרישה הזאת? זה בלתי הגיוני בכלל.

דן תיכון (הליכוד):

אולי, לחלופין, תסכימו לשרת שירות לאומי של שלוש שנים בכפרים שלכם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

עכשיו אנחנו לא עוסקים בנושא הזה ואנחנו לא עוסקים בשירות צבאי.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מדבר על אפליה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דן תיכון, אני חושבת שכבר הבעת את מה שרצית ואני מבקשת לא להפריע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם יש למישהו הצעות בנושאים הללו, יביא אותן לכנסת. אבל, אנחנו דנים היום בנושא שהוא אנושי מאוד, דמוקרטי אלמנטרי, אזרחי בסיסי.

דן תיכון (הליכוד):

תחשוב על ההצעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שאתה, חבר הכנסת דן תיכון, עושה עוול לעצמך, לחלק אינטגרלי מהמדינה – 18% מאוכלוסיית המדינה, כאשר בילדים, הילדים הערבים, אנחנו מדברים על 22%.

לימור לבנת (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שאתם עושים עוול לעיקרון הבסיסי של שוויון הזכויות של אזרחי המדינה.

אני רוצה לומר כאן: כאשר העם היהודי יש לו רגישות לגבי גזענות ואפליה בכל העולם, דווקא כאן, במדינה שאתם גאים ואומרים שהיא מדינה דמוקרטית, אתם מבצעים את מדיניות האפליה של הילד הערבי, ואת זאת לא נמשיך לקבל. תדעו לכם, אנחנו לא נקבל את הדברים הללו ולא נסכים גם לעמדת הממשלה שהבטיחה לתקן את הדברים והיא מושכת ומושכת.

לימור לבנת (הליכוד):

הם התחייבו לכם בהסכם הקואליציוני?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מצפה היום ששר האוצר יבוא ויתקן את העוול המתמשך.

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, הם התחייבו לכם בהסכם הקואליציוני? יש לכם הסכם קואליציוני עם העבודה בעניין הקצבאות?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו דרשנו וממשיכים לדרוש את תיקון העוול.

האשם מחאמיד (חד"ש):

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, את מפריעה.

נואף מסאלחה (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

אבל הוא אומר שהממשלה הבטיחה, אז זה הסכם קואליציוני.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא היה הסכם קואליציוני בנושא הזה, אבל מפלגת העבודה מחויבת, לפי הוועידה שלה, בנושא הזה, וכך הוסבר לנו. אנחנו בירכנו על ההחלטה של ועידת מפלגת העבודה בנושא הזה כפי שאנחנו מברכים על עמדת מרצ בנושא הזה.

דן תיכון (הליכוד):

ילכו לשירות לאומי.

נואף מסאלחה (העבודה):

למה לא עשיתם את זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון. חבר הכנסת מסאלחה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

למה אתם קושרים דברים שונים?

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מחאמיד, אתה מפריע עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חברי הכנסת המתנגדים לתיקון, אני רוצה לומר לכם, ותשקלו את זה בצורה העניינית, השקטה והכנה. תיישירו את המבטים שלכם כלפי היציע הכללי ותראו ילדים ערבים שנפגעו בגלל המדיניות שלכם, שנפגעו בגלל החוק הזה שאיננו צודק, חוק בלתי הגיוני, חוק לא דמוקרטי. מה שאנחנו מנסים להציע כאן לכנסת הוא להסיר את הכתם השחור הזה מחוקי המדינה, לתקן את העיוות, כדי שתוכלי את להסתכל בעיני הילדים שלך, שלא יופלו לטובה לעומת ילד ערבי. אני רוצה שהילד שלי יקבל בדיוק מה שמקבל הילד שלך.

לימור לבנת (הליכוד):

הילד שלי שוכב במארבים ושליך לא, זה כל ההבדל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הבן שלי הוא אזרח המדינה, שווה בזכויות – –

לימור לבנת (הליכוד):

אבל לא שווה בחובות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – בדיוק כמו הבן שלך והבן של חבר הכנסת יעקב שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אתה לא שונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם אתה רוצה לפצות את החיילים המשוחררים, פצה אותם באפיק אחר, בדרך אחרת.

לימור לבנת (הליכוד):

אין לי בעיה עם זה.

יעקב שמאי (הליכוד):

מה הילד שלך לא מקבל? קצבת ילדים הוא לא מקבל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני משלם אותו מס שאתם משלמים. ביטוח לאומי שאתם משלמים – אני משלם אותו תשלום בדיוק, ולכן אני זכאי לאותן זכויות.

לימור לבנת (הליכוד):

שיעור הגבייה של הביטוח הלאומי במגזר הערבי הוא 40%.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת, תרשי לז לסיים בבקשה. כבר הבעת מה שרצית. אני מבקשת ממך שלא להפריע עוד.

לימור לבנת (הליכוד):

אתם לא משלמים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לצערי הרב, יש אנשים במליאה כאן, מהצד הימני הזה, שבכלל איבדו את הצופן; לא מוכנים לשמוע נושא שקשור בשוויון לערבים. המלה "ערבי" מפריעה לכם.

יעקב שמאי (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, אי-אפשר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

המלה "ערבי" פוגעת בכם. נראה שאתם מודאגים מכך שהילד הערבי יקבל כמו הילד היהודי.

אנחנו תמכנו בממשלה הזאת וממשיכים לתמוך בה מפני שאנחנו מקווים שתנהיג מדיניות אחרת – –

לימור לבנת (הליכוד):

היתה התחייבות בהסכם הקואליציוני או לא?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— לא המדיניות של הליכוד והטרנספר, לא המדיניות של החבורה הזאת. אנחנו רוצים מדיניות אחרת, ולכן תמכנו בממשלה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, אנחנו נדרשים היום לתקן את העוול הזה, ולכן אנחנו מביאים את ההצעה, כאשר אנחנו תקווה שהכנסת כולה תתאחד ותצביע בעד התיקונים שאנחנו מגישים.

חבר הכנסת דן תיכון, ממך היו לי ציפיות אחרות כאשר מדובר על ערכים הומניים וערכים דמוקרטיים. ואני אומר לך בצורה הכנה ביותר: לי היו ציפיות אחרות. אבל כאשר יש לך עמדה כל כך פסולה, כל כך מנוגדת להיגיון — —

דן תיכון (הליכוד):

למה? נברר את זה. אתה לא שומע — — —

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת שלא לנהל ויכוח, ואני מבקשת לסיים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— בעניין של הילדים, אני חושב שאתה עושה עוול גם לעצמך.

הכנסת הקודמת אישרה במרס 1992 הצעה של חבר הכנסת מסאלחה ושלי, כאשר הבאנו אותה לכנסת, ואיש מהליכוד לא התנגד. הממשלה הקודמת לא התנגדה וההצעה הועברה בקריאה טרומית

כדי לדון בה. היום, מפני שאתם באופוזיציה, אתם מתנגדים למגמה הקואליציונית לתקן את העוול הזה.

אדוני שר האוצר, אני רוצה לסיים את דברי בפנייה כנה אליך. אני רוצה לפנות אליך כאל נציג הממשלה, ממשלה שהבטיחה לתקן את העיוותים, להנהיג מדיניות שוויונית בין כל אזרחי המדינה.

יעקב שמאי (הליכוד):

שוויונית על כל המשתמע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני פונה אליך, אדוני השר, ומקווה שהיום תזכה הכנסת בתיקון המיוחל, כדי שנבשר לילדים שלנו, לכל האוכלוסייה הערבית, לעם כולו במדינה, נשדר לרחבי העולם כולו, שהנה הממשלה הזאת מתקנת עוול, מתקנת דבר שנעשה בצורה לא נכונה ולא אמיתית. לכן התקוות שלנו הן שאכן התיקון הזה ייעשה כבר היום בכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים עתה להצעת חוק קס"ח, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב–1992, של חברת הכנסת יעל דיין. בבקשה.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני רוצה להקדים ולומר לחברת הכנסת לימור לבנת, ששאלה את חבר הכנסת דראושה, האם הילד שלו שוכב במארבים כמו הילד שלה, שהילד שלי כן שוכב במארבים כמו הילד שלה. גם אבי, זיכרוננו לברכה, גם האחים שלי וגם בעלי, וגם אני בעוונותי שכבתי במארבים. לכן, בואו לא נערב דבר בדבר.

דן תיכון (הליכוד):

לימור לבנת (הליכוד):

יעל דיין (העבודה):

כן, מדובר בקי"ץ – קצבאות יוצאי צבא. אני יודעת היטב את ההבדל בין קצבאות יוצאי צבא ובין קצבאות ילדים, והחוק מוגדר כתיקון – שוויון בקצבאות ילדים, והוא מתייחס לקצבאות יוצאי צבא.

אני רוצה לציין, שהצעת החוק הזאת הוצעה על-ידי סגן השר, חבר הכנסת יוסי ביילין בכנסת הקודמת. אני הצטרפתי אליו בכנסת הזאת, כי כסגן שר הוא מנוע מלהציע הצעת חוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רואה שיש הרבה תיאום ביניכם.

יעל דיין (העבודה):

יש הרבה תיאום. יש החלטת סיעה, יש החלטת ועידת מפלגת העבודה המאשרת את ההשוואה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם כשנסעת אל נביל שעת' היה ביניכם תיאום? גם לשם הוא שלח אותך? גם שם היה תיאום, כשנסעת להיפגש עם אש"ף?

יעל דיין (העבודה):

אף אחד לא שולח אותי לשום מקום. אנחנו מדברים על הצעת חוק, אתה נוטל מזמני, אני אבקש מהיושבת-ראש לקזז את הזמן של קריאות הביניים ולהוסיף לי זמן כדי שאוכל לסיים את נאומי.

ההצעה היא הצעת חוק פרטית, אבל סיעת העבודה מחויבת להצעה הזאת, לתיקון הזה. למעשה, אני אפילו לא נזקקת לזמן הקצר שהוקצב לי כדי לומר או לנמק את מה שצריך להיות מובן מאליו.

חבר הכנסת צוקר, אני לא אפריע לך כאשר אתה תציע אותה הצעה בעוד דקה. אנא, אל תפריע לי בשיחה עם חברי כנסת אחרים.

מה שמוצע כאן איננו תיקון חוק אלא תיקון עיוות. זה עיוות ישן שקשה למצוא דוגמתו במדינות דמוקרטיות שהחוקים בהן מבוססים על שוויון.

אני אינני מתעלמת לא מהעלות ולא מחוסר השוויון בחובות אזרחי המדינה בנוגע לשירות בצה"ל. אבל אי-אפשר, אסור ולא מוסרי להעניש או להבדיל בין ילדים לילדים על סמך השירות הצבאי או העדר שירות כזה של הוריהם.

מאחר שקצבאות יוצאי צבא מזמן אינן זכות הנתונה רק ליוצאי צבא, האפליה בין ילדים לילדים הפכה לאפליה בין ילדים יהודים לבין ילדים ערבים.

מאחר שאני מודעת לצורך בתגמול חיילים משוחררים וגם לעלות של תגמול כזה, הרי שאני שותפה למאבק להשיג את התגמול הזה. תגמול החיילים המשוחררים, ואני מאמינה שהממשלה הנוכחית תוכל לתקצב את זה בהדרגה, אסור לו שייצור את הגבול התוחם בין ילדים לילדים על בסיס מוצא. יהיה לכל ילדי האזרחים שוויון בקצבאות, ולחיילים משוחררים, ורק לכאלה ששירתו בצה"ל, יהודים, דרוזים ואחרים, הגמול המגיע להם. השוואה מוחלטת בזכויות וגמול מיוחד לנושאים בחובות; אלה גם אלה הם זכות ואינם חסד.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת יעל דיין.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ד' צוקר)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים עתה להצעת חוק ש"כ, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב-1992, מאת חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שאני מדבר אחרי חברת הכנסת יעל דיין, שכן שנינו נמנים עם האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל ושנינו סבורים שלא מדובר בבעיה פרטית של קהילה כזאת או אחרת. זו לא בעיה פרטית של האזרחים הערבים במדינת ישראל, זוהי הבעיה של הפרופיל, של הפנים, של הדמות, של האופי של החברה הישראלית.

ואתם, אנשי הליכוד, אם אתם צריכים גם את תעודת ההכשר של שכיבה במארבים, כן, אנחנו נמנים עם הקהילה של שוכבי המארבים, ואנחנו סבורים שיש להשוות את קצבאות הילדים. מה לשכיבה במארבים ולקצבאות לילד בן שנה, אני אינני מבין. אבל אם מישהו זקוק להכשר הזה, הוא קיים.

חברים, אפשר לכנות את ההסדר הזה בכל שם, ובעזרת השם אפשר להצדיק הכול. אפשר לתת ק"ן טעמים מדוע צריך לתת קצבאות שונות לחסן ולרוני.

אין שום ספק, שמי ששירת בצבא זכאי לתגמול בגין שירות באופן יחסי לפרק הזמן שבו הוא שירת. אבל מה לזה ולזה, לאלוהי האפליה הפתרוניים.

דן תיכון (הליכוד):

לכן קיימת קצבת יוצאי צבא.

דוד צוקר (מרצ):

כל הדברים הללו, גם אם תיתנו להם שמות משמות שונים, חבר הכנסת תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה אתם נתתם, לא אנחנו.

דוד צוקר (מרצ):

גם אם תיתנו טעמים מטעמים שונים, כל אלה וכל הממשלות שנתנו את זה לא מסתירים את האמת, שלפני 17 שנה קבעה ממשלת ישראל, שילד יהודי שווה יותר מילד ערבי.

דן תיכון (הליכוד):

איזו ממשלה?

דוד צוקר (מרצ):

כן, הממשלה שעשתה זאת היתה בראשות המערך, וזה איננו מכשיר את מה שהיה.

דן תיכון (הליכוד):

גולדה מאיר היתה אז גזענית? יצחק רבין היה אז גזען? שולמית אלוני היתה אז גזענית?

דוד צוקר (מרצ):

הצעה זו באה לתקן ולכפר ולסלק את הפגם הזה מספר החוקים הישראלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה טוען ששולמית אלוני היתה בעד קיפוח של ילד ערבי? תענה לי.

דוד צוקר (מרצ):

אני תיכף אתן לך לענות לי. אני רוצה לשאול אותך שאלה. אתה תנסה להסביר לי מה הקשר בין שתי העובדות הבאות: מה הקשר בין העובדה שכל חייל זכאי לפיצוי בגין שירות ובין הקיפוח המביש של צורכי הילד הערבי? תגיד לי רק מה הקשר.

הרי ברור, ושמעת את זה משלושת חברי הכנסת שדיברו כאן לפני, שמי ששירת מגיל 18 בשירות ביטחוני כזה או אחר זכאי לתגמול. ובנפרד, ובלי שום קשר, וללא כל זיקה, כל ילד במדינת ישראל זכאי לקצבה בגין העובדה שהוא ילד, ללא קשר למהות, לאופי, ללאום, לתכונות ולמוצא של אבא שלו או של אמא שלו.

לימור לבנת (הליכוד):

דוד צוקר (מרצ):

חברת הכנסת לבנת, אני זורק את הדפים שהכנתי ואענה לך בעל-פה. הרי זה ברור שלא מדובר בתגמול בגין שירות צבאי. חברים, מספיק עם הצביעות הזאת. כל יהודי, גם אם הוא שמע על מישהו ששירת בצבא, או ראה ברחוב מישהו ששירת בצבא, זכאי לקצבת יוצאי צבא.

דן תיכון (הליכוד):

בזה אתה צודק.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

זו עובדה, אין מה לעשות.

חיים אורון (מרצ):

כל יהודי.

לימור לבנת (הליכוד):

דוד צוקר (מרצ):

חברת הכנסת לימור לבנת, אני אומר זאת ברצינות כקביעה עובדתית: כל יהודי שהולך ברחוב ורואה חייל, אם בתעודת הזהות שלו כתוב שהוא יהודי, הוא זכאי לקצבת יוצאי צבא. ומי שנולד ולרוע המזל אביו ואמו ערבים, יקבל פחות כסף לחלב, לבגדים, לצעצוע ולמעון.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם אם הוא הולך לצבא?

דוד צוקר (מרצ):

לא, תקשיב לי. תן לי לענות לך.

יש קבוצה קטנטנה, מצומצמת, מוגבלת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

היא תגדל, בעזרת השם.

דוד צוקר (מרצ):

הלואי. בשלב הזה מדובר בקיפוח על בסיס לאומי, מדובר על אפליה על בסיס אתני. נקודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה? הרי אתה אומר שיש ערבים שמקבלים קצבת יוצאי צבא.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל איתן, העובדה שיש כמה עשרות יוצאי דופן איננה משנה את המציאות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא כמה עשרות, כמה אלפים.

לימור לבנת (הליכוד):

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל איתן, שמעתי את שאלתך. תגיש הצעת חוק משלך ואני אוכל לדבר.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא מדובר על עשרות, יש גם דרוזים, מדובר על עשרות אלפים.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מציע לך לא לקבל עצות מהגזענות מהצד ההוא. אתה רביזיוניסט, אתה לא גזען, עזוב את העצות של הגזען מלמטה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא אלוף בצה"ל, עם כל הכבוד לך.

דוד צוקר (מרצ):

זה עוד לא הופך אותו לבלתי גזען. זה הופך אותו לאלוף יוצא דופן, שכן הוא האלוף היחיד הגזען.

מיכאל איתן (הליכוד):

אוי באמת, קצת כבוד לאלוף בצה"ל, עם כל הכבוד לך ולי.

דוד צוקר (מרצ):

אין לי שום רספקט לאיש הזה, תפסיק. אין לי שום רספקט אליו.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקשת להפסיק.

דוד צוקר (מרצ):

זאת ממשלה שהחליטה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה רק מראה עד כמה אכפת לך מהצבא. עכשיו חשפת את פרצופך האמיתי. אתה מגן כל הזמן על אויבי המדינה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני יכול לדבר פה?

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה יכול.

דוד צוקר (מרצ):

אז נא לאפשר לי לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

אז בבקשה לא לצעוק עלי.

תופיק זיאד (חד"ש):

— — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, נא להפסיק.

דוד צוקר (מרצ):

אני עומד פה רבע שעה ולא מדבר, עם כל הכבוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

עם כל הכבוד גם לך, תפסיק להתבטא בצורה כזו.

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן. חבר הכנסת איתן, אתה יכול לאפשר פה את המשך הדיון? חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

זו הפעם האחרונה שאני מעירה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, את צריכה לקרוא לי לסדר שלוש פעמים.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא גן-ילדים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני כבר לא בטוחה בזה.

לימור לבנת (הליכוד):

איפה חבר הכנסת תיכון יושב?

דן תיכון (הליכוד):

הסדר השתנה פה במליאה.

חיים אורון (מרצ):

לא לגמרי.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת איתן, אתה לא תגרור אותי לעומק המביש והמביך הזה של הוויכוח, משום שאתה יודע בדיוק מאיפה אנחנו באים, ואתה יודע לאן אנחנו הולכים ואתה יודע איפה אנחנו משרתים, ואל תביא את הטיעון הקלוש הזה, הבלתי רלבנטי הזה, המביך והמביש, בוויכוח מן הסוג הזה. מה לעובדה שאנחנו משרתים במקום שאנחנו משרתים בו ולוויכוח הזה? מה החוצפה הזאת? אמרתי רק דבר אחד, שלשמחתי, יצא מן הצבא הזה רק אלוף גזען אחד. זה כל מה שאמרתי, ואתה יודע איפה אנחנו

שירתנו, וגם אם לא שירתנו וגם מי שלא שירת יש לו הזכות לעמוד על הבמה הזאת, אם הוא נבחר, ולהגיד את כל מה שהוא רוצה, כשהוא רוצה, על-פי השקפת עולמו.

מיכאל איתן (הליכוד):

היה כאן אלוף מן הצד השני של הקשת הפוליטית.

דוד צוקר (מרצ):

ועכשיו תאפשר לי לדבר. אני רוצה להמשיך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה פנית אלי.

דוד צוקר (מרצ):

מיקי, אתה לא תדבר משום שעכשיו ניתנה לי רשות הדיבור, משום שאתה עשית דברים מביכים ומבישים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה פנית אלי.

דוד צוקר (מרצ):

ותהיה רביזיוניסט, תגן על השקפת עולמך, אל תעתיק ממני שיושב דרומה לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

שתהיה לך תרבות ויכוח. אתה עומד שם ואתה פונה אלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת להפסיק.

דוד צוקר (מרצ):

עכשיו אני רוצה לחזור לדברים. מיקי, אתה יודע שאני לא מפחד מהצעקות הללו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה פנית אלי – – –

דוד צוקר (מרצ):

שמעתי אותן, שמעתי צעקות חזקות מאלה, שמעתי קללות חזקות ומבישות מאלה, וזה לא הזיז אותי מדעתי ואני אומר מה שאני רוצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עמדת כאן ודיברת ואני שמעתי אותך; אז זה לא נורא – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לדבר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת ממך.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא נורא אם היית שומע את הערת הביניים שלי, והיא שהיה גם אלוף מהצד השני של הקשת הפוליטית ונהגנו בו בכבוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת איתן, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

דוד צוקר (מרצ):

אני רוצה לעשות פה דבר יוצא דופן מאוד. אני מבקש מהיושבת-ראש לנהוג במי שדובר כאן בכבוד ראוי, בלי קשר להשקפתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה ראית פה מישהו שלא נוהג כך?

דוד צוקר (מרצ):

תני לי לסיים: ובלי קשר למוצאו הסיעתי. אני עומד פה רבע שעה ואת לא מאפשרת לי לדבר משום שחבר כנסת אחד – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה טופל עלילות שווא, תסלח לי מאוד. אתה טופל עלילות שווא.

דוד צוקר (מרצ):

ואני מבקש למחות על ההתנהגות של היושבת-ראש.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה לא מקובל לנזוף ביושב-ראש.

דוד צוקר (מרצ):

אני לא נזפתי. אמרתי שאני מוחה על ההתנהגות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

זה נוגד את האתיקה של הבית. איזה מין דבר זה?

היו"ר א' סלמוביץ:

כנראה, אין גבול.

עובדיה עלי (הליכוד):

דוד צוקר (מרצ):

לא, אני לא רוצה. עובדיה, היה לי נאום של חמש דקות בדיוק, של חמש דקות. הרי אני רק חוזר על מה שאמרו לפני, כי אין לי מה לחדש.

עובדיה עלי (הליכוד):

אל היושב-ראש לא מדברים כך.

דוד צוקר (מרצ):

גם לא משאירים פה חבר רבע שעה ומאפשרים להפריע לו ברציפות במשך 10 דקות, חבר הכנסת עלי.

היו"ר א' סלמוביץ:

טוב, אנחנו נברר את הדברים האלה אחר כך.

דן תיכון (הליכוד):

כל חבר כנסת היה רוצה לקבל רבע שעה כזו.

דוד צוקר (מרצ):

אני לא רוצה, אני באמת לא רוצה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם אתה לא רוצה, אני מבקשת ממך להמשיך.

דוד צוקר (מרצ):

כל מה שאני רוצה לומר עכשיו לסיכום הוא: הממשלה הזאת הבטיחה, התחייבה ותהיה גאה – אתם תשמעו את שר האוצר – למלא את הבטחתה בשני דברים. על הדבר האחד כבר יצאה הודעה, וזה עניין תשלום הקצבה לילד הראשון והשני, שממשלת הליכוד הבטיחה כל כך הרבה שנים להחזיר אותה. הממשלה הזאת מחזירה את הקצבה לילד הראשון והשני. ההבטחה האחרת, המתמלאת בקרוב – ותשמעו על כך לוח זמנים מפורט יותר – היא ההבטחה לסלק מספר החוקים את הכתם המביך והמביש הזה. והנקודה השלישית: הממשלה הזאת מתחייבת – וגם על כך תשמעו, והקואליציה תתמוך בכך – במתן פיצוי למי ששירת בצה"ל, ורק למי ששירת בצה"ל, יחסית לפרק הזמן שהוא שירת ונתן למדינה. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

לא תהיה לכם קואליציה לעניין הזה.

נואף מסאלחה (העבודה):

יש.

דן תיכון (הליכוד):

תשאל את ש"ס.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת דוד צוקר. אני מזמינה את כבוד שר האוצר לעלות לדוכן.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש משר האוצר להתייחס לשאלה: האם אתם מתכוונים לתת מענק מיוחד לחיילים משוחררים?

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב בשם הממשלה על ארבע הצעות החוק שהוגשו כאן לקריאה טרומית. אני רוצה להפריד בין הנושאים ואדבר בנפרד על כל אחד מהם.

בתחילתו של חודש ספטמבר הובאה לממשלה הצעת התקציב, ובמסגרת ההחלטות שהבאתי לממשלה היתה גם החלטה שדיברה על מתן קצבאות לילד ראשון ושני בכל אוכלוסיית הילדים במדינת ישראל, ללא מבחן הכנסה, לא כמו המצב שבו היינו, כאשר הממשלה הקודמת העבירה חקיקה בכנסת שיצרה מצב שבו מאות אלפי ילדים במשפחות צעירות בעצם לא קיבלו את קצבת הילד הראשון והשני, והיה מצב בלתי נסבל שגם חלק גדול מאותם ילדים, אשר היו זכאים לקבל את הקצבאות והכנסת הוריהם היתה פחות מ-95% מהשכר הממוצע – ולדעת כולם, זה סכום שאינו גבוה – לא מוצתה ההחלטה לגביהם, ולמעשה נוצר במדינת ישראל מצב שבו מאות אלפי ילדים לא קיבלו קצבת ילדים.

מיותר להגיד שהיינו בין המדינות הבודדות בעולם שבהן זוג שיש לו שני ילדים, אל מול זוג שאין לו ילדים, שילם אותו מס ולא קיבל שום עזרה מהמדינה. זה המצב שנוצר כתוצאה מההחלטה על מבחני הכנסה שאינם בשמים, אינם בהכנסה הגבוהה – בין משפחה צעירה שיש לה שני ילדים בבית לבין משפחה חסרת ילדים – מבחינת מה שהמדינה נותנת, אם באמצעות המס ואם דרך הקצבה.

והחליטה הממשלה באותה ישיבה לקבל את הצעתי, והוקמה ועדה אשר היתה צריכה להציע את הטכניקה שבאמצעותה תוחזר הקצבה לכל הילדים שהם אזרחי מדינת ישראל, בכלל זה הילד הראשון והשני. באותה ישיבת ממשלה הוחלט שהתאריך האחרון שבו תבוצע ההחלטה לאחר קבלת ההכרעה של ועדת המומחים, התאריך האחרון והמאוחר ביותר, יהיה 1 בינואר 1994, כלומר, בשנת התקציב הבאה.

כבר בנאומו בכנסת לפני שבועות מספר אמרתי שאני, כשר האוצר, אבחן את המשמעות התקציבית של החלטה מהסוג הזה, ואם יתברר לי שבטכניקה המוצעת סכומי הכסף שאנחנו צריכים להוסיף אינם גדולים, אבל החלוקה תהיה יותר צודקת, הרי שאנחנו נדון ואני אציע לממשלה להקדים את ביצוע ההחלטה הזאת כבר לשנת התקציב 1993, מוקדם ככל האפשר.

אני רוצה להודיע כאן, ואני פונה לאותם חברי כנסת שהתייחסו בהצעת החוק לנושא של קצבת ילד ראשון ושני, שהוועדה מסיימת בימים אלה את עבודתה.

אני מקווה שב-20 בחודש, בעוד תשעה ימים, אביא לממשלה את הצעתי בעניין קביעת הדרך שבה תוחזרנה הקצבאות לילד הראשון ולילד השני. במידה שהדבר יחייב שינוי בחקיקה, ואני מניח שאלה הן העובדות, אצרף לכך את הצעות החקיקה, כדי שהממשלה תוכל להעבירן לוועדת השרים לחקיקה, ולאחר מכן אפשר יהיה להניחן על שולחן הכנסת לצורך חקיקה.

אני אומר כאן, שעדיין לא קבעתי את עמדותי לגבי הטכניקה של החזרת הקצבאות. אכן פורסמה עמדתו של יושב-ראש הוועדה, הממונה על הכנסות המדינה מר יורם גבאי, ואולי יש כמה אלטרנטיבות, ובמהלך השבוע הבא יסתיימו הדיונים.

כפי שאמרתי, בישיבת הממשלה הקרובה, זו שתתקיים בעוד תשעה ימים, אבקש מראש הממשלה לאשר העלאת הנושא לדיון ולהכרעה בממשלה. אני מקווה שבהמשך להחלטת הממשלה, אשר קיבלה את עמדותי בתחילת חודש ספטמבר, גם ההחלטה בעוד תשעה ימים תהיה חיובית. אני חושב שמכל חלקי הבית תהיה התמיכה מלאה בדבר שמביא לכך שכל ילד בישראל, ולא חשוב מה דתו או לאומיותו, מרגע שהוא אזרח מדינת ישראל הוא יקבל קצבה מהביטוח הלאומי.

הנושא הזה, נדמה לי, בניגוד לנושא השני שעליו אדבר, איננו שנוי במחלוקת. הוא נושא שכל חלקי הבית, אני מניח, יתמכו בו. אני יודע שכאשר התקבל החוק שמנע קצבת ילדים לילד ראשון ולילד שני מבעלי הכנסה מסוימת, שאיננה גבוהה כלל, כפי שאמרתי, גם חברי הקואליציה, שלפני שנה וחצי הצביעו בעד, עשו זאת כמי שכפאם שד, ובעצם לא רצו לקבל את ההחלטה ההיא.

אני חוזר ואומר במלוא האחריות, שהביצוע יהיה, לפי הערכתי, בחודש פברואר 1993, בהנחה שהממשלה תאשר זאת, ואני מניח שהיא תאשר. הטכניקה תהיה ברורה, יש דברים שכרוכים בחקיקה, ואכן בחודש פברואר 1993 תוחזרנה הקצבאות גם לילד ראשון וגם לילד שני גם למשפחות המשתכרות מעל 2,600 שקל לחודש, שזה סכום לא גבוה.

ומכאן אני עובר לנושא השני, הוא הנושא של קצבת יוצאי צבא במסגרת הקצבאות לילדים. אני יודע שיש שני עקרונות, שאיש מיושבי הבית הזה לא יחלוק עליהם. קיים העיקרון, שכל מי ששירת בצה"ל – ואני חוזר ואומר: כל מי ששירת בצה"ל, ולא דבר אחר – ולא חשוב אם הוא יהודי, דרוזי או ערבי, זכאי לקבל ממדינת ישראל בדרך כזאת או אחרת הוקרה בצורת תגמול על שירותו הצבאי.

הנושא הזה מוסכם, לפי דעתי, על כל חלקי הבית, גם מהקואליציה וגם מהאופוזיציה, גם יהודים וגם ערבים. שמעתי כאן את דבריו של חבר הכנסת דראושה, ודעת כולם היא, שמי ששירת בצה"ל, המדינה חייבת למצוא דרך לתת לו זכויות, לתת לו הטבות, שיבטאו את הוקרתה של מדינת ישראל

על השירות הצבאי שלו, אם זה היה שנתיים ואם שלוש שנים, כל אחד בהתאם לתפקידו, ובמקרה זה גם לפי מינו. זה עיקרון שמקובל על כולם.

העיקרון השני, וגם הוא מקובל על כולם, הוא שבעזרה הניתנת בקצבאות הילדים, אם אכן הן מוגדרות כקצבאות ילדים, לא יכולה להיות אפליה. לא ייתכן שתהיה אפליה, אף שהיא קיימת שנים רבות. ממשלת ישראל חייבת למצוא את הדרך, שהנושא המוגדר כקצבאות ילדים יהיה שווה לכל האזרחים במדינת ישראל. אין לנו שני סוגים של אזרחים.

זכאית המדינה, כפי שאמרתי בתחילת דברי, לתגמל ולתת הערכה, גם בצורה כספית, על השירות הצבאי – –

דוד מנע (הליכוד):

למה הממשלה של גולדה מאיר – –

שר האוצר א' שוחט:

– – אבל בתחום של קצבת ילדים, הניתנת למען שפר מצבה של משפחה המגדלת ילדים, חייבת מדינת ישראל לנהוג שוויון.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני השר, אפשר לשאול שאלת ביניים? שאלת הבהרה: האם קצבאות הילדים לא נועדו, בין היתר, לעודד ילודה ולהגדיל את האוכלוסייה היהודית במדינת ישראל?

שר האוצר א' שוחט:

קצבאות הילדים במדינה שבה חיים לפי חוק, ושבה כולנו שווים בפני החוק, ובה אין אנו יכולים ליצור שתי אמות מידה, ואנו מתיימרים שזו תהיה מדינה שוויונית – אתה חייב לתת את קצבת הילדים לכל אזרחי המדינה.

אמרתי שזכאית הממשלה וזכאית הכנסת להחליט על תגמול ומתן פיצוי הולם, בדרך כזו או אחרת, ולא אקרא לזה פיצוי אלא מתן תנאים לאלה ששירתו שלוש שנים בשירות חובה במדינה. אני לא מעלה על דעתי, חבר הכנסת מילוא, שאתה מתכוון לכך שאנחנו נקציב כסף כדי שבקבוצה מסוימת של האוכלוסייה תתחזק האוכלוסייה, ובקבוצה אחרת של האוכלוסייה תרד הילודה. לא זאת כוונת החוק, ואני מקווה שהשאלה שלך לא היתה שאלה שהביעה את עמדתך בעניין הזה.

אני רוצה לשאול את עצמנו, האם יש כאן סימטריה? האם באמת, עם יד על הלב, אנחנו נוהגים בסימטריה אמיתית, בהנחה שאנחנו מדינה שוויונית? האם יש מקרה אחד של ערבי שאינו משרת בצה"ל והוא מקבל קצבת יוצא צבא? אין דבר כזה. האם יש מקרה של יהודים שאינם משרתים בצה"ל ומקבלים קצבת יוצאי צבא? יש תופעה כזאת. כלומר, קיימת אי-סימטריה בהפעלת החקיקה הזאת.

קיימת אי-סימטריה. ואנחנו חייבים לשמור על שני העקרונות שהזכרתי בתחילת דברי, ששניהם, בבסיסו של עניין, מקובלים על כל חברי הבית, אני בטוח בזאת. האחד הוא העיקרון של שוויון בעזרה שנותן הביטוח הלאומי למשפחות בגין מספר ילדיהן, כפי שמקובל בעולם; השני הוא תגמול הוקרה ופיצוי למי ששירתו בצה"ל.

לפיכך אני רוצה להודיע, על דעת הממשלה כולה, כי במהלך כהונתה הנוכחית של הממשלה הזאת היא תחליט ותפעל להשוואת קצבאות הילדים המשולמות לאוכלוסייה כולה.

לימור לבנת (הליכוד):

כמה זה יעלה?

שר האוצר א' שוחט:

במקביל תתקבלנה החלטות על מתן הטבות לחיילים ולחיילות משוחררי צה"ל עבור שירותם הצבאי. עם סוף מושב הקיץ של הכנסת תגבש הממשלה את החלטותיה לגבי יישום הנושא, שהפעלתו תחל בשנת התקציב 1994 ותושלם בשנת התקציב 1996.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי אתה יכול להגיד לנו כמה זה יעלה?

שר האוצר א' שוחט:

מייד אגיד לך, חברת הכנסת לבנת.

הפעולה תהיה במקביל, והיא נשענת על שני עקרונות היסוד שהזכרתי בדברי – מחד גיסא שוויון במתן קצבאות הילדים, ומאידך גיסא תגמול ופיצוי לאלה ששירתו בצבא, ולא חשוב אם הם יהודים, דרוזים או ערבים. אנחנו נתכנס ברגע שההחלטות האלה תבוצענה סביב שני עקרונות עיקריים של שוויון כל אזרחי ישראל בנושא של קצבאות הילדים, ושל מדיניות ברורה של הממשלה, אשר תיתן את המגיע לחיילים ולחיילות ששירתו בצה"ל.

זאת החלטת הממשלה, ואני מקווה שבעקבות ההחלטה הזאת נבצע שני דברים חשובים: נעניק שוויון לאזרחי מדינת ישראל ונפצה את מי ששירתו בצבא.

אני הייתי רוצה לפנות לחברי הכנסת.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי אתה מוכן לתת לנו סכומים?

שר האוצר א' שוחט:

אני מניח שבמחירים של היום, כאשר הדבר יבוצע במלואו, ואני לא נכנס לטכניקה כיצד זה ייעשה – אנחנו מדברים על הגדרה של שוויון. אני לא אכנס כרגע לפרטים כי, לומר את האמת, אין החלטה ביצועית.

לימור לבנת (הליכוד):

1.5 מיליארד שקל.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שהסכום, כפי שהעירו האנשים שעובדים באוצר, במחירים של היום, בביצוע המלא הוא בסדר גודל של בין 350 ל-400 מיליון.

דן תיכון (הליכוד):

ואם יוכח לך שזה מיליארד?

לימור לבנת (הליכוד):

לשנה?

שר האוצר א' שוחט:

לשנה, בוודאי. יש נושאים שאנחנו משלמים בעבורם הרבה מאוד כסף כי הם בבסיס חיינו: נושא של שוויון בחינוך, נושא של שירותים שנותנת הממשלה. גם שם אפשר לשאול מדוע משלמים כל כך הרבה כסף. מדוע מעבירים 11 מיליארד שקל בתשלומי העברה מהביטוח הלאומי? האם זה המבחן היחיד?

אני חוזר ואומר, לא הגענו להחלטה לגבי האופן שבו יבוצע העניין. מה שהודעתי כאן זו החלטת הממשלה והודעת הממשלה, אשר הסמיכה אותי למסור את הדברים על העקרונות שעליהם דיברתי: שוויון מוחלט במהלך של שלוש שנים, החל משנת 1994, במתן קצבאות לילדים לכל האוכלוסיות. דבר שני, מציאת דרך ברורה, יעילה למתן פיצויים לחיילים.

הייתי פונה למציעי ההצעות ומבקש מהם הסכמה על-פי סעיף 137א לתקנון, שאני אקרא אותו: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות להשהיה, ורשאי חבר הכנסת להתנגד להשהיה ללא הנמקה; היתה התנגדות כאמור, יעמיד היושב-ראש את עניין ההשהיה להצבעה; החליטה הכנסת בעד ההשהיה, יקבעו יושב-ראש הכנסת והסגנים את המועד להצבעה ויודיעו על כך מראש לחברי הכנסת; לא יהיה בנושא זה דיון נוסף בכנסת לפני הצבעה זו".

כלומר, הכנסת זכאית. אם מציעי ההצעות יסכימו שלא לקיים היום את ההצבעה, אין צורך לקיים את ההצבעה. הייתי מבקש ממך, גברתי היושבת-ראש, לשאול את חברי הכנסת את השאלה הזאת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לאדוני שר האוצר. חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מסכים להשהיית ההצבעה?

האשם מחאמיד (חד"ש):

כן.

דן תיכון (הליכוד):

מה קרה לך?

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, האם אתה מסכים?

חברי הכנסת, אני מבקשת לא להפריע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, מול המחנה המביש הזה, אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת יעל דיין, האם את מסכימה להשהיית ההצבעה?

יעל דיין (העבודה):

אני מסכימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד צוקר, האם אתה מסכים להשהיית ההצבעה?

דוד צוקר (מרצ):

לאור הודעת הממשלה על השוואת הקצבאות, אני מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה. ארבעת המציעים הסכימו להשהיית ההצבעה. אם כך, יושב-ראש הכנסת והסגנים יקבעו את מועד קיום ההצבעה.

קריאות:

רגע, רגע, יש התנגדות.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אף אחד לא הודיע פה על התנגדות.

שר הבריות ח' רמון:

מה זה לא? אין להם סמכות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבקש את רשות הדיבור, אני רוצה לנמק.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת רק רגע. אני מבקשת לברר. אין צורך בנימוק ההתנגדות. שמעתי, אני מעמידה להצבעה את עצם ההשהיה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו כבר עוברים להצבעה, חברי הכנסת. אני שאלתי אם זה באמצע ההצבעה. לא הייתי עולה. זה עוד לא התחיל. לא מדדנו זמן.

קריאה:

אתה מושך זמן.

היו"ר ש' וייס:

מזכיר הכנסת, תדריך אותי. מה הבעיה?

קריאה:

אתה מושך זמן.

היו"ר ש' וייס:

אני עושה את זה מהר מאוד.

חברים, אני קיבלתי עכשיו הדרכה מהירה מאוד ממזכיר הכנסת. לפני שעליתי לבמה שאלתי אם זה באמצע ההצבעה. לא הייתי עולה אם זה היה באמצע ההצבעה. זה דבר אחד.

דבר שני, לפי התקנון, כידוע לכם, אם הממשלה מבקשת לדחות הצבעה והמציעים מסכימים, אין בעיה. אם הם לא מסכימים, עושים הצבעה.

סילבן שלום (הליכוד):

תצביע, תצביע.

היו"ר ש' וייס:

חבר אחר יכול להתנגד ועושים הצבעה על עצם העניין.

חבר'ה, זה לא ילך פה בכוח. איש לא מעכב פה ולא כלום. תהיו שקטים, מייד נפתור את זה. אני כבר קורא לפניכם מהר את התקנון ולפי זה נפעל. אני מבקש את הסעיף המתאים.

סילבן שלום (הליכוד):

תצביע, תצביע.

היו"ר ש' וייס:

אל תצעק עלי, אני לא מושך זמן ואל תדבר אלי כך. בשבוע שעבר אני לא משכתי זמן, אתם משכתם זמן בשבוע שעבר.

קריאות:

בלי כוונה.

היו"ר ש' וייס:

בלי כוונה משכתם.

אברהם הירשזון (הליכוד):

היושבת-ראש הכריזה על הצבעה.

קריאות:

אתה מושך.

היו"ר ש' וייס:

מהר, אני לא מושך. חברי הכנסת, קודם כול שבו. זה לוקח דקה, אני צריך ללמוד את העניין. זה לוקח שניות וההפרעה של סילבן לוקחת עשר שניות.

סילבן שלום (הליכוד):

כל אחד יודע.

היו"ר ש' וייס:

אני אוציא אותך מהאולם. איזו חוצפה של התנהגות פה. אני רוצה לקרוא סעיף קצר ואל תגיד לי מה לעשות. תנו לי לקרוא ואני עובר להצבעה. כבר יכולתי לגמור את זה, אתם לא מבינים את זה.

חברי הכנסת, כדי לא לבזבז זמן אקרא את סעיף 137א: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך, ישאל יושב-ראש הישיבה אם יש התנגדות לכך – – –

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שקט. הרי אני רוצה לעבוד לפי התקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם רוצים רוב של עשרה? עוד מעט יבואו. לא מספיק לכם רוב של ארבעה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תשב בבקשה. לכל הרוחות, אני רוצה לקרוא את הפסקה.

יעקב שמאי (הליכוד):

היושבת-ראש הכריזה על הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני לא יודע למי יש רוב, לא מעניין אותי, אני רוצה לנהוג לפי התקנון. שיהיה שקט, זה הכול, תשובו.

יעקב שמאי (הליכוד):

היושבת-ראש הכריזה על הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

היא אמרה לי שלא.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

אני הולך לברר. סגנית יושב-ראש הכנסת אסתר סלמוביץ, כידוע לא מן הקואליציה, את הכרזת על הצבעה או לא?

אסתר סלמוביץ (צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

הכרזת? בואי, תנהלי את הישיבה, בבקשה.

רוני מילוא (הליכוד):

אנחנו לא משתתפים במשחק. אנחנו לא נשתתף במשחק המבזה הזה, בושה וחרפה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים להצבעה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דראושה, אני קוראת אותך לסדר. חברי הכנסת, אנו עוברים עכשיו להצבעה בעניין
השהיית הצעת החוק. אני מבקשת מכולם לשבת.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

אי-אפשר להציע, ביררתי ואי-אפשר להציע לאחר שהכרזנו על הצבעה.

קריאות:

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מכריזה על הפסקה של חמש דקות.

(הישיבה נפסקה בשעה 15:12 ונתחדשה בשעה 15:21.)

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מחדשת את הישיבה.

לפני שנעבור לנושא הבא, אני רוצה להודיע לחברי הכנסת, שיושב-ראש הכנסת יצא להתייעצות עם
כמה חברי כנסת ותיקים.

אברהם בורג (העבודה):

מה זה "חברי כנסת ותיקים"?

היו"ר א' סלמוביץ:

יושב ראש-הכנסת יצא להתיעצות עם סגניו ועוד כמה חברי כנסת, ובתום ישיבתם הם יודיעו את החלטתם.

הצעות לסדר-היום

מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. חברי הכנסת, אני מבקשת לשבת. אני מבקשת שלא להפריע.

אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 430, 478, 500, 504, 546, 549 ו-563 בנושא: מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח. אני מזמינה את חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו באולם. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת רפאל איתן – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, נא לשבת. אני מבקשת שלא להפריע.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת שלא להפריע. חבר הכנסת המר, חבר הכנסת פורת, אדוני שר האוצר, חבר הכנסת הנגבי, אני מבקשת שלא להפריע.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לאחר הסערה שקמה סביב מדיניותה של הממשלה בנושאים מורכבים, אנחנו עומדים ופועלים דיון בנושא אחר, מורכב לא-פחות ומסובך לא-פחות, ובוודאי לחברי מימין, לחברי הליכוד ואחרים, יהיה הרבה מה לומר על המפה החדשה של אזורי העדיפות הלאומית.

במשך הרבה מאוד שנים החליטה הממשלה על מתן עדיפות לערי פיתוח. במשך הרבה מאוד שנים מצאו להן ממשלות הליכוד דרך, תחת המסווה של ערי הפיתוח, לקבוע עדיפות מוגזמת, מפלה, לאזורים ביהודה ובשומרון. המדיניות הזאת לא רק שהיתה מפלה מהבחינה האישית של אזרח מול אזרח, אלא עצם קביעת העדיפות הזאת יצרה מצב שבערי הפיתוח האמיתיות, שיש בהן כל המרכיבים, שהממשלה מאתרת אותם ומחליטה שאלה יהיו מוקדים שסביבם הממשלה תכין תוכניות בכל התחומים – באותן ערים ועיירות לא היה מימוש של ההטבות.

אנחנו מכירים את המושג הידוע – אני מקווה שלא נצטרך להשתמש בו עוד, כי היום נסיר את העיוותים מעל מפת ההטבות של מדינת ישראל – של חמש דקות מכפר-סבא. אבל ירוחם, אי-שם בדרום הארץ, יישוב שמתמודד עם קשיים אובייקטיביים, דימונה, קריית-שמונה, היישובים האלה היו צריכים להתמודד על יזמים כדי שיבואו אליהם. וכולנו יודעים שהתעסוקה היא המפתח להתמודדות בכל השאלות, גם בשאלות של רווחה וגם בשאלות של עולים. היישובים האלה היו צריכים להתמודד מול הטבות הניתנות לאזורים במרחק של חמש דקות, פעמים של חצי שעה, שהגישה אליהם היא כבישים נוחים. הם היו צריכים להתמודד על יזמים, הם היו צריכים להציע להם את מרכולתם.

כולנו יודעים שיזמים מגיעים ליישוב כזה או אחר לא בגלל צבע העיניים של איש זה ולא בגלל הצלחתו של איש אחר. הם מגיעים ליישוב אחרי שהם מפעילים לעצמם את המבחן הכלכלי. במבחן הכלכלי הזה, היתרונות שהיו ליישובים באזורי יהודה ושומרון יצרו מצב של גסיסה ביכולתן של ערי הפיתוח למשוך אליהן השקעות.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את השיחות באולם. אני מבקשת מחבר הכנסת פרץ להמשיך בדבריו.

עמיר פרץ (העבודה):

מה היקף ההטבות? בשנה שעברה זיכוי מס ההכנסה עלה למדינת ישראל כ-170 מיליון; חוק עידוד השקעות הון עלה כ-300 מיליון בפטורים ממס הכנסה; המענקים הישירים למפעלים היו כ-700 מיליון. סך כל הטבות מס עקיפות והטבות למשקיעים – כמיליארד שקל.

נוסף על כך, נרשמה רשימה נוספת של הטבות שנוגעת לפיתוח שכונות, למבני ציבור, למשכנתאות, לתמריצים לעובדים סוציאליים, לסיוע למעונות יום, לסיוע למפעלים בהכשרה פנים-מפעלית, למענקים לחקלאות, למענקי מבחון, לתמריצים למורים, לפטור משכר לימוד בגני-ילדים טרום-חובה ולמענקי איזון לרשויות מקומיות. כל שורת ההטבות האלה לא הצליחה ליצור פריחה שווה בכל הארץ.

ראינו באופן ברור איך אזורי התעשייה בברקן, באריאל, התמלאו, והיזמים עמדו שם בתור, כשבאזורי תעשייה בירוחם, בקריית-שמונה, בדימונה ובמעלות נאבקו על כל יזם ויזם ולא הצליחו ליצור די מקומות עבודה לתושבים.

מותר לאנשי הליכוד לנקוט עמדה לגבי מדיניות ממשלתית כמו זו שהממשלה מחליטה שהיא רוצה לעשות השוואות בקצבאות ילדים – החלטה לא פופולרית. כל אחד יודע שזו החלטה לא פופולרית. יכולה היתה הממשלה הקודמת להחליט שהיא נותנת עדיפות ליהודה ולשומרון ולומר שהעדיפות הזאת שהיא נותנת לאזורים האלה נובעת מתפיסה אידיאולוגית ולא להכניס את זה תחת המסווה של ערי הפיתוח ולא להגדיר כל יישוב שרק הוקם שם לפני כמה שנים כעיר פיתוח.

לכן אני חושב, שהעובדה שהוקמה ועדת מנכ"לים מקצועית, שבוחנת את ההטבות לפי מבחנים ברורים של ריחוק גיאוגרפי, מצב סוציו-אקונומי בתוך היישובים, מצב תשתית ורמה של מערכת החינוך ביישובים – אלה מבחנים ברורים, לגיטימיים, מבחנים שיכולים להיות מוגדרים לכל יישוב ויישוב על-פי הבעיות המרכזיות שלו, ונותנים גם את ההזדמנות לכל היישובים להתמודד באופן שווה על הדבר המרכזי של גיוס משקיעים ויצירת מקורות תעסוקה.

חברי הכנסת, בכל פעם שיהיה שינוי תקום לה הכנסת ותקום סערה. הממשלה הזו קיבלה את המנדט על מנת לשנות סדרי עדיפויות במדינת ישראל. ואחד השינויים הראשונים המתחייבים הוא לקבוע באופן ברור, שיש עדיפות לערי פיתוח אמיתיות על אותם יישובים שהוגדרו כערי פיתוח על מנת לקדם נושאים אידיאולוגיים בלבד.

אני מברך את הממשלה, מקווה מאוד שתמצא דרך למנוע עיוותים, כי במפה מורכבת כזו ועם מספר יישובים גדול כל כך, קשה להאמין שלא יימצאו כמה עיוותים, ויצטרך להיות סיבוב נוסף של תיקונים. אבל התפיסה הכוללת, להגדיר איפה יהיו ההשקעות המרכזיות בכל התחומים, היא תפיסה חשובה, וטוב שהממשלה תתייבב מאחוריה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת יגאל ביבי, ואחריו – את חבר הכנסת רון נחמן.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, היה היום דיון עקרוני מאוד בכנסת על שוויון בקצבאות למשפחות מרובות ילדים יהודיות וערביות, ואנחנו נמצאים עכשיו בעיצומו של הוויכוח. שמעתי את חבר הכנסת דדי צוקר, כיצד הוא רוצה להשוות בין חסן לרוני, ובאיזו התלהבות דיבר הוא – הוא וחברת הכנסת יעל דיין חברתו – על הצורך בשוויון זכויות. נכון שצריך להשוות בזכויות וגם בחובות. באיזו התלהבות דיבר חבר הכנסת דדי צוקר על החלב שיחסר בגלל הקיפוח.

הייתי מעריך מאוד את דבריו לו היה נוהג כך גם כלפי יהודים. מדוע חבר הכנסת, שמדבר על זכויות ועל צדק, אינו מתקומם נגד החלטות ועדת המנכ"לים לסיווג מחדש של ערי הפיתוח? סליחה, לא סיווג, יש מושג חדש היום – עדיפויות, העדפות. אבל לא שמים לב לכך שההעדפות האלה גורמות לקיפוח. אם זה קיפוח של יהודים – הכול מותר. והייתי מצפה, חבר הכנסת דדי צוקר, ליום שתדבר בו בהתלהבות גם על זכויות של יהודים.

דוד צוקר (מרצ):

מדוע ההסתה הזאת?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מבקש שתדבר כך גם על יהודים. אני רוצה שתדבר על הנושא הזה – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

תשמע אותי. אני אדם שהוא בעד זכויות, ואני לא רוצה שיהיה קיפוח.

דוד צוקר (מרצ):

אבל למה ההסתה? מה קרה?

יגאל ביבי (מפד"ל):

שום הסתה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת ביבי, באיזה מקום בעולם מקפחים היום ילדים יהודים רק מפני שהם יהודים?

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני אמרתי לך שאני בעד קיפוח?

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת ביבי להמשיך לדבר. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה לומר, היות שהדברים סמוכים: נכון שסיווג ערי הפיתוח אינו בסדר. כבר שנים דנים על כך בוועדת הכספים. כמעט כל שנה קמה ועדת מנכ"לים, וכל שנה מנסים לתקן את העוול, ויש עוול, ויש אי-צדק, ואפשר לנפנף פה ושם ביישוב שלא מגיע לו וביישוב אחר שכן מגיע לו; נכון. אבל במשך כל השנים לא הצליחו לשנות את העוולות שהיו בשל לחצים, אם בממשלת הליכוד, אם בממשלת המערך, אם שרי אוצר אלה ואם שרי אוצר אחרים. היו לחצים פוליטיים ולא הצליחו. וצריך לשנות. אני אומר: צריך לשנות ולקבוע עדיפויות צודקות, אבל לפי קריטריונים, בצורה ברורה, בצורה צודקת.

יש הבדל גדול, אם הממשלה מחילה את הדברים האלה על תעשייה, היא לא רוצה תעשייה במקום הזה, או על בינוי, או על דברים פיסיים אחרים – אבל לפגוע באדם? בזכויות האישיות של האדם? האם תנועתכם, שדוגלת בזכויות האזרח, תסכים שמורה שהלך לגוש-קטיף ובנה שם את ביתו ביוזעו שמדינת ישראל נותנת עדיפויות לאדם שגר בגוש-קטיף, או בהר-חברון, או בתפוח, או בשבי-שומרון, והוא בנה את ביתו שם, הוא השקיע את כספו, והוא מורה שם – האם תסכימו שאותו מורה, שעונה על קריטריונים שאתם תקבעו אותם, יהיה מקופח? זה לא קיפוח? זה לא חלב שיחסר לילדים שלו, במשכורת של מורים, שהיא קטנה ועלובה, ובהוצאות על הנסיעות וכל ההוצאות הנלוות שיש לו?

מי שמעיין במפה, רבותי, זה כל כך בולט, כל כך לא חכם מצדכם, שדווקא בימים אלה של משא-ומתן אתם מספקים לאויב ישראל – ובשלב זה אין שלום, הוא אויב של ישראל – מפה כל כך בולטת, כל כך צורמת. הכול צבוע שם מסביב, ורק לבה של ארץ-ישראל בלי שום צבע. האם זה לא איתות? האם מישור ביקש מכם לסרטט מפה עוד לפני שישבתם וסיכמתם דברים מינימליים בהסכם השלום? לדעתי, זו טעות פוליטית.

זכותכם לממש את המדיניות שלכם. אבל זכויות האדם, זכויות האזרח בישראל, צריכות להיות שוות. תקבעו קריטריונים. אם אריאל לא רחוקה מיישוב עירוני גדול, שלא תקבל. אם אלקנה היא ליד כפר-סבא, שלא תקבל. אבל אם היישובים שלפי תוכנית-אלון – אני חושב שיש היגיון בתוכנית-אלון, על גב ההר, יישובים כמו כוכב-השחר, רימונים, מצפה-יריחו – למה האנשים שגרים בבדידות ביישובים אלה, שאתם לא שומרים עליהם מספיק והם בסיכון, למה תוציאו מהרשימה יישובים כאלה? יישובים באזורים קשים בשומרון ובבנימין, דולב, תפוח, עלי – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת ביבי, אני מבקשת לסיים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני כבר מסיים.

אני קורא לממשלה הזאת לאמץ קריטריונים ליהודים לפי מרחק ממרכז הארץ, מיישובים גדולים, לפי מצב הביטחון, מצב התעסוקה. אם יהיו קריטריונים יהיה צדק, יהיו עדיפויות אמיתיות. אני קורא דווקא לאנשי מרצ, שמדברים על זכויות האזרח, לעמוד בראש אלה שיכולים להתעלות ולומר למי שמגיע שיקבל, למי שלא מגיע שלא יקבל, אבל בלי קיפוח ובלי לחצים.

אשמח מאוד אם הממשלה הזאת, שרוצה לשנות סדרי עדיפויות – תשנה, תבטל את הקיפוחים, אבל הכול לפי קריטריונים של צדק ויושר, ולא לקפח יהודים שהלכו בשליחות ממשלות ישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת רון נחמן, ואחריו – לחבר הכנסת רפאל איתן.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל הביאה בקווי היסוד שלה לכנסת שני עקרונות שלפיהם היא תפעל: שינוי סדרי העדיפויות הלאומיות ותהליך – או כפי שמנסים להטעות – עשיית השלום.

במסגרת שינוי סדרי העדיפויות הלאומיות שמה לה הממשלה מגמה להסב תקציבים ממטרות מסוימות למטרות אחרות על-פי תפיסתה.

לגבי תהליך השלום קבעה הממשלה, שאזורי יש"ע לא יהיו עוד אזורי עדיפות עקב תפיסתה הפוליטית: שטחים תמורת שלום, שמשמעותה היא – יהודים שוב לא יוכלו לגור באזורים אלה, כי הם מהווים מכשול לשלום.

לאור העובדה שביש"ע מתגוררים כיום כ-120,000 תושבים – תינוקות, נשים, מבוגרים וזקנים, קבעה הממשלה כי היא מחויבת לספק להם את צורכי החיים.

כמה ימים לפני הבחירות האחרונות, או אולי אחריהן, אמר אחד ממועמדי מרצ, כי כוונתם לייבש את היישובים ואת תושביהם. המועמד לראש הממשלה, מר יצחק רבין, הכחיש זאת מייד, ואמר שלא ייתן יד לפגיעה ביישובים ובתושבים. זוהי עבודה בעיניים.

גברתי היושבת-ראש, הממשלה מינתה ועדה שתפקידה להגדיר מחדש את ערי הפיתוח מתוך כוונה פוליטית ברורה – לחסל את התושבים הגרים ביש"ע, כלכלית, ביטחונית, חברתית ובעיקר מוסרית. הם מבקשים להדביק אות קין על מצחם של אותם חלוצים אשר נענו לקריאת ממשלות נבחרות בישראל, לרבות ממשלת המערך, ובגופם הם מגינים על המולדת היהודית.

אני גר ביישוב אריאל, שהוקם על-ידי ממשלתו של הבוס של שבס. צא וראה מה קבעה ועדת "מומחים" זו. על מה השתיתו את מסקנותיהם? – על מרחק גיאוגרפי בלבד.

הרי הכנסת כבר חוקקה חוק שהיה מקובל על רוב הבית, ובחוק זה קבעה הכנסת, בסעיף 3(א), את ההגדרה לעיר, מועצה מקומית או אזורית כאזורי פיתוח, בהסתמך על: 1. המרחק שלו מריכוזי אוכלוסייה במרכז הארץ והמגמה לעודד פיזור אוכלוסין; 2. חוסנו הכלכלי והחברתי ורמת השירותים בו; 3. מצב הביטחון באזור. בסעיף 3(ב) נקבע, כי ערי הפיתוח יסווגו על-ידי ועדת השרים לשתי קבוצות, א' וב'. בסעיף 3(ג) נקבע, כי ועדת השרים רשאית לבטל הכרזה של עיר פיתוח או לשנות את סיווגה. ליישובי העימות נקבע סטטוס נפרד גבוה יותר.

גברתי היושבת-ראש, כנראה ועדת המנכ"לים המלומדה הזאת כל כך מלומדת עד שאיננה מכירה את החוק. הוועדה קיבלה כנראה דיקטט פוליטי, ובלי לבדוק דבר היא ירתה ירייה וסימנה מסביב למקום הפגיעה את העיגול. המטרה, כפי שאמרתי, חיסולם של תינוקות, נשים וזקנים ביש"ע. עד כדי כך שנאתם העצמית מגעת, שאימצו את סממת מרצ לחסל את התושבים. מוציאים לעצמם עין כדי להוציא שתי עיניים למישהו אחר.

מוציאים מתוך רשימת ערי הפיתוח בלי לבדוק כלל רשויות בתוך תחומי "הקו הירוק", כמו בית-שמש, קריית-מלאכי, קריית-גת, עפולה, צפת, כדי שיוכלו לטעון שאין כאן אפליה, כדי שיוכלו להתגונן בבג"ץ מול טענת אפליה.

אבל חמור מכך, הם קבעו ועדת חריגים מיוחדת בסגנון ימי מפא"י השחורים, ימי הפרוטקציה וההעדפה הפוליטית, כדי להכניס תחת כנפי החוק אותם יישובים שיחפצו בהם. האם מישהו יודע לפי אילו קריטריונים תפעל ועדת החריגים? היכן פסיקת בג"ץ לגבי כספים ייחודיים ודרכי חלוקתם השוויונית?

מעשה ההונאה הציבורי נושא גם שם מתאים. במקום "חוק ערי ואזורי פיתוח" הם קוראים לתוכנית "אזורי עדיפות לאומית". הרי הכול כתוב בחוק. מדוע ממציאים דבר חדש? כדי להוליך שולל את הציבור, להסית וללבות שנאה וקנאה בין קבוצות אוכלוסייה מול קבוצות אוכלוסייה אחרות, כדי להפיק תועלת פוליטית, כפי שהציבו לעצמם עוד לפני שמונה שנים.

גברתי היושבת-ראש, מי נכלל ברשימת היישובים בעדיפות לאומית? – יישובים שנוסדו על-ידי ההסתדרות הציונית החדשה של רבין ושיבוצם הוא שוחד פוליטי: אכסאל – בשביל חבר הכנסת דראושה; דבוריה, דיר-חנא – בשביל חבר הכנסת דראושה; כפר-מנדא – בשביל חבר הכנסת דראושה; נצרת – בשביל חבר הכנסת תופיק זיאד; סח'נין ועראבה ושפרעם – בשביל יושב-ראש ועד הרשויות המקומיות הערביות נימר חסיין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא קורא נכון.

רון נחמן (הליכוד):

ומי בחוץ? – יישובי אש"ף: עפולה, קריית-גת, קריית-מלאכי, יבנה, אריאל וכל השומרון. האם הקריטריון הוא אבטלה?

יורם לס (העבודה):

זה לא אותו דבר.

רון נחמן (הליכוד):

האם הקריטריון הוא אבטלה? אצלנו היא מגיעה ל-12.5%. האם הוא קליטת עלייה? אצלנו היא 15%. האם הוא ביטחון? לו היה כאן שר הביטחון יכולנו לשאול אותו מה הוא חושב על מצב הביטחון כיום. האם הוא מצב סוציו-אקונומי? תבדקו את הזוגות הצעירים. תפסיקו לשקר לציבור ולהוליכו שולל.

לקיבוצים – תגידו בגלוי: אנחנו רוצים לתת לכם, קיבוצים שלנו, בלי קשר לקריטריונים הנ"ל; לעמיעד, לאשדות-יעקב, לאפיקים, לבית-זרע, לכינרת, למעגן, למעוז-חיים ועוד. האם נבדק המצב הסוציו-אקונומי שלהם, המצב הכלכלי-החברתי וכן שאר הדברים שנקבעו בחוק ערי ואזורי פיתוח?

אומר לכם, הנה סדר העדיפויות החדש, טוב שגם הציבור ידע אותו: 340 מיליון שקל לקופת-חולים ועוד 60 מיליון שקל שאושרו ביחד – סך הכול 400 מיליון שקל לכיסוי חוב חלקי של קופת-חולים ללא כל תוכנית, רק מינוי דירקטוריון; 119 מיליון שקל לכיסוי חובות הקיבוצים משנת 1992 – ועצרת

בוועדת הכספים וביקשתי ללמוד מה זה; בדרך עוד 10 מיליארד שקל, כתוב בעיתון היום; 31 מיליארד שקל לכיסוי חובות קרנות הפנסיה. היום אינני יודע מה יקרה עם חברת "הסנה". הכספים האלה לא יופנו לערי הפיתוח, הם לא יופנו לשכבות החלשות. רק לפני 10 דקות דיבר שר האוצר על תשלום קצבאות בעבור ילד ראשון וילד שני. האם התשלומים כלולים כאן בסכומים הללו? רק לפרוטקציה, רק לפגיעה בתינוק, באשה ובילד. אבל אין דבר, תעשו זאת.

ביום שראש הממשלה רבין קורא בו למנהיגי איטליה להגדיל את הסיוע לפלשתינים הערבים ביהודה ובשומרון, אתם מבקשים לחסל פיסית את התושבים הישראלים.

את התשובה תקבלו בבחירות הבאות. תגדילו שנאה, תרבו מחלוקת, רחוק לא תגיעו. עם ישראל נבון ויעשה את המעשה הנכון: להשיב אתכם לאופוזיציה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו – את חבר הכנסת דוד צוקר.

רפאל איתן (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לסיווג אזורי פיתוח ניתן להתייחס בכמה אופנים. מנכ"ל משרד ראש הממשלה, האדון שבס, קובע את גבולות הציונות, את סדר העדיפויות הלאומי בפיוזר אוכלוסייה, בהתיישובות, בקליטה, בפיתוח תעשייה ובתעסוקה. בהצעת הסיווג מחדש של אזורי הפיתוח נקבעים גבולות המדינה בדרך גסה וצינית, תוך פגיעה חמורה בחלוצים שנענו לקריאת הממשלות – ההרכב הזה בכללן, אבל ממשלה קודמת – והגשימו את חזון הציונות כפי שכולנו מכירים אותו למעלה ממאה שנים.

מה תאמרו לעולים? מה עושים שליחי העלייה בפזורה? את מי הם מביאים ולמה ועל מה? מה הם אומרים להם – תבואו לארץ? מה הם יעשו? מה מציעים לנוער – חזון, חלוציות, פיתוח? איפה – ברצועת החוף, בערים הגדולות?

התנהגות שליחי הממשלה בוועדת-שבס עושה פלסטר ושמה לצחוק את כל הישות הציונית מאז שיבת-ציון ועד היום. כבבואת הוועדה עצמה – דגניה כן, טבריה לא, איילת-השחר כן, חצור-הגלילית לא. איפה ההיגיון? איפה השכל הישר? מה יאמרו לאנשי חצור-הגלילית – למה אתם לא ואיילת-השחר כן? מצבה של חצור-הגלילית טוב יותר? בתי-הספר שם על רמה? – או איילת-השחר, המסכנים שאין להם מה לאכול – ויש ביניהם 25% אנאלפביתים.

בושה וכלימה על שיכולנו לעמוד מול שלטון טורקי, אנגלי, וטרור ערבי אלים, ואיננו מסוגלים להמשיך ולהתמיד בציונות הבסיסית הזו, תחת ממשלה "שלנו".

נכון שאין די משאבים לכל הצרכים; לשם כך הומצא סדר העדיפויות – לדוגמה, כספים ייחודיים, תמיכה בארגונים ובמוסדות כושלים, סגני שרים ושרים בשפע – המעיד שאין מחסור. זהו סדר עדיפויות של ממשלה מתפוררת, שאין לה קו, שבעצם אין לה כלום ממה שצריך וחייב להיות לממשלה, פרט ליצר הקיום – –

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת איתן, חצור-הגלילית כן כלולה.

רפאל איתן (צומת):

– – והחזקת הקואליציה בחבל דק שקושר יחד שמאל קיצוני וחרדים קיצוניים. זה הפרצוף של הממשלה ולזה היא מסוגלת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת דדי צוקר, ואחריו – לחבר הכנסת תופיק זיאד. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, לפני שאגש לעצם דברי, זה לא עניין כל כך קל וזה לעתים די מבין כאשר אתה צריך לתקן מעל הבמה עובדות בסיסיות של חבר כנסת או אולי לחשוב שמא הוא הטעה בכוונה. אני רק רוצה לומר למי שמאזין לנו, שחבר הכנסת איתן פשוט אמר פה דבר מאוד מאוד לא נכון. חצור-הגלילית כלולה באזור א'.

גונן שגב (צומת):

זה תיקון של הרגע האחרון, ממש לפני כמה דקות.

דוד צוקר (מרצ):

כן, תוקן, והיום חצור-הגלילית כלולה באזור א'. כלומר, אחרי ששמעתי אותו, ומאחר שהוא איש מאוד אמין לא חשבתי לערער, אבל אמרתי: אולי בכל זאת, תפתח את הספר. עלעלתי באות אל"ף, ראיתי איילת-השחר – באמת אזור פיתוח א'. כמעט הייתי בטוח שרפול צודק. עלעלתי באותיות ה"א, ו"ו, זי"ן, ח"ת והגעתי לחצור, חצור-הגלילית, וראיתי שגם היא כלולה באזור א'.

גונן שגב (צומת):

מה זה שייך לדגניה ולטבריה?

דוד צוקר (מרצ):

נאמרו למליאה דברים לא נכונים, אבל בעיניו של חבר הכנסת איתן זה כנראה איננו חידוש מופלג. אני צריך להתרגל כנראה, שבתי וגם זקנתי, הדברים של רפול לא תמיד עומדים במבחן האמת. מה לעשות? אלה החיים.

אני רוצה לומר לחברים מן האגף הימני שנשאו דברים מעל הבמה. נכון, המפה הזאת היא תוצר של ממשלה חדשה, עם מדיניות חדשה, עם הגדרה אחרת של מה היא ציונות; נכון, בדיוק כך. זאת הגדרה אחרת של ציונות וזו זכותה-חובתה של ממשלה לעשות כך.

אני מבין שנוח לבוא ולומר למבקרים שונים של הממשלה: ראו, זו ממשלה שלא עשתה דבר חדש, היא לא שינתה, היא ממשלת המשך. אבל כאשר היא מביאה שינוי כל כך מופלג, גם זה לא טוב?

זה אחד המעשים היותר-חשובים בעיקרון. תיכף אני אצביע גם על מעט פגמים שיש בהצעה הזאת.

משה פלד (צומת):

אתה מכתוב מחדש את הציונות?

רן כהן (מרצ):

— — — חבר הכנסת פלד, קשה לכם, אבל תתרגלו.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת כהן, הקריאות שמאחוריך ממש לא מטרידות אותי. זה בסדר, זו זכותו, ואני אמשיך בשלי.

דן תיכון (הליכוד):

למה לזלזל?

דוד צוקר (מרצ):

כשהוא אומר "חבר הכנסת הזה" הוא יחטוף באבי-אביו. זה הכול. זה העיקרון. מאחר שצריך לנהל ויכוח כמו בני אדם, ועכשיו אני מנהל ויכוח עם חבר הכנסת רון נחמן, אני רוצה לנהל אותו בדיוק על הבסיס של הדברים שלו ולא על בסיס מן הסוג המופקר הזה. זה הכול.

לכן, כן, מדובר בשתי הגדרות שונות – מהי ציונות ואיפה ציונות. בוודאי, הרי מדובר בשתי הגדרות, בשתי תפיסות, בשתי השקפות עולם.

משה פלד (צומת):

דוד צוקר (מרצ):

אני מבקש מגברתי להגן עלי גם-כן.

היו"ר ע' מאור::

חבר הכנסת פלד.

משה פלד (צומת):

התחלת עם רפול וסיימת אתי. מחלק ציונים, תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פלד, אני מבקשת שתפסיק. אל תגרור אותי לקרוא לך לסדר, כי זה מה שנעשה. חבר הכנסת צוקר, תמשיך בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

הרי צריך להודות שהמפה הקודמת, ואני מדבר אל מי שמכיר את המפה הקודמת ואת השיקולים, היתה – חבר הכנסת תיכון, אתה יודע את זה – אוסף של שכבה על שכבה, שהחל עוד בשנות ה-50 וה-60, של שיקולים משיקולים שונים שיצרו עניין מעוות לחלוטין. לא יכולת למצוא בו ידיים ורגליים ובעיקר לא היה אפשר למצוא בו מכנה משותף. ודאי שאם ביקשת אחידות, למשל, אחידות בין המשרדים השונים, זה היה דבר שלא היה אפשר לבקש אותו ולא היה אפשר לחפש אותו. כל ממשל, כל שלטון קבע תפיסה משלו. הם נערמו בערימה זו על גבי זו. היו פה שיקולים פוליטיים למכביר במשך 20-30 שנה.

באה הממשלה הזאת, וכאשר היא ביקשה להעתיק מאמץ מתחום אחד, בעיקר מן הגדה לתחום אחר, היא מגדירה מחדש את מדיניותה. בזה היא מגדירה מחדש השקפת עולם, בזה היא מגדירה מחדש מהי ציונות בעבורנו, והציונות שלנו מוגדרת, בין השאר, במידה לא קטנה על-ידי אופי המפה. לא עם כל המפה הזאת אני שלם, אבל בעיקרון, הסטת המאמץ מאזור אחד לאזור אחר היא הגדרת ציונות אחרת של ממשלה חדשה שנבחרה.

כן, יש פה קודם כול שיקול מדיני, חבר הכנסת נחמן. נכון, זה שיקול פוליטי, של מה אתה מעדיף על פני מה. אני חושב שחבר הכנסת ביבי עשה שגיאה גדולה מבחינת אופן החשיבה כאשר הוא השווה את הוויכוח בנושא הזה לוויכוח שהיה קודם לכן בנושא האפליה על בסיס ילדים. אני מניח שגם חבר הכנסת ביבי, שאיננו כאן, יודע שיש אפליה שהיא ממין העניין, כלומר יש העדפה ויש מקום שאתה פחות מעדיף, והיה לגיטימי, אם כי מאוד לא מקובלת עלי דרך הממשלה הקודמת לעשות אפליה ממין העניין, העדפה של אזור הגדה על פני אזור אחר. זה לא הפך את ההגדרה ההיא לגזענית. השיקול שבה היה שגוי, תפיסת העולם שבה היתה שגויה. זה בדיוק מה שעושה הממשלה הזאת. לא על בסיס גזעני, כפי שטרח וניסה לשכנע חבר הכנסת ביבי, ולא על שום בסיס אחר, אלא על בסיס של השקפת עולם.

גונן שגב (צומת):

אפשר לשאול שאלה?

דוד צוקר (מרצ):

כן.

היו"ר ע' מאור:

אבל זה על חשבון זמן.

גונן שגב (צומת):

אני דווקא רוצה להעלות את הדברים האמיתיים והבעייתיים ביותר. שאלו פה קודם – – אבל אני שואל שוב: למה טבריה אזור פיתוח ב', עם קליטת העלייה, עם העוני, ודגניה ב', קיבוץ, אזור פיתוח א'?

דן תיכון (הליכוד):

את דגניה אתה יכול להסביר – פחות מ-10 קילומטרים מהגבול; אבל איך אתה יכול להסביר את עין-גב?

דוד צוקר (מרצ):

גם עין-גב, זה בדיוק העניין.

דן תיכון (הליכוד):

עין-גב לא.

גונן שגב (צומת):

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שגב, שאלתך הובנה, תאפשר לחבר הכנסת צוקר להשיב.

דוד צוקר (מרצ):

מה שאני יכול לומר הוא, שאתה יכול לפחות להצביע, בניגוד למפה הקודמת, על אמת מידה ברורה שעל-פיה נקבעים האזורים. אתה יכול לחלוק על אופי אמת המידה, כפי שעשה, נניח, חבר הכנסת נחמן, אבל אתה לא יכול לומר שאין אמת מידה, ואמת המידה היא, בין השאר, אמת מידה גיאוגרפית, כלומר מרחק מהגבול. זה איננו אומר שאני מקבל את כל מה שנקבע כאן. אתה יודע, אם קראת את הדוח עב הכרס הזה, שיש אפשרות למתן העדפה נקודתית ליישובים על-פי צרכים ספציפיים של יישוב.

דן תיכון (הליכוד):

זה הדבר הגרוע ביותר.

דוד צוקר (מרצ):

וידוע את זה גם חבר הכנסת תיכון, שאפשר לתת העדפה נקודתית. כלומר, אם אתה מוצא שקריטריונים מסוימים שקבעת מתקיימים בטבריה, אתה יכול לתת לטבריה. השאלה היא, מי נותן לטבריה את העניין הזה. זה פתח לפוליטיזציה? כן, ולכן אני רוצה להציע את הדבר הבא: סוג ההעדפה הזה איננו יכול להיעשות על-ידי ועדת מנכ"לים באיזו החלטה מינהלית שאיש איננו יודע עליה, אלא זה צריך להיעשות כהחלטת ממשלה. אתה נותן העדפה נקודתית ליישוב מסוים – שזאת תהיה החלטת ממשלה, שזה יבוא לוויכוח, מי שרוצה לערער יערער ויהיה דיון ציבורי על זה, משום שקבלת ההחלטה ברמת הממשלה מבטיחה שאולי תהיה פחות שרירות.

הערה אחרונה: נדמה לי שבאופן תמוה מאוד, אחרי כל השבחים שנתתי לעיקרון שבמסמך הזה, באופן תמוה מאוד, רק משום לחצים פוליטיים מגונים, קבע יושב-ראש הוועדה, אחרי שהעניין הסתיים והסתכם – ואמרתי מה אני חושב על העיקרון שבדוח הזה – העדפה ליישובים שאינם עומדים בקריטריונים שנקבעו מלכתחילה, אלא היתה פה יצירת קריטריונים בדיעבד. הדוגמה הבולטת היא לא רק גבעון, או גבעון-חדשה, שאינני יודע איך הן מגיעות לעניין הזה. אבל, סהדי במרומים, מדוע החליטה מפלגת העבודה לתת העדפה ליישובים ברצועת-עזה? אני בטוח שהשר שעולה לענות יודע. שר הבריאות עונה? אני בטוח שעל זה תהיה לו תשובה טובה, ולכן אני משאיר את זה עם סימן שאלה, כי מאחר שאני מכיר את דעותיו, ייתכן שעוד היום נשמע על ביטול הקריטריון הזה, אם מפלגת העבודה תלך באמת על-פי השקפותיה. וככל שזיכרוני מגיע, חבר הכנסת, היום השר רמון, בהיותו חבר הכנסת הציע פה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר לשאול אותך שאלה?

דוד צוקר (מרצ):

אני לפני פואנטה, אתה עכשיו הורס לי אותה?

דן תיכון (הליכוד):

לא אתן לך לעקוץ את השר רמון.

דוד צוקר (מרצ):

השר רמון, בהיותו חבר כנסת, הציע פה הצעה, שומו שמים, שתהיה נסיגה חד-צדדית מעזה תחילה.

שר הבריאות ח' רמון:

ב-1987, לפני האינתיפאדה.

דוד צוקר (מרצ):

ולכן אני בטוח, שיש לנו סיכוי שנשמע עכשיו על שינוי בהחלטת הממשלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

רשות הדיבור לחבר הכנסת תופיק זיאד, ואחריו – לאחרון הדוברים, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

תופיק זיאד (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשבוע שעבר הוגשה לראש הממשלה מפה לסיווג מחדש של אזורי הפיתוח. אנחנו, האוכלוסייה הערבית, חיינו לדבר הזה וקיוונו שייעשה צדק, אבל אבוא לנקודה הזאת בהמשך.

מצדי אני לא יכול לקבל את המפה הזאת כחבילה אחת.

דן תיכון (הליכוד):

גם את נצרת-תחתית?

תופיק זיאד (חד"ש):

אף שלפי דעתי יש צעד מסוים קדימה, אני לא יכול לקבל את המפה, משתי סיבות בעיקר: ראשית, במה שקשור לשטחים הכבושים, שמערפלים במפה, מדברים על 10 קילומטרים, כאילו "הקו הירוק"

לא קיים וכאילו חלק גדול מהשטחים הכבושים כבר צורפו למדינה; והסיבה השנייה – מה שקשור לערים ולכפרים ולשאר היישובים הערביים.

בקו של השטחים הכבושים יש לציין בחיוב, שהיה שינוי בסטטוס של ההתנחלויות שהן בלב לבם של השטחים הכבושים – זאת אומרת, כפרים מאוכלסים בצפיפות בעיקר בשטחים הכבושים – אבל לא ביטלו את הסטטוס שלהם כאזורי פיתוח. אמרו שזה יבוא בהדרגתיות. כל דבר שיבוא בהדרגתיות, זאת אומרת שהוא עדיין קיים, ואיש לא יודע כמה זמן ההדרגתיות הזאת תארך.

אבל הדבר החמור באופן מיוחד הוא שכל ההתנחלויות בשאר השטחים הכבושים סווגו כאזורי פיתוח א': ההתנחלויות ברצועת-עזה, ההתנחלויות לאורך בקעת-הירדן וההתנחלויות ברמת-הגולן. פירוש הדבר פיתוח ההתנחלויות האלה, הרחבתן ומתן אפשרות להן למשוך עוד יותר מתנחלים שייחוו מההטבות. זה בזמן שמתנהל משא-ומתן עם הפלשתינים ועם הסורים על השלום הנכסף, שכולנו רוצים באמת שיכונן במזרח התיכון.

אני חושב שבמצב הזה יש לבטל את כל ההטבות ואת כל המעמד של אזורי הפיתוח לכל ההתנחלויות, מכיוון שזה חלק מהמשא-ומתן, וזה לא יעודד את המשא-ומתן. להיפך, זה יגביר את האי-אמון בין הצדדים שיושבים ונושאים ונותנים. לכן אני חושב שזה מסבך עוד יותר את המצב.

בקשר למגזר הערבי: המפה החדשה כוללת 337 יישובים המסווגים כאזור פיתוח א' ו-209 יישובים המסווגים כאזור פיתוח ב'. אני שמעתי כמה מאנשי הימין פה, שמעתי את הסגנון הגזעני על בסיס יהודי וערבי, כאילו המפה הזאת מפלה נגד היהודים ובעד הערבים. זאת טענה קפקאית, דמגוגית ושקרית. באזור פיתוח א' יש רק שישה כפרים קטנים, שהם ג'יש, חורפיש, טובא, עג'ור, ערמשא וריחאניה, וכל שאר היישובים הערביים שמסווגים כאזור פיתוח מסווגים כאזור פיתוח ב'. הרוב המכריע של היישובים המסווגים כאזור פיתוח ב' הם קטנים, כפרים קטנים, פה ושם. אתם יודעים שההבדלים בהטבות בין אזור פיתוח א' לבין אזור פיתוח ב' הם גדולים מאוד ומהותיים מאוד. נוסף על זה, כל אזור המשולש לא סווג, לא כאזור פיתוח א' ולא כאזור פיתוח ב', כאילו הוא לא קיים. כך גם לגבי כפרים ויישובים ערביים אחרים. השאלה שלי לגבי המקומות שסווגו כאזור פיתוח ב', למה ב'? למה לא א'?

ידוע לכם שאנחנו סובלים מאפליה ומהזנחה זה 44 שנים, מאז קום המדינה, ואני מתכוון לכל המגזר הערבי. אחוז האבטלה גבוה פי שלושה מהממוצע הארצי. העדר תעשייה, העדר מקומות עבודה ומקורות פרנסה – גם זה ידוע לכולם.

ברור שזה אומר הרחקת כל אפשרות לפתח את המגזר הערבי, כי אם אין הטבות מי יבוא וישקיע? אם אביא לדוגמה את נצרת-עילית, ההטבות שם הרבה יותר גדולות, והיא נחשבת לאזור פיתוח א'. מי יבוא וישקיע בכפר-כנא אם אפשר להשקיע בהתנחלויות ברצועת-עזה?

דן תיכון (הליכוד):

נתנו לך את ציפורי.

תופיק זיאד (חד"ש):

אני אביא לדוגמה את נצרת בקשר לתיירות. הרי יש רק נצרת אחת בכל העולם, ויש בה כוח משיכה עצום לתיירות; היא מכניסה מיליונים ועשרות מיליונים לשנה לקופת המדינה. בכל זאת, היא סווגה כאזור פיתוח ב'.

הזכרתי גם את כפר-כנא. זה מקום מקודש מאוד לנצרות, כי לפי הדת הנוצרית זה המקום שבו ישו הפך את המים ליין. אז למה שלא יבואו תיירים לשתות שם יין במקום מים? יש עוד הרבה מה לפתח.

כשאנחנו מדברים על גזענות ועל אפליה לאומית, אתם צועקים, אתם מורטים את שערותיכם. אפילו הקירחים מורטים את מעט השערות שנשארו להם.

אני חושב שכל המגזר הערבי צריך להיות מסווג כאזור פיתוח א'.

דן תיכון (הליכוד):

א' פלוס.

שאול עמור (הליכוד):

א' פלוס.

תופיק זיאד (חד"ש):

כן, א' פלוס, מכיוון שעשרות בשנים סבלנו מהזנחה, ומגיע למגזר הזה שהוא יפוצה. מגיע לנו שתפצו אותנו ותפתחו את האזורים האלה. עשו זאת. אני חושב שזוהי זכותה וחובתה של הממשלה לפצות אותנו, זוהי זכותה וחובתה של הכנסת לפצות את האוכלוסייה הערבית.

לכן אני חושב, שיש לתקן ולהכניס שינויים מהותיים בקשר לשני הנושאים שהעליתי. גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך מאוד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחרון הדוברים, ואחר-כך תשובה מטעם הממשלה על-ידי השר חיים רמון.

דן תיכון (הליכוד):

חיים רמון? הוא שר התעשייה והמסחר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קריאה מהירה בתוכנית המוצעת מראה, שיש כמה נקודות בולטות. הנקודה הראשונה היא, שאומנם הוכנסו כמה יישובים ערביים שאוכלוסייתם אינה עולה על 10,000 נפשות – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יושב בבית-קפה או בכנסת? אתה משתרע וצועק, לא שם לב ליושבת-הראש, לא שם לב לנואם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, בבקשה להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

אתה מנהל את הכנסת? חכה עוד כמה שנים, זה יגיע.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם זה יגיע, אתה תצטרך להתגאות בזה, כי אז יהיה שילוב אמיתי של האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל.

דן תיכון (הליכוד):

זה יגיע, אבל עוד לא עכשיו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כפי שצינתי, הדברים הבולטים הם שרק כ-10,000 נפשות בשישה יישובים קטנים זכו להכרה בתוכנית הזאת כיישובים באזורי עדיפות לאומית א' לענייני ההטבות הניתנות על-ידי כל משרדי הממשלה. מספר גדול יותר של יישובים ערביים זכה להכרה כאזורי עדיפות ב'. אבל רוב האוכלוסייה הערבית, כל כפרי המשולש, חלק מהנגב, חלק מהגליל, לא זכו בשום הכרה, בשום עדיפות, והם ימשיכו לסבול מאותה אפליה שהונהגה נגד הציבור הערבי במשך 44 שנים.

מצד אחד, אני רוצה לברך על תיקונים שנעשים להכללת חלק מהיישובים הערביים בתוכנית. אבל, בו בזמן, יש גם לזעוק את הזעקה האמיתית על כך שהרוב הגדול של האוכלוסייה הערבית הסובלת מבעיות של עוני, של אבטלה עמוקה, מבעיות סוציו-אקונומיות קשות, שמחייבות את הכללתם בעדיפות א', לא נכללו. זאת כאשר אנו מדברים על כל היישובים הערביים, לרבות היישובים הדרוזיים, בית-ג'ן לדוגמה.

קריאה בתוכנית הזאת מראה, שכל ההתנחלויות בערבה ובגולן הוכנסו לתוך המפה המוצעת בעדיפות א' לענייני ההטבות הניתנות על-ידי כל משרדי הממשלה.

תופיק זיאד (חד"ש):

וגם ברצועת-עזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

וגם ברצועת-עזה. תודה על התיקון.

רפאל איתן (צומת):

מה הרע בזה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הרע בזה, שזה מנוגד לכל רעיון בריא. כאשר הממשלה מכריזה שהיא הולכת לפתרון מדיני, שבמסגרתו יגיעו להסכם שיתבסס על עיקרון של שלום תמורת שטחים, איך אפשר בכלל לדבר על שלום תמורת שטחים ולהיטיב עם ההתנחלויות, אשר הוקמו על הקרקעות של הערבים ואין להן עתיד?

רפאל איתן (צומת):

ואיזה שטחים נותנים הערבים תמורת שלום?

גונן שגב (צומת):

רון נחמן (הליכוד):

אני יכול לשאול אותך שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שאל, שאל.

רון נחמן (הליכוד):

האם אתה חושב שהערבי בסלפית צריך לקבל כמו היהודי באריאל?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה עושה אפליה נגד הערבים בסלפית כמה וכמה פעמים. קודם כול הפקעת את הקרקעות שלהם

רון נחמן (הליכוד):

לא אני הפקעתי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ממשלת ישראל הפקיעה את הקרקעות שלהם, אתה התיישבת שם, אתה ממשיך לנשל אותם ואתה מפלה אותם לרעה גם בחיי היום-יום. לכן כל הדיבורים הללו אינם אמיתיים.

רון נחמן (הליכוד):

אפשר לשאול אותך עוד שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

את אריאל הקים רבין. היום אתה בממשלה שלו, זאת אומרת ממשלת רבין-דראושה. עכשיו אני שואל אותך, האם ערבי בסלפית שגר לידי צריך לקבל זכויות כמו שלי? האם אתה בעד זה, כן או לא?

תופיק זיאד (חד"ש):

תצא משם, תעזוב שם.

טלב אלסאנע (מד"ע):

רחבעם זאבי (מולדת):

כשהם יצאו מאפגניסטן, אתה תצא משם, חבר הכנסת רון נחמן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

קודם כול אני אתקן את דבריך. אני לא חלק מהקואליציה, אנחנו תומכים בקואליציה – – –

שר הבריות ח' רמון:

לא תמיד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא תמיד, אלא לפי הנושא, בתמיכה מוגבלת, לפי לוח זמנים שאנחנו נקבע לעצמנו, ולפי ההתנהגות של הממשלה אנחנו נחליט.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הוא תומך בממשלה יותר מאשר אנשי מפלגתך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שנית, אני רוצה לומר לך שהפלשתינים בסלפית לא הזמינו אותך לבוא ולנשל אותם מהקרקע שלהם ולשבת על החזה שלהם ולמנוע מהם לנשום ולהתפתח. לכן אני אומר לך שעדיף שאתה תצא, תחזור למקום שממנו באת, ואינני יודע מאיזה יישוב בתוך "הקו הירוק" באת.

שר הבריות ח' רמון:

מנס-ציונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז תחזור לנס-ציונה ותן לאנשי סלפית להתפתח; תן להם לחיות בארצם, במולדתם, ולהקים את המולדת שלהם, את המדינה העצמאית שלהם. ואז הם יפרחו, אז הם ישגשגו ואז תוכל לחיות אתם בשלום, בהבנה, בדו-קיום, עם ליד עם, מדינה ליד מדינה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גונן שגב (צומת):

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת להפסיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם גם לא זקוקים לתוכנית הזאת.

גונן שגב (צומת):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם לא זקוקים לתוכנית הזאת.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק עם קריאות הביניים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני יודע שקשה לכם לשמוע את האמת, אבל נמשיך לומר את האמת, גם בממשלת רבין נמשיך לומר את האמת כפי שאמרנו קודם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקשת שתתמקד בנושא כי זמנך מסתיים.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

היו"ר ע' מאור:

בבקשה להפסיק את קריאות הביניים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו נגד ההתנחלויות, היינו נגדן גם קודם, כי הן מכשול לשלום, ואני חושב שהמשלה הזאת עושה דבר חיובי אחד בנושא הזה, בכך שהיא מונעת מחלק מההתנחלויות, שהן אויבות ועוינות לשלום – –

גונן שגב (צומת):

אין לך רגישות לילדים הערבים?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הן עוינות לשלום. היא מונעת מחלק מההתנחלויות הללו את כל ההטבות שניתנו על-ידי ממשלת שמיר-זאבי, אותה ממשלה קודמת.

חבר הכנסת רפאל איתן, אתה רוצה לשאול? ברשות היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת, זמנך תם, חבר הכנסת דראושה.

רפאל איתן (צומת):

תגיד לחברים שלך – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דראושה, יש לך משפט מסכם? בבקשה, משפט אחד, ואחר-כך אזמין את השר להשיב וניגש להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

איזו הצבעה? יש עוד הצעות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני רוצה לומר שהתוכנית הזו מחייבת תיקונים. צריך לבטל את כל ההעדפות שניתנות לכל סוגי ההתנחלויות, להוסיף אזורים בתוך המדינה שבהם יהודים וערבים לא זכו והם צריכים לקבל בזכות את ההטבות לפי אזור בעדיפות א'. אבל במיוחד אלה יישובים ערביים שסובלים מהאפליה המתמשכת ובזכות צריכים היום לתבוע הטבות ושילוב כאזורי פיתוח א'.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את השר חיים רמון להשיב בשם הממשלה. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, זה מראה מלבב – הדו-שיח הזה בין חבר הכנסת תיכון לבין חבר הכנסת דראושה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא מסכים עם הדברים שאני אמרתי, אז הוא לחץ לי את היד. הוא גם יודע – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אין לי ספק, חבר הכנסת דראושה.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, נדמה לי שנשמעה טעות כלשהי מתוך דברי החברים שדיברו. חברי הכנסת צריכים לדעת, שוועדת המנכ"לים לעריכת סיווג מחדש של ערי פיתוח ואזורי פיתוח, שמונתה על-ידי הממשלה ב-26 ביולי 1992, מייד עם הקמת הממשלה, הגישה את המלצותיה לממשלה ב-1 בדצמבר 1992, והיא תדון בהן, אני מדגיש: היא תדון בהן באחת משיבותיה הקרובות, ולכן כל – – –

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, תמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

מה עשית, השר רמון?

שר הבריאות ח' רמון:

לא יודע. יש שם מהומה.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה, אדוני השר, תמשיך בדברך.

דן תיכון (הליכוד):

באים לאסור אותך?

שר הבריאות ח' רמון:

כן, משהו כזה.

ולכן כל ההתייחסויות של חברי הכנסת לדוח הזה הן להמלצות הוועדה. הממשלה לא דנה, אף לאחד מחברי הממשלה לא ניתנה עדיין ההזדמנות להביע את דעתו על ההמלצות הללו.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, ברשותך, אדוני השר, אני מבקש.

שר הבריאות ח' רמון:

מה שתגיד לי, אדוני היושב-ראש, אעשה.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת עובדיה עלי, זה סימן להצבעה?

היו"ר ע' עלי:

לא, בעוד 10 דקות נצביע, לפי בקשת שר האוצר, על סעיף 137א, בדבר ההשהיה של הצעות החוק שהוגשו כאן בנושא קצבאות הילדים, והייתי מודה לשר רמון אם יקצר תשובתו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אשתדל לקצר בתשובתי, אבל בכל זאת אני צריך לתת תשובה, ולא, חברי הכנסת יגידו אחר כך שהממשלה לא משיבה להם.

היו"ר ע' עלי:

לא, פשוט יש כמה דברים להבהיר כאן על מה שקרה באולם.

שר הבריאות ח' רמון:

אשתדל.

אכן הממשלה לא דנה ולא התייחסה.

אנחנו יכולים לקיים את הדיון? אני מוכן שתמסור את ההבהרה ואחר כך אתן את התשובה. לי אין בעיה. אני מוכן להפסיק, כי זה לא מכובד. עם כל הכבוד, עלו שישה או שבעה חברי כנסת, ואני משוכנע שהם מצפים לשמוע תשובה. לי אין בעיה, אני יכול גם לא לתת תשובה, אבל אחר כך חברי הכנסת יתלוננו.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, אתה צודק, ועם זאת אני רוצה להבהיר כאן, שלפני מחצית השעה האולם געש ורעש בעקבות סדרה של החלטות שהתקבלו כאן, ואני חושב שראוי שאנחנו נבהיר את מה שהתרחש באולם, ואם השר מבקש – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני מוכן שאתה תבהיר את זה מייד, והתשובה שלי תינתן לאחר ההבהרה. אם חברי הכנסת מסכימים, לי אין בעיה.

דב שילנסקי (הליכוד):

מסכימים ורוצים.

שר הבריאות ח' רמון:

לי אין בעיה, אני לא רוצה להתחרות עם הדרמה.

היו"ר ע' עלי:

אם השר ניאות לעשות זאת, אני מודה לו ואני מבקש מחברי הכנסת לשבת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, ההודעה של סגן יושב-ראש הכנסת היא על דעתם של יושב-ראש הכנסת וכל הסגנים, ותודה רבה לך שהסכמת.

הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת ילדים מהביטוח הלאומי, התשנ"ב-1992; הצעות חוק הביטוח הלאומי (תיקון – שוויון בקצבאות ילדים), התשנ"ב-1992 (הצעות חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש מכל חברי הכנסת לשבת במקומותיהם. אלה המבקשים להישאר באולם, אני מבקש שישבו.

רבותי, חברי הכנסת, לפני דקות אחדות נסתיימה הישיבה שבה השתתפו חברי נשיאות הכנסת וראשי סיעות הבית כדי להבהיר ולברר את מה שהתרחש כאן במליאה בדיון שהתקיים בארבע הצעות חוק הביטוח הלאומי, ולאחר בירור ממצה של הנושא והשמעת ההקלטות מהדיון במליאה, מתקבלת התמונה כדלהלן, ואני מבקש להבהיר זאת לחברי הבית. יש לנו רושם שהיתה כאן סדרה של אי-הבנות וטעויות – – –

אני מבקש מחברי בסיעת הליכוד להפסיק את הדיבורים. חבר הכנסת מצא, אני מבקש להפסיק.

מוטב להבהיר את הדברים גם כדי לטהר את האווירה וגם כדי לברר את העובדות. אני מבקש להבהיר את אשר התרחש כאן, כדי שכולנו נדע מה קרה.

קודם כול ממה שהתרחש כאן באולם ומתוך מה שאפשר היה להבין ברור שהיושבת-ראש הכריזה על הצבעה בנושא ההשהיה לפי סעיף 137א. היא אמרה: אנחנו עומדים כעת להצביע על ההשהיה, אם ההשהיה מתקבלת או נדחית. ממה שחזו ושמעו היושבים באולם ברור שהתחיל כאן תהליך של הצבעה, והתרעומת שהתעוררה היתה תרעומת מובנת ומוצדקת.

עם זאת מתברר שהיושב-ראש נקרא להחליף את הסגנית, וזה תהליך מקובל בכנסת היות שליושב-ראש הכנסת אין מושב אחר במליאה זולת המושב כאן, וכאשר הוא נקרא להצביע אין לו אפשרות לעשות זאת אלא אם יחליף את היושב-ראש התורן. היושב-ראש נקרא אפוא בדיון, בתהליך שמקובל אצלנו בבית. כאשר הוא בא, הוא שאל את הסגנית האם תהליך ההצבעה התחיל. הנוהל, התקנון והתקדים בבית הזה אומרים, שברגע שהתחיל תהליך ההצבעה, משלימים אותו וניגשים מייד להצבעה, ללא השהיות נוספות ובלי לאפשר לגייס רוב או מיעוט מצד זה או אחר.

סגנית יושב-ראש הכנסת אמרה שהתהליך לא החל. היא גם צדקה. מסתבר שכולם כאן צודקים. סגנית היושב-ראש גם הוטעתה, כי נאמר לה שצריך להמתין חמש דקות מהצלצול עד ההצבעה. מזכיר הכנסת אמר לה זאת. הוא לא שמע מסגנית מזכיר הכנסת, שאותה הוא החליף, שהצלצול כבר היה.

אני יכול לספר לכם, שהיה כאן סיפור של חד-גדיא, סדרה של טעויות. היה חשוב, לכן, להבהיר את הדברים לחברי הבית כדי לטהר את האווירה. אני חושב שההתנהגות וההתייחסות אל יושב-ראש

הישיבה צריכה להיות מכובדת, לא צריך לחשוד כאן בכשרים. במקרה זה נהג היושב-ראש על סמך המידע שהועבר אליו. בוודאי לא היו לו כוונות זדוניות בנושא הזה.

לאחר הבהרת ההתרחשויות והשתלשלות הדברים, אני מבקש להודיע שאנחנו ניגש להצבעה בסוגיה הזאת.

משה קצב (הליכוד):

אם אפשר, אדוני היושב-ראש – – –

שר האוצר א' שוחט:

אנחנו בהצבעה.

משה קצב (הליכוד):

– – – אתה לוקח לעצמך את תפקיד היושב-ראש?

היו"ר ע' עלי:

רבותי היקרים, קיבלתי על עצמי תפקיד לא כל-כך סימפתי. שמתי את נפשי בכפי כשבאתי להבהיר את הדברים. עשיתי זאת כדי להביא את הדברים בצורה מסודרת ולהבהיר את המצב.

היות שניסינו להגיע לאיזה הסדר שיהיה על דעת הכול, אני אבקש שנצביע היום על סעיף 137א, כפי שהתקנון מחייב, לאחר שהבהרנו את הדברים עם יושב-ראש הכנסת ועם הסגנים, כפי שמתבקש מהתקנון.

אני מבקש לדעת משר האוצר ומיושב-ראש סיעת הליכוד, האם הגעתם להסכם בעניין הודעה.

משה קצב (הליכוד):

אני מבקש למסור הודעה.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. אחריו – שר האוצר, אם ירצה בזאת, כמובן.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כללי המשחק בבית-הנבחרים, בכנסת, מעוגנים בתקנון. אין פה מקום לסטייה מהתקנון. פעמיים בשבועיים, פעם אחר פעם, דנו בשני נושאים שנויים מאוד במחלוקת, נושאים שמחלקים, נדמה לי, את אזרחי מדינת ישראל לשני חלקים.

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי רגע. רבותי, אני כבר רואה שיכולה להיות כאן התפתחות בלתי סימפתית. אני מבקש להפסיק עם ההפרעות והדיבורים, אחרת אקרא את חברי הבית לסדר. חבר הכנסת ונונו, אני מדבר ואתה ממשיך בשלך. אתה גם ראש עיר, ואתה יודע שזה לא כל כך נעים כאשר מפריעים.

משה קצב (הליכוד):

אין לנו ברירה אלא לפעול לפי האמור בתקנון.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בדש, גם אתה ראש מועצה וגם אתה מנהל ישיבות. בבקשה ממך.

משה קצב (הליכוד):

בשבוע שעבר היה זה השר עוזי ברעם שהציל את הממשלה, אנחנו חושבים שזה היה כך. וכאשר שר המשפטים הבחין שאין רוב לממשלה, הוא ביקש לדחות את ההצבעה. אנחנו חושדים שזו היתה הסיבה לבקשת הדחייה. ובלהט הוויכוח שהתעורר פה ניצלה הממשלה מהפסד באחד הנושאים, שלנו, ונדמה לי שלבית כולו, הוא אחד הנושאים הקריטיים והחשובים ביותר: האם לבטל את האיסור על מפגשים עם אש"ף אם לאו.

יוסי שריד (מרצ):

נו, תקצר כבר – – –

משה קצב (הליכוד):

אתה, יוסי שריד, מנהל את הישיבה? לא נוח לך, בוודאי לא נוח לך, יוסי שריד.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי. סלח לי, חבר הכנסת קצב. חבר הכנסת איתן, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

למה אתה לא קורא לסדר – – –

היו"ר ע' עלי:

אני אקרא גם אותו לסדר אם הוא ימשיך, אני מבטיח לך.

יהושע מצא (הליכוד):

עוד מעט תהיה שר, אז תמשיך באיפוק. ארבעה חודשים הוא כבר מתאפק, יוסי שריד, שימשיך עוד שבועיים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מצא, אני מבקש להפסיק.

רבותי, שלחתי פתק ליושב-ראש הקואליציה. אם חבר כנסת מהקואליציה ירצה להגיב, אפשר לו לעשות זאת, כך שיישמר כאן האיזון המלא, והצדק לא רק יעשה אלא גם יראה. אני מבקש להפסיק את הדיבורים.

משה קצב (הליכוד):

בשבוע שעבר, אדוני היושב-ראש, נושא כל כך קריטי הוכרע על חודו של קול, ואנחנו הבלגנו. הדבר חוזר על עצמו היום פעם נוספת, ושמענו את סליל ההקלטה בנוכחות יושב-ראש הכנסת, ושמענו את

יושבת-ראש הישיבה מודיעה בצורה מפורשת וברורה: אנחנו עומדים להתחיל בתהליך ההצבעה, מתחיל תהליך ההצבעה. זו המשמעות של החלטה שלה. יושב-ראש הכנסת שבח וייס עצמו אישר, לאחר ששמע את סליל ההקלטה, שאכן תהליך ההצבעה החל פורמלית. לאחר מכן, עקב השהיות שהיו, נכנסו לאולם עוד שישה חברי כנסת מהקואליציה.

אדוני היושב-ראש, לא יהיה אפשר לנהל את ההצבעות במליאת הכנסת על בסיס של הודעות בביפרים או בפקסים, שכל חבר כנסת יעביר מכל מקום שבו הוא נמצא איתות על עמדתו בסוגיה שעומדת להצבעה. הואיל והיום לא התאפשר לסיעות האופוזיציה, ולמעשה לבית עצמו ולכנסת עצמה, לקבל החלטה כפי שהיה נכון לקבל אותה באותה נקודת זמן, כאשר לאופוזיציה היה רוב נגד עמדת הממשלה; מאחר שאנחנו חושבים שגם הפעם הממשלה ביקשה שלא לקבל החלטה כיוון שבאותה נקודת זמן היה רוב לאופוזיציה, ושישה חברי כנסת נכנסו לאולם – –

שר האוצר א' שוחט:

היו"ר ע' עלי:

סליחה, רבותי חברי הכנסת, ביקשתי לא להפריע.

משה קצב (הליכוד):

– – מאחר שהנושא חוזר על עצמו פעם אחר פעם בתוך שבוע ימים, אנחנו מחליטים כמחאה, אדוני היושב-ראש, לנקוט צעד יוצא דופן ולהחרים את ההצבעה ולא להשתתף בה.

היו"ר ע' עלי:

תודה. רבותי חברי הכנסת, כדי – – – האם נציג הקואליציה מבקש לומר משהו? סגן השר מסאלחה, אתה מוכן לעלות לדוכן, בבקשה?

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

קריאות:

היו"ר ע' עלי:

סליחה רגע. חברי הכנסת, אני מבקש מכם לשבת, או לצאת, אבל לא לעמוד באולם.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא שאני, כסגן יושב-ראש הכנסת לשעבר, רציתי להגיד שניים-שלושה משפטים. קודם כול הייתי מסתפק אילו חבר הכנסת קצב היה מסתפק בסיכום של יושב-ראש הכנסת והסגנים.

דבר אחד אני רוצה להגיד, גם כסגן יושב-ראש הכנסת לשעבר: עשרות פעמים, כאשר אני ישבתי כאן או מישוהו מהקואליציה – חברינו היום מהאופוזיציה, בא יושב-ראש הכנסת בשעת ההצבעה ואמר לנו: תודה רבה, רדו למטה – כי אין לו מקום להצביע אלא מכאן. מה קרה כאשר שבח וייס בא ורצה לנהל את הישיבה?

לכן אני מגנה את ההחלטה של הליכוד שהם עוזבים, במיוחד על נושא כזה. אני לא רוצה להגיד שזה נושא לאומי, אבל אני ממש מגנה את הסיעה ואת יושב-ראש הסיעה שעזבו. אני מקווה שאנחנו נאשר מה שהציע שר האוצר.

רן כהן (מרצ):

טוב מאוד שהם עוזבים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, היות שיש התנגדות אנחנו מצביעים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שנצביע ונעביר לוועדת הפירושים.

היו"ר ע' עלי:

זו זכותך. אני מבקש שסדר ההצבעה יהיה ברור. מי שבעד ההתנגדות להשהיית ההצבעה – מצביע בעד.

מאשה לובלסקי (העבודה):

מי שבעד ההשהיה מצביע בעד.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת לובלסקי, אני מודה לך מאוד על העזרה. אני מקבל את התיקון שלכם. מי שבעד ההשהיה יצביע בעד ומי שנגד יצביע נגד. נא להצביע.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להשהות את ההצבעה – 41

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להשהות את ההצבעה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, ההשהיה נתקבלה, בעד – 41. אני לא הצבעתי, אין כאן נגד ואין כאן נמנעים. השר ברעם, אני לא הצבעתי. הודעתי ליושב-ראש שאני לא מצביע. אני מודה לכם על ההצבעה.

הצעות לסדר-היום

מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. שר הבריאות מתבקש להמשיך את התשובה שלו על ההצעות הקודמות. בבקשה, אדוני השר.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שקט באולם. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע שההתרגשות תיגמר.

היו"ר ס' טריף:

אין התרגשות עוד. אפשר להתחיל לדבר בניחותא.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת רון נחמן, הגשת הצעה לסדר-היום עם תינוקות וילדים.

רון נחמן (הליכוד):

חשבתי שכבר השבת.

שר הבריאות ח' רמון:

אתה יודע שלא; אתה יכול ללכת. אני רק אומר שאתה טענת בלהט על הפקרת ילדים ותינוקות. הם ראויים לתשובה, אותם ילדים ותינוקות.

רון נחמן (הליכוד):

בכל הכבוד, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

תודה. אני רוצה לחזור על הפתיחה של הנושא הקודם – סיווג ערי פיתוח. ראשית, רציתי להסביר את המעמד של הדוח. הדוח הוא בגדר המלצה, הוא איננו בגדר החלטה. עוד לא התקיים דיון בממשלה וזו החלטה של ועדת המנכ"לים שהוקמה על בסיס החלטת ממשלה לרה-סיווג של ערי פיתוח.

למה היה צורך בהקמת הוועדה הזאת? היה צורך מובהק להקים את הוועדה הזאת מכיוון שהיה צורך לשים קץ למצב לא נורמלי שאיננו קשור לשום עניין פוליטי, שמפת ערי הפיתוח בישראל לא התנהלה לפי קריטריונים, לא נקבעה לפי קריטריונים של שום נושא.

רון נחמן (הליכוד):

ועכשיו היא תהיה לפי קריטריונים?

שר הבריאות ח' רמון:

היא היתה תוצאה של מערכת לחצים פוליטיים, חסרת היגיון. אני אביא דוגמה אחת שתמיד נתתי אותה בהיותי חבר ועדת הכספים, להראות את האבסורד של המפה הקודמת ואת משקל הלחצים הפוליטיים – רמת-ישי.

דן תיכון (הליכוד):

היום אתה נותן לאחיהוד ולא לעכו.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, כמה אפשר לקרוא קריאות ביניים?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת תיכון, קודם כול תן לי להגיד מה היה ואחר כך אני אגיד לך אולי מה יהיה. תן לי להגיד למה הקימו את הוועדה. אולי היא נכשלה בעבודתה, אבל קודם כול בוא נתאר את המצב שאתם מגינים עליו.

רון נחמן (הליכוד):

לא מגינים עליו.

שר הבריאות ח' רמון:

אז אני מבקש שתיתנו לי לדבר. רמת-ישי – פוליטית, נדמה לי שרוב התושבים שם הצביעו למפלגת העבודה. רמת-ישי נכללה במפת ערי הפיתוח בגלל עסקה פוליטית, בגלל זהות של ראש מועצה ממפלגה מסוימת, עם מי שהיה שר אחראי לעניין ממפלגה מסוימת בלי שום קשר לצורך של רמת-ישי להיחשב כיישוב פיתוח שליד חיפה. יישוב שסבל, סובל ואני מקווה שלא יסבול משיעורי אבטלה הרבה יותר משמעותיים מרמת-ישי כמו יוקנעם, יישוב עם שיעורי אבטלה נוראים, לא נכלל במפת אזורי הפיתוח. למה? ככה.

בכל פעם שהביאו לוועדת הכספים הצעה בנושא ערי הפיתוח, היא היתה חסרת בסיס ענייני וכל-כולה היתה פרי מערכת לחצים פוליטיים. נוצרו עיוותים על גבי עיוותים.

אני אביא דוגמה נוספת שאפשר לראות בה עניין פוליטי, אבל בלי שום קשר לעניין פוליטי; זה עניין עובדתי. אם מחליטים שברקן זה אזור פיתוח א', ולא מכיוון שברקן בשטחים, על זה אני אגיד משהו אחר, אז אין שום סיכוי שיזם כלשהו ילך לדימונה או לקריית-שמונה.

רון נחמן (הליכוד):

אם אתה משווה העדר חוק עם חוק – זה לא אותו דבר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן, תן לשר לסיים. נא לא להפריע. אני מבקש שלא להשיב לו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני קובע כי אזור פיתוח א' בברקן משמעותו חריצת דין על תינוקות וילדים בקריית-שמונה ובדימונה.

רון נחמן (הליכוד):

מה אמרתם בתשדירי הבחירות שלכם ב-1988?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת נחמן, אני מבקש לא להפריע. אדוני השר, אני מבקש לא להשיב לו.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת נחמן ותיכון, כמה אפשר להפריע לדיון.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להגיד משהו לחברי האופוזיציה: אתם יוצרים נוהל בבית, שאי-אפשר להשיב לכם. אני לא מצליח לעלות לדוכן ולומר שלושה משפטים רצופים. אני רוצה להזהיר אתכם. אחת משתיים – או שאתם תדברו ואיש לא ישיב לכם. אם זה יהיה הנוהל, פשוט לא אבוא. אתם תדברו, ואם אינכם רוצים לשמוע תשובות, בבקשה. לא יכול להיות שהאופוזיציה תדבר באופן חופשי, וכאשר הממשלה באה לענות, היא לא יכולה לענות יותר משני משפטים רצופים. כך היה בשבוע שעבר וכך היה הבוקר. אם אינכם רוצים שנענה, לא נענה, אבל אחר כך אל תטענו שהממשלה מזלזלת בכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

כך אתה נהגת בכנסת הקודמת.

שר הבריאות ח' רמון:

מעולם לא נהגתי כך. שיטתיות כזאת לא היתה מעולם. אילו הגעתי לכך, מזמן הייתי בחוץ לאחר שלוש קריאות לסדר, וכאן הכול חופשי. אני פונה ומבקש: אם אינכם רוצים לשמוע את התשובה, אני יכול לרדת מהדוכן ותודה רבה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אולי השר יוכל לענות על השאלה, מדוע הוצאה עפולה מהרשימה.

שר הבריאות ח' רמון:

עוד אגיע לעפולה, אגיע לכול – גם לעפולה.

עובדיה עלי (הליכוד):

ראש עיריית עפולה נמצא כאן, האם אין זה מן הראוי שישמע את התשובה?

היו"ר ס' טריף:

אדוני, סגן יושב-ראש הכנסת, ברשותך, בסוף יהיה אולי מקום לשאלות. היו כאן הרבה הפרעות. אני מבקש לאפשר לשר לסיים את דבריו. אם יש שאלה, נעורר אותה.

שר הבריאות ח' רמון:

אותם מקומות רחוקים, שהיו במעמד זהה או כמעט זהה לברקן או לאזור תעשייה אחר הנמצא קילומטר מכפר-סבא – איש לא בא להשקיע בהם, והמפעלים אשר הוקמו בהם היו בסכנת סגירה. על מנת שהדבר לא יהיה תיאורטי, אביא לכם דוגמה מתחום משרדי: שני מפעלים המייצרים תכשירים רפואיים זהים, שניהם ניזונים מתקציב משרד הבריאות, האחד נמצא בקריית-שמונה והשני בברקן –

--

רון נחמן (הליכוד):

במעלות.

שר הבריאות ח' רמון:

בברקן. אני לא אתקן את דברייך במה שנוגע לניהול המועצה המקומית אריאל, ואתה אל תתקן את דברי במה שנוגע למשרד הבריאות. מפעל אחד בקריית-שמונה ומפעל אחד בברקן. המפעל בברקן, ודאי שהוא היה יכול להתחרות בקלות רבה במפעל בקריית-שמונה, והוא התחרה. הוא העמיד בסכנה את עצם קיומו של המפעל בקריית-שמונה. כאשר באתי לקריית-שמונה, לא ראש עיר ממפלגת העבודה אלא ראש עיר מהליכוד, פרוספר אזרן, אמר בישיבה: במפעל הזה יפוטרו 80 עובדים, כי הוא אינו מקבל עוד הזמנות ממשרד הבריאות; כל ההזמנות עברו לברקן. נאלצתי לקבוע קריטריון של מפעל ביישוב הנמצא בקו העימות – איני יודע אם החלטה זו היתה עומדת במאה אחוזים במבחן הבג"ץ או לא – וכתוצאה מכך נוצר מצב ששני המפעלים קיבלו את ההזמנות. זו דוגמה קלסית לעיוות שהיה קיים, ועדיין קיים, לצערי, בנושא העדפת עיירות פיתוח.

צריך היה לשנות את המפה, בלי שום קשר לוויכוח הפוליטי, האם יש או אין צורך ביהודה ובשומרון. אני רוצה להאמין, שחבר הכנסת רון נחמן רוצה שלקריית-שמונה תהיה עדיפות על ברקן, בגלל הריחוק שלה. זה לא היה המצב במציאות.

רון נחמן (הליכוד):

נכון, אני רוצה.

שר הבריאות ח' רמון:

ולכן צריך לשנות את הקריטריונים. הממשלה הזו התחייבה לשנות, ולא יכול להיות שמפעלים הנמצאים במרכז הארץ, קילומטר או שניים מעבר ל"קו הירוק", יזכו באותן הטבות כמו מפעלים בקריית-שמונה ובדימונה, ולכן גם נוצרה בעיה חמורה של תעסוקה. לכן הוועדה הזו הונחתה על-ידי הממשלה, על-פי קווי היסוד של הממשלה, לדאוג בכנות למשפחות ולמובטלים בנגב ובגליל, על חשבון מרכז הארץ מבחינה גיאוגרפית, וכך היא עשתה. בקטע מרכזי זה אני מסכים עם מסקנות הוועדה, בלי להיכנס לפרטים; אביע דעתי על כל מסקנות הוועדה בישיבת הממשלה, כאשר תינתן לי ההזדמנות בתור שר להעיר כמה הערות.

עם כל הכבוד, איננו בעד עידוד תושבים לגור באריאל. זו המדיניות של הממשלה הזו. את זאת היא אמרה לפני הבחירות, והיא מבצעת את זאת אחרי הבחירות. אנו לא רוצים שאנשים יעברו לגור באריאל.

רון נחמן (הליכוד):

למה?

שר הבריאות ח' רמון:

כי אנחנו חושבים שלא צריך לחזק את אריאל. זו השקפתנו.

רון נחמן (הליכוד):

למה?

שר הבריאות ח' רמון:

אעביר אליך בהזדמנות את מצע מפלגת העבודה, אם אתה לא יודע עד עכשיו למה. תקרא את המצע, ואם לא תבין, תשאל שאלות ואענה לך.

רון נחמן (הליכוד):

בכל זאת למה?

שר הבריאות ח' רמון:

כך החלטנו; לדעתך לא בצדק, לדעתנו בצדק. הציבור נתן לנו את האפשרות לשלוט, על-פי השקפתנו ולא על-פי השקפתכם. לכן נוריד את הטבות המעבר למגורים באריאל. אנו לא רוצים לתת הטבות ולעודד מעבר לאריאל. מי שירצה לגור באריאל, אין בעיה, אך לא עם סיוע של הממשלה, כשם שמי שגר בתל-אביב אינו מקבל סיוע של המדינה. זה בהחלט על-פי מדיניותנו, וזה בא לידי ביטוי בולט בדוח הזה. אני לא מבין מדוע יש תלונות וצעקות בעניין זה. אנו לא מעודדים את תל-אביב ולא מעודדים את אריאל.

רון נחמן (הליכוד):

זה לא נכון.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון, אנא ממך.

רון נחמן (הליכוד):

החלטת הממשלה מ-22 בחודש סותרת כל מה שהשר אומר כאן.

היו"ר ס' טריף:

תן לשר לסיים את דבריו.

שר הבריאות ח' רמון:

עם זאת, ואתה יודע זאת, חבר הכנסת רון נחמן, כל מי שגר היכן שהוא גר, צריך לקבל שירותים וצריך לדאוג לביטחון ולשלום. אתה יודע שלא שרי הליכוד הקימו את מגן-דוד-אדום באריאל, אלא שר הבריאות הזה. זאת ללא כל קשר לשאלה, כיצד אנו רואים את המפה הכוללת של מדינת ישראל.

כל זמן שאנשים חיים במקום כלשהו, הם צריכים לקבל שירותים ואינם צריכים להיות מופקרים בשום תחום שהוא. אם לעודד אנשים לגור במקום מסוים – על זאת מחליטה ממשלה על-פי סדר העדיפויות שלה. אנו לא רוצים לעודד את אריאל, אנו רוצים לעודד את קריית-שמונה, את דימונה ומקומות אחרים. מותר לנו, וזהו סדר העדיפויות שלנו.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתם קראתם לאנשים להתיישב באריאל, עוד לפני שקמה ממשלת הליכוד.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, אתם מפריעים להמשך הדיון.

שר הבריאות ח' רמון:

יש דברים בדוח שאני מסכים אתם, ויש דברים שאיני מסכים אתם. שאל אותי חבר הכנסת צוקר, כיצד נכללים בדוח הזה היישובים בעזה. דעתי על עזה ידועה מאז 1987 והיא נאמרה מעל הדוכן הזה, עוד לפני שפרצה האינתיפאדה. חשבתי שאין לנו מה לחפש שם, ואני חושב שאסור לעודד שום יהודי לבוא לגור בקן הצרעות הזה. אני חושב שאם המפה הזו מעודדת, יש בכך שגיאה. את דעתי אביע, כאשר העניין יבוא לדיון בממשלה. לבוא ולומר שהדוח הזה מושלם? הוא לא מושלם. שמעתי כאן כמה הערות נבונות על הדוח.

שאל עמור (הליכוד):

מה אתה אומר על מסקנות הדוח לגבי חבל-תענך?

שר הבריאות ח' רמון:

אדבר בישיבת הממשלה, לא אמסור את כל נאומי כאן. חבר הכנסת צוקר זרק לי אתגר, ועניתי עליו באופן נקודתי. אני מקווה שלא תעשו לי את זה לגבי כל נקודה בדוח. נדון בו בישיבת הממשלה הבאה, זו אינה החלטה.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לנו זמן.

שר הבריאות ח' רמון:

איני חושב שיש לנו זמן, זה נאום ארוך. יש נושאים שצריכים ליבון והבהרות. שאלתי כל מיני שאלות, בין היתר שאלות הקשורות במה ששאל חבר הכנסת עובדיה עלי, מה קורה עם עפולה ומקומות אחרים. אני מחכה לקבל הסברים מצד מחברי הדוח, בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה, שמעון שבס. חברי הוועדה הקדישו לנושא זמן רב. הם הכינו עבודה רצינית מאוד, גם אם אפשר לחלוק עליה ולא להסכים לה. אי-אפשר להתעלם מכך שזו עבודה רצינית.

דן תיכון (הליכוד):

זו לא עבודה רצינית.

שר הבריאות ח' רמון:

זו דעתי. באופן בלתי צפוי, תן לי לומר את דעתי ולא את דעתך.

זהו תחום שהיה נחוץ, ללא ספק, לתקנו באופן דחוף. אני אומר לכם, שבישיבת הממשלה נתייחס לנקודות הטעונות תיקון. הדיון הזה קצת מוקדם לדעתי, מכיוון שעדיין אין החלטות ממשלה. כל נושא הרה-סיווג יובא לדיון בכנסת. הרי לא יהיה אפשר להחליט על כך ללא הכנסת. צריך לחוקקו בחקיקה ראשית ומשנית, ותהיה לכולכם הזדמנות להביע את דעתכם. באופן עקרוני, אני מברך על עבודת הוועדה. אני חושב שהיא התאימה את עצמה לסדר העדיפויות של הממשלה, ומה שטעון תיקון לגבי כמה יישובים, יתוקן בישיבת הממשלה. לפחות אני אקח לתשומת לבי הערות שנשמעו כאן, גם בנושא היישובים הערביים וגם בנושא של הערים האחרות שדיברתי עליהן קודם. לכן אין לי שום התנגדות שההצעות האלו תעבורנה לדיון בוועדת הכספים של הכנסת, שממילא תדון במסקנות הדוח, לאחר שתתקבלנה על-ידי הממשלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה, אדוני השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת דן תיכון, המציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה. מסגרת הזמן היא דקה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, אני הייתי יושב-ראש הוועדה לסיווג אזורי הפיתוח, זו הוועדה האחרונה שדנה בנושא וציירה מפות, אם כי אני לא אחראי לתוספות.

קריאה:

באיזו שנה?

דן תיכון (הליכוד):

ב-1972.

הרשה לי להעיר לך כמה הערות לגבי ההצעות של ועדת-שבס, ללא ניגוח פוליטי. לא אגע ביהודה ובשומרון. ההצעה אינה מקצועית, ואינה בדוקה, אלמנט היחסיות איננו קיים. לכן אני חושב, שאילו הייתי צריך לתת ציון לעבודה הזאת, אני הייתי נותן לה ציון של מספיק מינוס.

אביא לך כמה דוגמאות. ניקח את נושא החינוך.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, אני לא יכול לאפשר לך לשאת נאום, עם כל הכבוד.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. יש לך מסגרת של דקה.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

תצטמצם.

דן תיכון (הליכוד):

אני מצטמצם.

לגופו של עניין, אביא דוגמה. אתה מעודד בערים מסוימות הקמת – – –

שר הבריאות ח' רמון:

הוועדה, לא אני.

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, הוועדה. הוועדה מעודדת הקמת תעשייה ונותנת תמריצים של אזור א', אבל לפועלים, לעובדים באותם מפעלים אתה נותן זיכוי של אזור ב' או אזור ג'. זה רציני?

אביא לך דוגמה, למשל – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, ברשותך. אתה מדבר כבר דקה-וחצי.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תיתן לי לדבר?

היו"ר ס' טריף:

אני אתן לך לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תיתן לי לדבר? אתה תיתן לי לדבר? אתה תיתן לי לדבר?

היו"ר ס' טריף:

ביקשתי ממך להצטמצם.

דן תיכון (הליכוד):

אתה תיתן לי לדבר? אני חבר כנסת לא פחות ממך או מחבר הכנסת רמון.

היו"ר ס' טריף:

אני מכבד אותך מאוד. תשמור על כללי הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אני שומר. האמן לי, את הכללים אני יודע. אל תעיר לי כמו גננת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, אתה מדבר דקה-וחצי. אני מבקש ממך – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא נותן לי לפתוח את הפה.

היו"ר ס' טריף:

אתה מדבר כבר דקה-וחצי.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, אתה אל תפריע לי. כשיישמע צלצול השעון אני אסיים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון, אני מפסיק אותך. אני מבקש לא להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא יכול להפסיק אותי.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שאתה תפסיק. אתה לא יכול להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

אתה לא יכול להפסיק אותי, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שתשב.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני, אתה לא יכול להפסיק אותי.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש שאתה תשב. לא כך מתנהגים עם היושב-ראש. אני נדרש לשמור פה על כללי הבית.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש ממך, אתה לא תעיר לי הערות אישיות. יכולת לומר לי שזמני תם, נשמע צלצול. לא נשמע צלצול. אתה קוטע אותי אחרי כל מלה שלי. התייחסתי ברצינות לדברי השר. גם כשהפריעו לו נמנעתי מלהפריע לו. הוא קרא לי כמה קריאות ביניים ואני לא הספקתי לומר יותר משני משפטים. תודה רבה לך.

היו"ר ס' טריף:

אני קורא לחבר הכנסת אסעד אסעד המציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר – איננו. אני קורא לחבר הכנסת עובדיה עלי המציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת תופיק זיאד. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רשימת ערי הפיתוח המוצעת על-ידי ועדת ראש הממשלה, ועדת-שבס, עושה עוול עם רבות מערי הפיתוח שבעבר היו במסגרת ערי הפיתוח.

לא יעלה על הדעת להוציא את עפולה או את עכו בגליל – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בוחבוט, חבר הכנסת אבי יחזקאל, אתם מפריעים שם. אפשר לשמור על שקט?

עובדיה עלי (הליכוד):

לא יעלה על הדעת להוציא מרשימת ערי הפיתוח את עפולה או את עכו ובו-בזמן להכניס יישוב אחר שהוא בשטח השיפוט של עפולה – את אכסאל, או את נצרת, שהם בנפת עפולה. זה לא מתקבל על הדעת.

תופיק זיאד (חד"ש):

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש, תסתכל, זה בנפת עפולה.

תופיק זיאד (חד"ש):

נצרת אינה בנפת עפולה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זיאד.

עובדיה עלי (הליכוד):

נצרת היא בנפת עפולה. אבל לא זה הנושא.

לא יעלה על הדעת שבשל הסכמים קואליציוניים יקפחו ערי פיתוח ויפגעו בהן. עיני לא צרה באיש. אבל למה לפגוע בערי הפיתוח?

ונקודה נוספת שאני מבקש להבהיר. הקריטריונים בכל נושא החינוך אינם ברורים ואינם נכונים. אין כל הצדקה לקבוע תמריצים למערכת חינוך רק לפי מרחק ממרכז הארץ. איך יכול להיות שאור-עקיבא לא מקבלת תמריצים בחינוך בזמן שכפר-תבור או ערד יקבלו?

דן תיכון (הליכוד):

אשדוד לא תקבל. דגניה ב' כן תקבל.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני ממשיך ומונה. קריית-גת, קריית-מלאכי, עכו ועפולה לא יקבלו. דגניה, אפיקים, עין-גב וקיבוצים אחרים הם במסגרת של אזור פיתוח א'. יש כאן עיוות בלתי נסבל. הוא לא צודק ולא הוגן.

אני מציע לוועדה לשקול שנית את המלצותיה ולהביא הצעה מאוזנת יותר והוגנת יותר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת רביץ המציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתחיל במחאה. אני נציג ציבור כמו כל אלה שיושבים כאן. אני מבקש להיפגש עם אדון שבס כדי להביא בפניו כמה בעיות של ציבור שאני מכיר את בעיותיו, בקשר למפה החדשה. אדון שבס לא משיב לי טלפון. אני חושב שראוי שהוא ישיב לי טלפון ויקבע עמי פגישה. אני חושב שאני מייצג בזה את דעתם של כל חברי הכנסת.

אני מבקש לומר כאן, במליאת הכנסת, מה שרציתי לומר לאדון שבס. אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, לך ולחברי הבית מה ביקשתי לומר לאדון שבס. בקדנציה הקודמת, כאשר משרד הבינוי והשיכון עשה מפה של המשכנתאות לפי שיקולים מסוימים, באה מפלגת העבודה, בוועדת הכספים, ואמרה: אנחנו רוצים מפה שתביא בחשבון גם תנאים סוציו-אקונומיים, לא רק מפה גיאוגרפית של המדינה.

מה קורה פה? הרי פה אתם עושים אותה מפה רק להיפך, ואתם לא מתחשבים בעיירות ובערים שהתנאים בהן הם תנאים סוציו-אקונומיים, אלא לפי מפה אידיאולוגית. אני רוצה להזכיר כמה מקומות כמו: קריית-ספר, עמנואל, מעלה-עמוס ועוד מקומות, אשר הם לא נמצאים במפה מסיבות אידיאולוגיות, כאשר שם יושבים בני אדם שנמצאים בתחתית, למטה מקו העוני, עמוק מאוד מבחינת התנאים הסוציו-אקונומיים.

אני מבקש, אולי הפעם אדון שבס ישמע גם את הדברים האלה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני שואל את המציעים, האם הם מסכימים להעביר את ההצעות לוועדת הכספים, כהצעת השר? חבר הכנסת יגאל ביבי? אינו נוכח. חבר הכנסת רון נחמן?

רון נחמן (הליכוד):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רפאל איתן – אתה מסכים, אדוני?

רפאל איתן (צומת):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ?

עמיר פרץ (העבודה):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת דוד צוקר?

דוד צוקר (מרצ):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת תופיק זיאד?

תופיק זיאד (חד"ש):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסכים.

היו"ר ס' טריף:

תודה. ולכן אנחנו נלך על-פי הרוב ונצביע, רבותי חברי הכנסת, מי בעד ומי נגד העברת ההצעות לסדר-היום בעניין מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח לוועדת הכספים. נא להצביע.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 37

נגד – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, 37 בעד, שניים נגד, אחד נמנע. אני קובע, שההצעה לסדר-היום בעניין מסקנות הוועדה לסיווג אזורי פיתוח תעבור לדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

הוספת חברים לממשלה

היו"ר ס' טריף:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. הנושא הבא – הצעות לסדר-היום בנושא: הוספת חברים לממשלה, הצעות מס' 547, 566, 573, 574. ראשונת הדוברים, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה, שבע דקות; אחריה – חבר הכנסת סאלח טריף.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בואו נסתכל לבוחרי רבין בעיניים. בואו נזכור מה הבטיחו להם. זוכרים את השפתיים שלו: "סדר עדיפויות חדש". האזרח הקטן, כמובן גם את, האזרחית הקטנה – –

אברהם בורג (העבודה):

בשפתיים שלו היה גם "אני אמנה, אני אמנה".

נעמי בלומנטל (הליכוד):

יגיע, יגיע, חבר הכנסת בורג.

האזרח הקטן, וכמובן גם את, האזרחית הקטנה, תעמדו בראש סדר העדיפויות החדש של מר רבין. ירידה באבטלה הוא הבטיח, הסכם שלום בתוך תשעה חודשים, רגיעה בטרור, הגברת עלייה. ומה אנחנו מקבלים מכל ההבטחות האלה? שני גופים דיכטומיים – זה מול זה, מצד אחד – עם, ומצד שני – ממשלה. העם הולך וקטן והממשלה הולכת וגדלה. העם מצטמק ממצוקה, העם לא כל כך גדל בשל עצירת העלייה, הכיסים שלו מצטמקים, הדירה שלו קטנה.

ומנגד יושבת ממשלה, שהבטיחו שתהיה קומפקטית, מקצועית, אמינה. יושבת לה הממשלה הזו, מנגד, ממול לעם הזה וכל העת תופחת וגדלה, תופחת ומתרבה, גדלה וגדלה. העם מצטמק והממשלה גדלה.

האם זו הדרך שבה הממשלה נלחמת באבטלה, על-ידי סיפוק עבודה וכיבודים לחברי הכנסת שלה? רבין קונה את הכיסא שלו בכסף שלי ושליך. הוא קונה שקט בקואליציה בעוד משרות שרים, סגני שרים, מכוניות שרד, פלאפונים, לשכות, מזכירות, דוברים, עוזרים, חשבונות הוצאות בחוץ-לארץ, מנכ"לים, סמנכ"לים, יועצים. כמה זה עולה לנו, עוזרים, מזכירות? כמה זה עולה לנו? למעלה מ-4.5 מיליוני שקלים, וזאת בלי כל ההוצאות הנלוות וזכויות פנסיה לכל החיים.

אבל בואו, בואו תסתכלו לעם הזה בעיניים. זה לא נשמע מגוחך, נואל – 62 חברי קואליציה ו-31 שרים וסגני שרים? חצי מחברי הקואליציה הנוכחית נמצאים בממשלה. אחד כן ואחד לא, אחד כן ואחד לא. ומי מכם שלא, מוטב שתתחילו לדאוג לעצמכם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הם פה אלה שלא וקצת אלה שכן.

קם לו חבר קואליציה – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

הליכוד לא מינה שרים ולא סגני שרים?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

חבר הכנסת יחזקאל, קצת נימוס. גם מתמטיקה אני יודעת.

קם לו חבר קואליציה בבוקר, משפשף את עיניו, מסתכל בראי ואומר לעצמו: עבר עוד יום מאז קום הממשלה הזאת, ואני עדיין לא שר ואני אפילו לא סגן שר, משהו כאן לא מוצא חן בעיני. הבה אעשה מעשה.

מתחבר אותו חבר הכנסת מהקואליציה לחבר אחר מהקואליציה ויחד הם יוצרים משבר, והנה – ללא כל מאמץ מיוחד, זורקים מטבע והזוכה מתיישב במכונית השרד. כל משברון הוא למעשה היריון שתוצאתו שרון. אחד כן ואחד לא. אחד כן ואחד לא.

זאת הממשלה שציפינו לה? הרי זה צחוק בעיניים. מה הבטיחו ומה מקבלים? לכל מה שתיתנו לו שם, חברי וחברות הכנסת, אפשר להוסיף את המלה ויתור או את המלה נסיגה, ולקבל את סדר העדיפויות החדש של הממשלה הזאת. רק בדבר אחד יש התקדמות מדהימה – בהגדלה של הממשלה ובאבטלה. בואו נראה את הנתונים: 100,000 מקבלי דמי אבטלה בחודש נובמבר – עבר את כל השיאים מאז קום המדינה. ומה התשובה של הממשלה המנופחת הזאת? תוכניות, עוד תוכניות למאבק באבטלה, לפתרונות תעסוקה. כל שר מביא לו תוכנית.

רוני מילוא (הליכוד):

זה לא צחוק בעיניים, זו עבודה בעיניים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה מדבר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

צחוק אמיתי, עבודה בעיניים.

עמנואל זיסמן (העבודה):

נעמי בלומנטל (הליכוד):

חבר הכנסת זיסמן, מוטב שתתייחסו קצת ברצינות לביקורת שנמתחת עליכם, כי היא מוצדקת.

עד כה הוגשו שמונה תוכניות נפרדות להגברת התעסוקה. כמה אפילו ועדת שרים לענייני תעסוקה, ואותה ועדת שרים מפורסמת, עם שלל שריה ומכלול תוכניותיה, לצערנו, לא מוצאת לעצמה זמן להתכנס. מסתבר שאותם שרים חברי הוועדה, מסתובבים להם אי-שם ברחבי העולם. ובמקום להתעסק בנושא מספר אחת בסדר העדיפויות הכל-כך מפורסם של ראש הממשלה, הם מגישים תוכניות. מגישים תוכנית ונוסעים, עוד תוכנית ונעלמים.

כך הממשלה הזאת נאבקת באבטלה – תוספת שרים ותוכניות. היינו חושבים, היינו מצפים, שתוספת השרים הזאת וסגניהם באה על מנת להתמודד באופן רציני ומהותי עם הבעיות הכבדות העומדות על סדר-יומנו, רווחה, עבודה, ביטחון, אבל לא, זה לא מה שראש הממשלה מחפש. הוא לא מחפש פתרונות לבעיות האלה, הוא מחפש שרים וסגני שרים.

היו"ר ע' מאור:

אני מבקשת לסכם, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא פתרונות הוא מחפש, אחרת על-פי כל היגיון הוא היה צריך למנות שר עבודה ורווחה, הוא היה צריך למנות שר ביטחון. אבל היגיון – זה לא הצד החזק של הממשלה הזאת. רק לשמור על שלמות הקואליציה, על חיזוק הקשר הבלתי-אפשרי הזה בין ש"ס למרצ.

לא, אדוני יושב-ראש הכנסת, לא, חברי, חברי הכנסת, היגיון לא תמצאו פה, גם לא אחריות ציבורית. רק סדר עדיפויות חדש – אחד כן ואחד לא, אחד כן ואחד לא. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו – את חבר הכנסת אברהם פורז.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, צריך להגיד את האמת, ואני רוצה להגיד לכם: לי לא נעים וגם לא נוח לבוא לעמוד מעל הדוכן הזה ולומר את האמת הקשה. ולבי אתך, השר חיים רמון, שצריך לענות בשם הממשלה על נושא כזה בימים כאלה.

קריאה:

הוא יעמוד בזה.

סאלח טריף (העבודה):

הוא שר מוכשר מאוד. אני לא יודע מה אפשר להגיד בנושא הזה. קשה, קשה מאוד, חבר הכנסת רפי אלול, לבטא את התחושה הקשה, כאשר אנו שומעים על כוונתו של יצחק רבין להרחיב את הממשלה, להוסיף על הרכבה שלושה שרים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יש התחייבות.

סאלח טריף (העבודה):

יש התחייבות, שמענו עליה. יש התחייבות של ראש הממשלה לצרף לממשלה את חבר הכנסת יוסי שריד, שהוא פוליטיקאי ותיק, חכם, מנוסה, שיש בציבור הערכה רבה כלפיו, כלפי פעילותו הפרלמנטרית, אישיותו, אף שיש התנגדות לדעותיו הפוליטיות הידועות. חשבתי שטוב היה עושה ראש הממשלה אילו מינה וצירף רק את חבר הכנסת יוסי שריד לממשלה ומצא את הדרך גם לתנועת ש"ס וגם לתנועת העבודה שלנו ולא מוסיף שום שר מטעמו.

צריך למנוע את הביזיון הזה, אדוני השר חיים רמון. הרחבת הממשלה היום היא ביזיון. הממשלה הזאת, בהרכבה הנוכחי, ממילא מזדחלת עכשיו בכבדות ואינה מצליחה להשיג תוצאות רצויות, שהציבור בישראל מייחל להן וכולנו מצפים להגשמתן.

אברהם יחזקאל (העבודה):

התבלבלת?

מיכאל איתן (הליכוד):

תדאג שהוא יצביע נכון, אבל תן לו לדבר מה שהוא רוצה.

סאלח טריף (העבודה):

לא התבלבלתי. אני אומר דברים שצריך לומר אותם. צריך לומר את האמת.

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת מיכאל איתן, הנה מגיע תורך, אני רוצה להגיד לך שזה לא סוד – הליכוד הוא אשר קבע את המודל הזה, שחצי קואליציה מאיישת את תפקידי השרים וסגני השרים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא מתוכו.

סאלח טריף (העבודה):

הליכוד, אתם, שהייתם בממשלה הקודמת, נתתם יד והצבעתם עם ממשלה כזאת. מה זה משנה אם מתוכו או לא מתוכו, קואליציות או לא קואליציות? זאת היתה הממשלה שלכם. 20 שרים, 13 סגני

שרים, הייתם בסך הכול 33 מתוך קואליציה של 66, לפני שהקואליציה הזאת התחילה להתפורר. רובכם נתתם יד לממשלה כזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה בסדר?

סאלח טריף (העבודה):

ודאי שלכם אין שום זכות מוסרית היום לבוא ולצעוק ולהגיד לראש הממשלה רבין: למה אתה מרחיב את הממשלה שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

באתם לשנות.

סאלח טריף (העבודה):

אפשר לומר את האמת; חבר הכנסת זאבי, לכן אני מדבר היום. לכן אתה שומע אותי היום בטון שאני מדבר בו. אני רוצה שאתה תבין, שבתוכנו יש ויכוח נוקב על העניין הזה ויש ביקורת קשה. אנחנו עוד לא הגענו למודל הזה ולגודל הזה של הממשלה שהיתה לליכוד בפעם שעברה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אנחנו מסכימים עם חבר הכנסת יוסי שריד.

סאלח טריף (העבודה):

רבותי, אנחנו במפלגת העבודה לא יכולים להתכחש לרחשי הלב של הציבור הישראלי. הציבור הזה נתן בנו אמון וגם העניק לנו את הניצחון. הליכוד התנכר לו והתרחק ממנו ולכן הפסיד. אנחנו וראש ממשלתנו הבטחנו הבטחות לציבור הזה, ואי-אפשר להתעלם מכך. לא ייתכן כי ההישגים של הממשלה הזאת בתחילת דרכה יתבטאו בהגדלת מספר חבריה ובהשגת שקט תעשייתי מדומה בין השותפות הקואליציוניות. לא לכך נועדה הממשלה. לא לצעדים האלה פיללנו.

בימים אלה, שאנו מנהלים בהם דיונים נוקבים על תקציב המדינה, התקציב לשנת 1993, כאשר עומדים לנגד עינינו, רבותי חברי הכנסת, אתגרים לא קלים, כמו המלחמה באבטלה הקשה, יצירת מקומות תעסוקה, בעיות החינוך והרווחה, אני מאלה אשר תובעים מהממשלה הזאת הישגים ונקיטת צעדים דרסטיים ליצירת מהפך בטיפול של משרדי הממשלה בעוני הכבד, באבטלה.

אינני יכול, לדאבוני הרב, להצביע היום על השינוי המיוחל, לא במינון הדרוש ולא בזמן הרצוי. הרי איך אפשר לבוא ולהתעלם ממצבנו הקשה בתחום החברה, מהעדר פרנסה לאנשים רבים, מהעדר תעסוקה ומהעדר תקווה לפתרון בתוך זמן קצר וסביר? לבוא ולזרות מלח על הפצע הפעור הזה בלב לבה של החברה הישראלית ולהתעסק עם פתרון בעיות קואליציוניות שיכול להבטיח קיומה של ממשלה – אם זו מטרת הממשלה, אדוני השר חיים רמון, לשמור על קיומה, אין לה זכות קיום. רבותי, בשום פנים ואופן. העם קודם לכול, וזכותו לקבל תשובות בנושאים הקיומיים שהממשלה מופקדת עליהם. הממשלה לא נועדה רק לשמור על קיומה ועל קיום הקואליציה.

אני קורא לראש הממשלה למנות שר עבודה ורווחה FULL-TIME JOB מתוך שרי מפלגתו הקיימים, ויש ביניהם מתאימים ומוכשרים. יש אנשים עם ניסיון בעניין הזה. אין צורך לחפש שחקני חוץ, אין צורך בתוספות האלה כיום. כולנו יודעים זאת. אנחנו צריכים לתת לזה ביטוי גם בציבור וגם בתנועה.

אני קורא לראש הממשלה, כי יפעל בקרב מוסדות המפלגה כדי לדחות את כל הלחצים להוספת שר ממפלגת העבודה, כמו שאני פונה לש"ס ומבקש מהם אחריות לאומית בימים האלה, שלא יבקשו עוד שרים.

אני אהיה אחד מאלה שיתגייסו כדי לשכנע כי אין צורך במינויים נוספים. אני מודע לתסיסה הקיימת בקרב התנועה נגד הרחבת הממשלה. הבטחנו לבוחר – וראש הממשלה רבין בראשנו – כי אנחנו נרכיב ממשלה קומפקטית ויעילה. ועדת-קוברסקי, ועדת-גבאי שבאה אחריה, הכינו תוכנית לארגון מחודש של הממשלה והמליצו על ביטולם של שמונה משרדים מתוך 23 המשרדים הקיימים היום בממשלה. שמונת המשרדים האלה היו צריכים לקום במהלך הזמן אך ורק כדי לפתור בעיות פוליטיות אישיות או קואליציוניות. קיומם הנפרד הביא בזבוז וחוסר יעילות. לכן, גם את זאת צריך ראש הממשלה יצחק רבין לתקן באומץ ובנחרצות.

אני רוצה לסיים את דברי, גברתי היושבת-ראש, ולומר שאני מקווה מאוד שנתעשת בעוד מועד. אני מקווה מאוד שהממשלה הזאת, במקום להגדיל את מספר חבריה, תפעל להגדלת מספר מקומות התעסוקה במשק, תילחם באבטלה ותתקן את בעיות החברה ואת הבעיות הקשות שהליכוד השאיר לנו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – לחבר הכנסת גונן שגב.

אברהם פורז (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הלוואי שלא הייתי צריך להגיש הצעה דחופה לסדר-היום בנושא שהגשתי. הלוואי שלא הייתי צריך לנאום היום נאום אופוזיציוני נגד ראש הממשלה. אבל, כמו שאומרים, הוא התחיל.

היתה פגישה לשרי מרצ וליושב-ראש סיעת מרצ בכנסת עם ראש הממשלה. בישיבה הזאת הוא הציע לנו לצרף שר נוסף לממשלה. עוד לא יצאנו מהפגישה וראש הממשלה נסע לחוץ-לארץ, ומה הוא מוצא לנכון לומר בשדה התעופה? – שמרצ גורמת לניפוח הממשלה.

כולנו זוכרים את נאום הניצחון של יצחק רבין: אני אקבע מי יהיו השרים; לא יהיה מיקח וממכר, באינטונציה הזאת. אינני מבין מה עשה יצחק רבין בקשר להרכב הממשלה. אגב, מספר השרים בממשלה הזאת סביר. אני אומר כבר בתחילת דברי, שלאור דבריו של ראש הממשלה, אם הוא יציע להפחית את מספר שרי הממשלה בשניים כדי לשמור על הפרופורציה – אנחנו מוותרים על שר נוסף. אם ראש הממשלה יחליט לצמצם באופן משמעותי את מספר סגני השרים, שנופח לחלוטין ולא לצורך, נהיה מוכנים בהתאמה ובאופן יחסי לצמצם את מספר סגני השרים של מרצ.

נואף מסאלחה (העבודה):

למה לא?

אברהם פורז (מרצ):

שיהיה ברור, אנחנו לא המכשול ואנחנו לא אשמים בממשלה המנופחת. לא נהיה מוכנים לשאת זאת עלינו בשום פנים ואופן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מי אשם?

אברהם פורז (מרצ):

אמרתי מי אשם.

רפאל אלול (העבודה):

— — — מפלגת העבודה מלכלכת את הידיים?

אברהם פורז (מרצ):

לכן, רבותי חברי הכנסת – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

מה זה חצי נכות שלנו וחצי נכות שלכם.

אברהם פורז (מרצ):

רבותי חברי הכנסת, אנחנו הולכים לקראת בחירות אישיות לראשות הממשלה, וכמעט היו לנו בחירות כאלה הפעם. לא היתה שום הצדקה לתוצאה העגומה שנוצרה. בממשלה הנוכחית מכהנים 13 שרים של מפלגת העבודה, על 44 חברי כנסת. מפלגת העבודה נטלה לעצמה גם את תפקיד יושב-ראש הכנסת, גם את תפקיד יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת וגם את תפקיד יושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת. כל אלה תפקידים שהם בעיני שווי ערך לתפקידי שר. אז אי-אפשר לבוא ולומר, שמרצ, עם 12 חברי כנסת, כשהיא מבקשת לקבל ארבעה שרים, על המספר המוצדק הזה, היא גורמת לניפוח הממשלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

ההיגיינה שלכם נוגעת למספר?

אברהם פורז (מרצ):

הישיבה ליד שולחן הממשלה בעינינו היא לא המכונית, לא הפלאפון, לא הנהג, לא הווילון, לא הצמיגים ולא שום דבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אצל מי זה כך?

אברהם פורז (מרצ):

ישיבה ליד שולחן הממשלה היא עמדת השפעה, ואנחנו רוצים להשפיע בדרך הפוליטית שאנחנו מאמינים בה. ככל שיש לנו יותר אנשים שמרימים ידיים על-יד השולחן הזה, כוחנו גדול יותר.

ולכן, כדי לשמור על כוחנו היחסי, איננו מתנגדים אם מפלגת העבודה רוצה ממשלה של שני שרים פחות, 11, אנחנו לא מבקשים שום שר נוסף; אף שיש עיוות, כי יושב-ראש הכנסת, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, יושב-ראש ועדת הכספים – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני סגן השר נואף מסאלחה, ידידי הטוב, אילו יכולתי לעוץ לך עצה כחבר הייתי אומר לך מזמן: אל תיקח תפקיד של סגן שר. אבל לא משנה, אין לי טענה. זה לא משום שיש לך בעיות עם השר שלך. יש סגני שרים שהשר יורד לחייהם, ולפי מיטב ידיעתי זה לא המקרה שלך. אבל אילו יכולתי לעוץ לך עצת יד, אף שאני מכיר בעובדה שאתה סגן שר, שזה גם עניין סמלי, לא רק תפקודי, למרות הכול הייתי אומר לך שכדי להשיג שוויון במה שמגיע לערביי ישראל, זה לא על-ידי מינוי סגן שר שסמכויותיו לא גדולות, בלשון המעטה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מרבית סגני השרים – זה עניין סמלי, לא מעשי.

אברהם פורז (מרצ):

רבתי חברי הכנסת, אנחנו רוצים להיות שותפים נאמנים בממשלה הזאת ואנחנו רוצים לעזור לה להתקדם בכיוון פחות או יותר משותף לכולנו. אבל אני רוצה לומר, שהדרך שבה מפלגת העבודה מתנהגת אל מרצ מתחילת המשברים שהיו, החל בהרכב הממשלה, דרך העובדה שכל פעם שיש משבר עם ש"ס, על דברים שגם מפלגת העבודה מאמינה בהם, מייד באים אלינו ואומרים לנו: נו, נו, פויה, אתם מקלקלים את הממשלה, אתם הילדים הרעים והסורחים. לנו אין אידיאולוגיה, נכון? לנו אין השקפת עולם, לנו אין שום דבר. אנחנו צריכים לוותר בכול, הכול למחוק, הכול לשכוח, רק שהממשלה תתקיים.

כשאנחנו מבקשים דבר צודק – כן, עבור יוסי שריד, אנחנו מבקשים גם בשבילו תפקיד של שר משמעותי ולא תפקיד ריק מתוכן, ומגיע לו – אומרים לנו: אתם מנפחים את הממשלה, אתם עושים את האינפלציה במספר השרים וסגני שרים.

אמרתי את אשר אמרתי: תצמצמו ונצמצם אתכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אברהם פורז (מרצ):

לא אוכל, חבר הכנסת מיכאל איתן, לסיים בלי לומר משהו על חברת הכנסת נעמי בלומנטל. אגב, מבחינת ההנאה מהאירוע אני נהנה מאוד. היא עושה את זה בדרמטיזציה ובכשרון רב, אני מודה. אבל כאשר שמעתי אותה יכולתי להתרשם שבתקופת הליכוד כל שרי הממשלה נסעו על אופניים, לא היו להם כלל לשכות, הם קיבלו את האורחים באוהלי סיירים או על איזה מזרן, או על הדשא בגן-הוורדים. רק אנחנו המצאנו את הפטנט הזה. אנחנו המצאנו את ה"וולבו", בשבילנו מייצרים אותו, אנחנו המצאנו את הפלאפון, אנחנו המצאנו הכול. כמובן, לעולם זו איננה הגנה. זה שמישהו אחר עשה דבר רע, זו לעולם איננה הגנה. אבל קצת צניעות, קצת דרך ארץ. על מה? הרי בסך הכול עברו חודשים מספר.

אבל מה? אשמח לשמוע אותה גם בעתיד, כי כשרון דרמטי יש לה. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. בהיעדרו של חבר הכנסת גונן שגב אני מתכבד להזמין את כבוד השר חיים רמון להשיב בשם הממשלה. בבקשה, אדוני, יהיה מעניין לשמוע אותך.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

השרה לאיכות הסביבה א' נמיר:

עם מי תתווכח?

שר הבריאות ח' רמון:

מה זה חשוב? האמת היא שאני צריך להתווכח אתכם, כי שניים משלושת הנאומים שנישאו פה היו נאומי אופוזיציה מטעם חברי הקואליציה. לכן יש לי עם מי להתווכח.

היו"ר ס' טריף:

אתה צודק.

השרה לאיכות הסביבה א' נמיר:

תיזהר שלא – – –

שר הבריאות ח' רמון:

יש סיכונים במקצוע שלנו.

ראשית, אני רוצה להביע את דעתי על כך שהדיון הזה קצת מוזר, בלשון המעטה. יש הצעות לסדר-היום על נושאים שלא מגיעים לכנסת, לא דנים בהם בכנסת. אני אומר את זה כהערה לנשיאות הכנסת ואני מקווה שהיא תירשם. זה לא סביר שנושא שכל-כולו בידי הכנסת, ברצותה תאשר את הגדלת הממשלה, ברצותה לא תאשר – חבר הכנסת סאלח טריף, ידידי, כשיביאו, אם יביאו, חס וחלילה לדעתך, שלושה שרים, תצביע נגד, וההצעה תיפול.

היו"ר ס' טריף:

רק רציתי להבהיר לך שהנשיאות ראתה לנכון אולי להביע את רחשי הלב לממשלה והיא תקבל החלטה שגויה. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

עם כל הכבוד, אין דרך כזאת בנושאים כמו הרכבת הממשלה. אחרת, על כל רעיון שהממשלה מדברת בינה לבין עצמה יתקיים פה דיון. ברגע שהממשלה תחליט מה שהיא תחליט, וטרם הוחלט דבר, אתם תבואו, חברי הכנסת, תביעו את דעתכם, ומה שיותר חשוב, תצביעו. כלומר, רק הכנסת יכולה לעשות את זה. לכן נראה לי מוזר שנשיאות הכנסת, בנושא מהסוג הזה, שלא בא לעולם, שאולי גם לא יבוא לעולם, יושבת ומעסיקה את הכנסת שעה נכבדה.

רחבעם זאבי (מולדת):

לא רבים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא רבים, אבל את הכנסת, שבעיני היא מוסד מכובד תמיד. גם כשיש בו מעטים הוא מכובד. אני מבקש, אם אפשר, על מנת לשמור על נהלים תקינים, לא לנהוג כך.

אני רוצה, כמובן, להיכנס לגופו של עניין, ופה יהיו לי הערות גם לחברי האופוזיציה וגם לחברי הקואליציה. אבל אני מוכרח להתחיל עם חברת הכנסת נעמי בלומנטל. את עולה חדשה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל? נדמה לי שהיית אשת ציבור גם לפני כן. אני רואה שהעובדה שיש למעלה מ-17 שרים היא נוראה בעבורך. לפי מה שאמרת פה, לדעתי, לא ישנת כמה לילות מזמן ששמעת את השמועה הזאת.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה צודק.

שר הבריאות ח' רמון:

הדאגה הכנה הזאת לציבור ולמסכנים שעוד שר אחד ייקח את כל דירתם, כספם. מה עוד אמרת שם? אני לא זוכר. נו, באמת, חברת הכנסת נעמי בלומנטל, במי את משטה? הרי אתם התחלתם יותר גרוע מאתנו ואת בירכת – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

תני לי לסיים. אני שמעתי אותך ונהניתי. אם את לא יכולה ליהנות, לפחות אל תפריעי לי.

אתם התחלתם כך. אולי אלך לחפש בעיתונים; אני לא זוכר ששמעתי אי-פעם את קולך מעיר בציוץ. שמעתי את חבר הכנסת מיכאל איתן מתבטא בנושאים הללו. אילו הוא היה מדבר – אני מודה שיש לי בעיה, כי הוא היה אופוזיציונר גם בתקופת ממשלת הליכוד בכמה נושאים.

אבל לא שמעתי ממך צל-צלו של ציוץ, צל-צלה של קריעת הלב הנוראה הזאת. איפה הם? מה הם עושים? לא שמעתי שמדי שבוע התפרסמה טבלה של שרי הליכוד הנוסעים לחוץ-לארץ, עם שיאים מדהימים שלא היו מעולם. זה לא הטריד אותך. אם לא התעניינת בנושאים האלה עד שנבחרת לכנסת, אני מבקש את סליחתך. אבל נדמה לי שלא נולדים לתוך הכנסת, אלא יש הכשרה ציבורית,

והיו חברים ממפלגתך שכן השמיעו את קולם בעניינים מהסוג הזה. אז קצת פרופורציה, חברת הכנסת בלומנטל. לא הרבה, אבל קצת. נכון שלפעמים הדרמה חשובה יותר מהמציאות, אבל כך זה בתיאטרון, לא בכנסת. בכנסת מגזימים לפעמים, בסדר, כולם עושים כך. אבל עד כדי כך להגזים? עד כדי כך להתנתק מן המציאות? עד כדי כך לרחף בעולם אחר?

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, כל העולם במה, ואתה כעורך-דין יודע שגם בבית-המשפט יש במה, ובכנסת על אחת כמה וכמה.

שר הבריאות ח' רמון:

תן לי להתעסק קצת עם חברת הכנסת בלומנטל. מזמן לא עשיתי את זה, תן לי. אני בא ואומר לך בשביל הפעם הבאה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אתה קובע עובדות, אבל לא שמעת את תלונותי קודם.

שר הבריאות ח' רמון:

יכול להיות שהם נאמרו בחוג המשפחה, וזה לא נחשב. אני רק אומר לך: בפעם הבאה אפשר לנצל את הכשרונות הדרמטיים ולא להתנתק מהמציאות. הייתי חבר כנסת ותיק, אומרים גם שאני מדבר לא רע בבית הזה, אז קחי עצה חינם.

מיכאל איתן (הליכוד):

ונדמה לי שגם לך היה עבר כזה אפור.

שר הבריאות ח' רמון:

היה לי, גם לי היה.

רפאל אלול (העבודה):

חיים אורון (מרצ):

ועל העתיד לא מדברים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להגיד לך לגופו של עניין. אני אגיד לך מה הממשלה הזאת עושה, והיא עובדת יומם וליל. ותאמיני לי, השרים עובדים יומם וליל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אין תוצאות. איפה קיסר? איפה שטרית?

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת בלומנטל, הצגת את העניין יפה מאוד בנאום שלך, תני לשר להשיב.

שר הבריאות ח' רמון:

השרים עובדים יומם וליל, תאמיני לי, יומם וליל לתקן את מה שהממשלה המאוד-מנופחת שלך, ששם הגיעו באמת – לא אולי יגיעו לאחד כן, אחד לא – ל-33 על 66. מה שהממשלה המנופחת והנוראה שלכם עוללה לעם הזה בתקופת שלטונה, עם האבטלה, עם המשברים, עם המצב הביטחוני, את כל זה ירשנו, ואנחנו לא חדלים לרגע לנסות לתקן את מה שאתם עושים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בחמישה חודשים הצלחתם להרוס פי שניים ממה שאנחנו עשינו במשך 15 שנה.

שר הבריאות ח' רמון:

תאמיני לי, אי-אפשר, כי לא נשאר פי שניים. לא נשאר אפילו פי שניים, לא נשאר אפילו רבע להרוס. צריך לבנות מוסדות כמעט מהתחלה, צריך לעבוד על כל העניין מהתחלה. הרי לפי התקציב שלכם

היו צריכים להיות עכשיו 15% מובטלים. כנראה לא התעניינת, לפי דעתי, במה שקרה בכנסת הקודמת. הבאתם הערכות תקציביות שכך וכך יקרה. ישב פה שר האוצר והודיע: 15% מובטלים. אנחנו לא מורידים את האבטלה מ-11%, ונוריד אותה, אלא אנחנו מורידים אותה מ-15%, שהיו צריכים להיות היום, ועל זה צריך לעבוד קשה מאוד, יום יום ושעה שעה, ולהתעמת עם כל העולם ולעשות דברים כואבים, כי כאשר יש תהליך הבראה – ואני שר הבריאות, ואת קצת קשורה לבריאות – כדי לעבור את הניתוח הזה יש שלבים מכאיבים. והשלבים המכאיבים נובעים מתוך ההזנחה הפושעת של שלטון הליכוד בכל שטחי החיים. אנחנו בהחלט נסוגים מהאדישות. היה לכם ראש ממשלה שבמשך ארבע שנים – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אל תבוא חשבון אתנו, תחשוב על האנשים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רק חושב על האנשים, הממשלה הזאת עוסקת במחשבה יומיומית על האנשים.

היה לכם ראש ממשלה שלא דיבר בכל ארבע שנות שלטונו על ענייני חברה וכלכלה כמו שראש הממשלה הזה יושב, בודק ומנסה להתעמת עם הנושאים הללו, יום יום, שעה שעה. הוא לא ידע מה זה בכלל, הוא לא הבין בזה, הוא לא התעניין בזה. תשאלו מה שרים שלכם היו אומרים, מה אמרו בפומבי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני שומעת מה השרים שלכם מדברים.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מבקש.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, זה לא דואט. את סולו, אני סולו. זה לא דואט, גם לא מקהלה.

אז מאיפה החוצפה, עזות המצח, לבוא פה ולתאר את התיאור שאת תיארת? מאיפה? אני לפעמים לא מבין. מילא, היתה עוברת שנה, שנה-וחצי, והייתם עושים את זה. מאיפה החוצפה לבוא ולהגיד את הדברים האלה, שהם דמגוגיה מהסוג הנחות ביותר, על ממשלה בתחילת דרכה, על ממשלה

שעוד לא היה יום אחד משנת התקציב שהיא עשתה? כל מה שאנחנו עכשיו עושים – מנסים לתקן זה בהצעת התקציב ובחוק התקציב שאתם העברתם, ואנחנו מנסים לתקן כמידת יכולתנו. עוד לא התחלנו את שנת התקציב שלנו, שאנחנו אחראים לה, וגם זה בדוחק, כי לא היה לנו מספיק זמן להכין שנת תקציב כמו שצריך.

רן כהן (מרצ):

השר רמון, חברת הכנסת בלומנטל לא אשמה, היא לא הבינה.

שר הבריאות ח' רמון:

היא לא הבינה? סגן השר רן כהן, אם היא תודה שהיא נכנעה אני עוזב.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

רחבעם זאבי (מולדת):

השר רמון, למה אתה לא עונה לחבר הכנסת פורז ולחבר הכנסת סאלח טריף?

שר הבריאות ח' רמון:

ואתה חשבת רגע, חבר הכנסת זאבי, שאני לא אענה להם? אבל יש לי תשובה יותר טובה לחברת הכנסת בלומנטל מאשר לחברי הכנסת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

חברי הכנסת פורז וטריף אמרו דברים חשובים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת זאבי, מכיוון שיש לי תשובה הרבה יותר טובה לחברת הכנסת בלומנטל מאשר לחברי הכנסת טריף ופורז, אני מעדיף לענות לחברת הכנסת בלומנטל. אבל אני גם לא אברח מהמשימה להתמודד עם ההערות, שאת חלקן אני בהחלט מקבל, של חברי הכנסת טריף ופורז.

לחבר הכנסת פורז אני רוצה גם כן, עם כל החברות, להעיר הערה: אולי יש מנהגים חדשים במדינה, ששני מרכיבים קואליציוניים מנהלים את הדו-שיח שלהם מעל דוכן הכנסת. קצת מוזר לי, אולי זה דבר חדש, שצריך לאמץ אותו, אולי זה נוהל טוב, אבל הוא קצת מוזר.

אברהם פורז (מרצ):

יותר טוב בעיתון?

שר הבריאות ח' רמון:

יש הבדל, עם כל הכבוד.

מה אתה רוצה שאעשה עכשיו? שאני אבוא ואטען את כל הטענות שהיו במשא-ומתן בין מרצ למפלגת העבודה ואגן על מפלגת העבודה, ואתה תאמר כך, וכל זה בנוכחות ידידינו מן הליכוד, בנוכחות כולם במליאת הכנסת? הרי זה מה שאתה מחייב אותי לעשות. מה אתה מחייב אותי לעשות?

מיכאל איתן (הליכוד):

משתמע שיש הרבה דברים להסתיר.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, אין דברים להסתיר, זה פשוט לא המקום. יש הנהלת קואליציה, יש קואליציה. יש פגישות, שמעתי שיש פגישות עם ראש הממשלה – אולי לא תכופות מספיק, אבל יש פגישות – תגידו לראש הממשלה מה אתם חושבים. לא טוב לכם בפורום הזה, תבקשו הנהלת קואליציה; לא טוב לכם בהנהלת הקואליציה, תאספו את כל הקואליציה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

תבקשו עוד סגן.

היו"ר ס' טריף:

חברת הכנסת בלומנטל, אני מבקש ממך לא להפריע עוד.

שר הבריאות ח' רמון:

חברת הכנסת בלומנטל, אתך גמרתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני כבר לא עונה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני פשוט לא מבין את זה, וכמובן לא אפול במלכודת שטמנת לי, ואפרט את טענות הנגד שיש לי, למפלגת העבודה, ויש; אני לא אעשה את זה. אני פונה אליך, שמה שנעשה הערב כאן יהיה בהחלט חריג בנוף הפרלמנטרי וחידוש חד-פעמי. אני מבקש מאוד, אם אפשר, במסגרת היחסים התקינים שצריכים לשרור בין מרכיבי קואליציה.

לגופו של עניין אני רוצה רק להעיר – – –

אברהם פורז (מרצ):

מה שראש הממשלה עשה – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה להעיר עניין עובדתי: גם כשקמה הממשלה הזאת ניסה ראש הממשלה, ועד לרגע זה בהצלחה, בניגוד לממשלה הקודמת, שהמודד לא יהיה שר לשלושה אלא שר לארבעה. במקום שר לשלושה חברי כנסת, שר לארבעה חברי כנסת. זה היה רצונו של ראש הממשלה. נוצר מצב שהמודד הזה לגבי מפלגת העבודה הוא לא אחד לארבעה – אני מדבר על הממשלה – אלא 1.38 או 1.37.

בנימין טמקין (מרצ):

לא מדויק.

שר הבריאות ח' רמון:

44, עד כמה שאני יודע, לחלק לארבעה נותן תוצאה דומה לכך, אם לא יותר. אולי אני טועה בפסיקים. זה המצב: 44 חברי כנסת יש למפלגת העבודה, יש לה 13 שרים, וזה נותן לה שר פלוס משהו.

אני לא רוצה להיכנס לשאלה, האם לא מקובל או כן מקובל שראש הממשלה איננו במניין וצריכים להיות 12, אבל זה היה רצונו של ראש הממשלה. נוצר מצב שמרצ, בצדק או שלא בצדק, וזה איננו חשוב כאן, חשבה והרגישה עצמה מקופחת ותבעה שהתיקון הזה יתוקן. היתה תביעה, שכאשר הורכבה הממשלה נאמרה לראש הממשלה. ראש הממשלה לא דחה אותה ואמר: נדון בה בעוד זמן-מה, מכיוון שעל הפרק היה רצון לצרף שותפים נוספים. ונאמר: אם וכאשר אלה מצטרפים, גם העניין הזה יבוא על תיקונו. כך נאמר. לא נאמר שפוסלים את התביעה של מרצ על הסף, שאין לה מקום והיא לעולם לא תידון והיא לעולם לא תעלה והיא אבודה ולא תהיה, אלא זה בדיוק מה שנאמר. אתם יודעים שהייתי כאשר הדברים האלה נאמרו.

התברר שכנראה, אני אומר זאת בזהירות, אין תוספות לקואליציה, ולכן נוצר מצב שצריך לאייש תיקים שנשארו פנויים; בראש ובראשונה תיק העבודה והרווחה, שהוא התיק החשוב וחשוב מאוד לאייש אותו. למרות כל הרצון העז להרחיב את הקואליציה, אם היא לא התרחבה במשך 4-5 החודשים האחרונים, יש לאייש את התיק הזה מבין מרכיבי הקואליציה. לכן הוא יאויש בימים הקרובים על-ידי שר שיקבע ראש הממשלה.

גם בנושא של מרצ, נאמר לכם על-ידי ראש הממשלה באופן הכי רשמי, ואני אינני יכול אלא להביע שמחה על ההודעה הזאת, שיצורף שר רביעי ממרצ. אני שמח שהשר שיצורף יהיה חבר הכנסת יוסי שריד. אני מאמין, חושב, בטוח שזו תהיה תרומה בלתי רגילה לממשלה. אני שמח שזה יקרה בימים הקרובים, כפי שהבטיח ראש הממשלה.

אבל, חבר הכנסת פורז, אני לא חושב שהיה מקום מכאן ללכת לדו-קרב על במת הכנסת, בעיקר לאחר שהדברים האלה נאמרו.

אברהם פורז (מרצ):

הוא התחיל.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת פורז, הוא התחיל, הוא לא התחיל – האמן לי, גם כשזה נאמר על-ידי חבר כנסת זה עדיין נשמע ילדותי.

זו ההבטחה היחידה בשלב זה שנתן ראש הממשלה להרחבת הממשלה. אם אני אחזור רגע לחברת הכנסת בלומנטל, הממשלה הזו תמנה 18 שרים עם צירופו של חבר הכנסת שריד, כלומר ח"י. זו תהיה ממשלה חיה מאוד, עדיין ממשלה שבהשוואה לכל הממשלות שהיו בעשור האחרון היא קטנה יותר.

מיכאל איתן (הליכוד):

וכמה סגנים?

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו לא נוגעים בסגנים. מה שיש, יש. כל סגן שר שירצה להתפטר מרצונו החופשי, נדמה לי שלא יקראו לכוחות המשטרה למנוע את התפטרותו. כך נדמה לי, יש לי חשש כזה. הדרך פנויה. אני רק מציע שאף אחד לא ינדב משהו אחר לעניין הזה. אני מציע שלא יהיה מצב שחבר כנסת או סגן שר אחד מנדב סגני שרים אחרים להתפטר. כל אחד הגיע לאן שהגיע, הוא לא חסך במאמצים להיות שם, ואם הוא רוצה להישאר הוא יכול להישאר ולא חייב את זה לאיש. אני מציע שכל ההצעות שנשמעות על כך שזה יוותר או זה לא יוותר – מוטב להפסיק לומר אותו, כי הן לא עושות רושם על אף אחד והן גם לא הוגנות מבחינה פוליטית.

מיכאל איתן (הליכוד):

הן גם לא ריאליות.

שר הבריאות ח' רמון:

הן גם לא ריאליות, למה להגיד אותן? הן אפילו לא שוות כותרת בעיתון, כי לעיתון רציני זה לא יכנס.

אני רוצה להשיב על דבריו של חבר הכנסת סאלח טריף. בכוונה שמרתי אותו לסוף, כי תשובתי אליו היא הכי חלשה.

אני חושב שחבר הכנסת טריף הציג בפני הבית ביטוי אמיתי גם לרחשי לב הציבור וגם לרחשי לב המערכת הפוליטית כולה. אין ספק שהממשלה הזאת, שלא כמו הממשלה הקודמת, שאיננה מנותקת ואינה אטומה לרחשי לב הציבור, תביא בחשבון גם את האמירה שלך וגם של חברי כנסת נוספים שיושבים כאן ואמרו את דעתם, שיש להסתפק בצירופו של חבר הכנסת שריד ולא להרחיב מעבר לכך.

אין לי ספק שראש הממשלה שמע את הדברים הללו, ואגב הוא נתן ביטוי מרומז לכך שהנושא הזה קרוב אליו ושהוא מבין שיש בעיה ציבורית; גם את זה הוא אמר, חבר הכנסת פורז, וחבל שאת זה לא ציינת לשבח, אלא רק זכרת את החלק שאולי לא היית צריך לזכור.

דוד צוקר (מרצ):

או שלא היה צריך להיאמר.

שר הבריאות ח' רמון:

אולי. אבל אם הוא נאמר, היה צריך לשכוח אותו.

אבל את החלק החיובי יותר בדבריו, מהבחינה שאתה דיברת עליה, חבר הכנסת פורז, ודיבר עליה חבר הכנסת סאלח טריף, על כך אמר ראש הממשלה, שהוא טרם החליט אם אכן יצרף שר מטעם מפלגת העבודה.

הוא איננו יכול לדבר בשם ש"ס, גם אני אינני יכול לדבר בשם ש"ס. הוא יכול לדבר רק בשם מפלגת העבודה. אני משוכנע, שכאשר ראש הממשלה יחזור הוא ישקול את העניין הזה, ואני אעביר לו גם את הדברים שלך, חבר הכנסת טריף, שנאמרו פה. גם אני הבעתי דברים בנושא הזה, אינני יכול להביאם מעל הדוכן, כי אני עונה עכשיו בשם הממשלה ולא אחזור עליהם. אבל כשנשאלתי הבעתי את דעתי באשר למה שצריך לעשות, ואני מקווה שראש הממשלה יביא בחשבון את כל השיקולים וישמור גם על ממשלה טובה וגם על ממשלה בגודל סביר.

בסופו של דבר, מה שיקבע את גורלה של הממשלה הזאת לא יהיה גודלה אלא מעשיה. ואני משוכנע שעל-פי מעשיה, כאשר היא תישפט, היא תידון לכף זכות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

מה אתה מציע?

שר הבריאות ח' רמון:

אני בטוח שהמציעים יסתפקו בתשובתי המפורטת והארוכה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסתפק בתשובת השר.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי תשאל קודם את המציעים האם הם מסתפקים בתשובת השר, ואחר כך תיתן רשות להצעה אחרת?

היו"ר ס' טריף:

אני אשאל. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, האם את מסכימה להסתפק בתשובת השר?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

לא, אני מבקשת דיון במליאה.

היו"ר ס' טריף:

לכן אני מבקש מחבר הכנסת מיכאל איתן להציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שבממשלה הזאת, שיש בה שרים המחזיקים בשני משרדים ובפונקציות רבות, צריך לתת הכרה רשמית גם לפונקציה הנוספת של שר הבריאות.

אני שומע אותו כאן בכנסת פעם אחר פעם, והוא הפך גם להיות שר ההיסטוריה. בכל פעם הוא בא הנה ומספר לנו את תחומי התמחותו, השנתיים שבהן שלט הליכוד.

שר הבריאות ח' רמון:

אני יודע למה אתה רוצה לשכוח את זה. גם אני במקומך הייתי רוצה לשכוח. אבל אנחנו לא ניתן לכם לשכוח את זה, לא לכם ולא לציבור.

מיכאל איתן (הליכוד):

בסדר, תמשיך כך.

תפתח את העיתונים ותקרא, בוודאי תראה שחסידיה המושבעים ביותר של הממשלה הזאת בתקשורת מעבירים עליה ביקורת יום יום בכל נושא ובכל תחום. שריה מעבירים עליה ביקורת יום יום בנושאים רבים. חברי הכנסת כאן בבית – אתה צריך לשבת במליאה ובוועדות ולשמוע.

תגיד לי, אתה חושב שאותם מעניין מה היה בזמן הליכוד? אתה חושב שזאת התשובה שצריך לתת לעם אחרי שאתה אמרת ששלטון הליכוד היה גרוע וצריך לעשות יותר טוב?

אני מקבל את זה כמחלת ילדות. עד היום שמענו אתכם. מהיום אני מתחיל לספור את הימים שתתבגרו ותבואו הנה עם תשובות אמיתיות, לא עם תשובות: בדקנו את המצב, ראש הממשלה היה רוצה, ראש הממשלה מבין, ראש הממשלה ניתח, ראש הממשלה השווה. אנחנו רוצים לשמוע מה אתם עושים, מה התשובות.

יש קשיים. ברור שלא תעשו הכול. אבל, במקום לחפש את מקלטכם ויהבכם במה שלא היה בסדר בזמן הליכוד, והיו דברים לא בסדר, אבל היו גם הרבה דברים בסדר, מוטב שתעמדו בזכות עצמכם. אתם כבר גדולים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני מתנצל בפני חבר הכנסת שילנסקי על הטעות שהיתה לי בעניין הזה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני מקבל את זה ברוח טובה. תמיד זה יכול לקרות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני פשוט נתתי לחבר הכנסת איתן לדבר, כי הוא ישב בשקט במשך כל הדין ולכן הערכתי את זה, וצריך להבין אותי.

דב שילנסקי (הליכוד):

גם אני ישבתי בשקט.

היו"ר ס' טריף:

נכון, אבל אני טעיתי.

שר הבריאות ח' רמון:

אצל חבר הכנסת מיכאל איתן זה לא קורה כל יום. זאת תמורה על התנהגות טובה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. אבל לפני כן, אני שואל את חבר הכנסת פורז, האם אתה מסתפק בתשובת השר?

אברהם פורז (מרצ):

כן.

היו"ר ס' טריף:

גם אני מסתפק בתשובת השר. לכן, חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על ההצעה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, המבקשת לקיים דיון במליאה. מי בעד? מי נגד? מי נמנע? בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 23

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלתה חברת הכנסת נ' בלומנטל

בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, בעד – 5, נגד – 23, אין נמנעים. נפלה ההצעה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אני מודיע שהישיבה הבאה של הכנסת תהיה ביום שני, י"ט בכסליו התשנ"ג, 14 בדצמבר 1992, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:00.